

51

COLECTIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX

COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX

CONSTANTIN VOIVOZEANU

Grette nu mai face spionaj

EDITURA MILITARĂ

Constantin Voivozeanu
Grette nu mai face spionaj

EDITURA MILITARĂ – 1980

Coperta: AL. ANDREI

Oricine l-ar fi văzut în după-amiaza aceea pe Léon Blok și-ar fi dat seama că este un om pe care soarta l-a favorizat, înzestrându-l cu o fire dezinvoltă, sociabilă, a oamenilor care se bucură de viață. Era mai tot timpul zâmbitor, gata de glumă, ceea ce nu-i stătea rău de fel. După o scurtă discuție cu ospătarul. Léon Blok achită fără grabă consumația și se ridică de la masă vizibil încântat de lumina blândă și ruginie a zilei de toamnă. Traversase jumătate din terasă, când un bărbat înalt, care părea de aceeași vârstă cu el, în jur de cincizeci de ani, îl întâmpină salutându-l ca pe un vechi prieten:

— Bună, Léon!... îți mai amintești de mine?

Léon Blok se opri surprins. Își ridică privirea spre cel care pretindea că sunt cunoștințe vechi, strângând ușor pleoapele.

— Hai, Léon, nu-mi face o asemenea figură, aici unde este atâta lume... Eu sunt Archibald...

— Dar nu te cunosc, nu te supăra...

— Cum, Léon, nu-ți mai aduci aminte de mine, de

școala de la Nitz, de Grette? Se poate, *herr Profesor?!*

— Nu știu ce să spun, m-ați luat așa... pe neașteptate... Sau poate soarele ăsta m-a înmuiat puțin, știți, sunt pe terasă de aproape două ceasuri.

— Léon, nu trage de timp, te rog... Avem chestiuni serioase de discutat, și, ca să nu comitem imprudențe de la început, îți propun să ne vedem mâine după-amiază, la aceeași oră, în Herăstrău, la debarcader. Până atunci îți vei reaminti totul... Repet, mă numesc Archibald... La revedere...

Și bărbatul cu nume ciudat se depărtă lăsându-l pe Léon Blok de-a dreptul descumpănit.

Era o surpriză să întâlnească după atâția ani pe cineva care pretinde că-l cunoaște. Léon știa că acesta este adevărul, dar faptul că îi pretindea o întâlnire îl tulburase. Nu putea avea alt motiv decât ceva petrecut atunci, demult, în spatele anilor. Fapte uitate atât de greu, pe care le voia pierdute, risipite în negura vremii.

Trecuseră aproape douăzeci și cinci de ani. Dar în niciun caz nu i-ar fi convenit ca, din cauza acestui Archibald, cei din jurul său să șușotească ori de câte ori l-ar fi întâlnit: „Știi cu ce s-a ocupat domnul Léon în timpul războiului? Să-ți spun eu!...”

Și cine știe dacă lucrurile s-ar fi oprit aici!

Ajuns în cameră, Léon deschise larg fereastra prin care freamătul obișnuit al orașului pătrunse cu

murmurul său monoton. Obosit, se întinse îmbrăcat pe patul nedesfăcut, acoperindu-și ochii cu mâinile. Degetele i se păreau niște trunchiuri noduroase de copaci în calea luminii, așa cum arătau copacii aceia descojiți de gerul ultimelor nopți. Pădurea se desfăcuse în două pe marginile abia vizibile ale șoselei. Cădeau fulgi albi inocenți, albi ca dinții Grettei, al cărei zâmbet destins înlătura, din când în când, atmosfera stânjenitoare ce-i înconjurase. Mai aveau de parcurs douăzeci de kilometri. Privirea lui se îndrepta tot mai des spre oglinda retrovizoare prin care o urmărise de la plecare pe Grette, pe numele ei adevărat Ana-Maria Strauss, și pe „soțul” ei, Archibald Fourie, de profesie „comerciant”.

Archibald Fourie stătea țeapăn pe canapeaua din spatele automobilului fără să ia în seamă afecțiunea evidentă de care Grette, „soția” lui, dădea dovadă chiar și în aceste momente nepotrivite.

Léon Blok se simțea cuprins de nostalgie pe măsură ce Grette își intra mai bine în rol. Când și când, Archibald îi spunea ceva – Léon nu înțelegea ce anume – iar Grette râdea amuzată, lipindu-se de „soțul” ei cu drăgălășenie.

Infiltrarea celor doi fusese ideea directorului școlii. Înainte de a transmite ordinul, îi explicase profesoarei Strauss, menajând-o, lucru mai rar întâlnit în modul său

de comportare, că în situații delicate cum era aceea prin care treceau temporar, avea dreptul și totodată, datoria, ea alături de elevii din centrul de pregătire, să trimită în misiuni și dintre cadrele aflate în subordine. Tot el îi stabilise și numele conspirativ: Grette, nume clasic german, flatând-o încă o dată și pe această cale, recunoscând în fața tuturor originea evident ariană întruchipată în *Frau* Ana-Maria Strauss, alias Grette, soția „comerciantului belgian” Archibald Fourie, îmbogățit în anii de război cu afaceri în țările balcanice.

Urmărind-o atunci, lui Léon i se păruse că Grettei îi convenea de minune misiunea aceea în care pleca împreună cu Archibald. Părea chiar că o așteptase.

Ștergătoarele de parbriz aruncau într-o parte și alta fulgii de zăpadă ce cădeau continuu. O nouă cascadă a râsului ei cristalin îl făcuse pe Léon să privească iarăși în oglinda retrovizoare. Grette părea că sfidează situația dificilă creată de misiunea pe care o aveau, stând lipită de „soțul” pe care îl avea de câteva ore, cu privirea ridicată spre el. Într-o margine a oglinzii apărea imaginea lui Archibald Fourie, nemișcat, gânditor, fără să ia în seamă prea mult buna dispoziție a Grettei. „Da, este un cuplu reușit, își spusese Léon, care ar putea să reziste.” Archibald înțelegea foarte bine că Grette, „soția” lui, exersează de fapt, căci rolul ei era al femeii veșnic preocupată de soțul ei, permanent dominată de

farmecul lui.

Nu, desigur, directorul nu se înșelase în alegerea lor.

Léon Blok se concentra asupra volanului. Mai aveau câteva minute până la întâlnirea cu omul de legătură care urma să-i preia pe cei doi „soți”, și să-i instaleze în noua lor postură.

Ideea de a-i însoți până aici aparținuse lui Léon. Urmărise prin asta să mențină trează bunăvoința directorului, dar mai ales să-și ia rămas bun de la Grette, pe care cine știe dacă avea s-o mai întâlnească vreodată. O iubise mult pe Grette și cu toată comportarea ei deloc încurajatoare, o îndrăgise pe măsură ce trecuse timpul, pe măsură ce atitudinea ei, la început echivocă, se transformase în refuz evident.

— Aveți o soție atrăgătoare, *monsieur* Archibald, friză Léon, privindu-i pe cei doi în oglinda retrovizoare.

O, da! răspunse el și Léon zări pe suprafața oglinzii zâmbetul abia schițat al lui Archibald. Dar nu mă întrebați cât mă costă?! continuă acesta jocul în timp ce pe marginea șoselei o piatră de kilometraj, aproape acoperită de zăpadă, indica apropierea locului unde cei doi trebuiau să se despartă de căpitanul Blok. Râsul cristalin al Grettei pierise...

*

Ca într-o secvență cinematografică, Léon Blok așeză pe ecranul nevăzut al minții, într-un stop-cadru, cele

două figuri. Archibald Fourie alături de Grette și bărbatul de pe terasă. Asemănarea era evidentă. Da, da! Sigur că da! El era: Archibald Fourie...

*

Colonelul Iancu Georgescu reciti declarația lui Andrei Ivașcu, câteva hârtii pe care vremea începuse să-și pumă amprenta. Rândurile îngălbenite readuseseră în memoria ofițerului imagini asupra cărora reflectase altădată zile și nopți de-a rândul.

„...Instalată din primii ani ai războiului pe pământ austriac, într-o splendidă regiune de dealuri, având ca fundal câteva piscuri ale munților ce-și schimbau culoarea în timpul zilei, din alb în cenușiu, apoi din cenușiu în albastru, școala de spionaj era încadrată cu un corp profesoral de elită, pentru că și sarcinile care stăteau în fața celor ce pregăteau spionii la Nitz erau dintre cele mai deosebite. Activitatea școlii era canalizată pe trei direcții importante: diversiune și organizare de sabotaje, răpiri și asasinate politice; pregătirea de spioni capabili să pătrundă în zona de desfășurare a operațiilor, de unde să furnizeze informații de natură militară. De asemenea, se urmărea și infiltrarea unor agenți în cercuri cu o poziție socială deosebită (mari comercianți, proprietarii unor mari restaurante, hoteluri) ceea ce le permitea să cunoască ofițeri, personalități politice, persoane din anturajul

acestora.

Dacă în prima parte a activității sale școala de la Nitz funcționa după planurile întocmite de direcțiune și aprobate de șefii ierarhici, în ultima parte a războiului activitatea ei devenea din ce în ce mai încurcată, riscul înlocuind de multe ori prudența, iar măsurile de verificare a candidaților fiind în mod frecvent amenințările.

Spre sfârșitul războiului, marea parte a candidaților erau recrutați din rândul prizonierilor. Sarcina devenea astfel cu atât mai dificilă. Nu era deloc ușor să transformi pe cel care până ieri îți era dușman de moarte, în elev sârguincios, docil, dispus ca la terminarea instruirii să execute orice misiune i s-ar fi dat, primejduindu-și din nou viața.

Instalată în clădirea unui conac părăsit, direcțiunea școlii amenajase locul astfel încât să corespundă scopului activității din școală. Terenul din apropiere căpătase noi destinații. În locul livezilor și al grădinilor apăruseră acum poligoane, în care elevii școlii executau trageri cu diverse tipuri de armament, minau și deminau diverse obiective simulate, li se asigura o bună pregătire fizică și învățau diferite procedee de luptă fără armă, de cele mai multe ori folosind obiecte și mobilier existent în mod obișnuit în încăperi.

Direcțiunea ocupa camerele din centrul clădirii. O

aripă a ei era destinată sălilor de cursuri, iar cealaltă era folosita drept sală de mese și seara ca bar, grupele având programate diferite seri. De o parte și de cealaltă a clădirii erau amenajate dormitoarele unora dintre cadrele școlii și ale elevilor.

În cadrul programului de pregătire a viitorilor spioni se încerca cât mai mult posibil să se păstreze o compartimentare a grupelor. Cadrele școlii își petreceau timpul Uber în clădirea rezervată lor sau deplasându-se în orașul ce se găsea la o distanță de cinci kilometri, acest lucru fiind interzis elevilor.

Într-un singur loc profesorii școlii se puteau întâlni cu elevii lor, în afara orelor de program. Acesta era barul care părea lăsat oarecum în afara controlului direcțiunii. Desigur, ar fi fost o gravă greșeală pentru cei care ar fi crezut în această aparență; în realitate barul era unul dintre principalele locuri de verificare atât a elevilor, cât și a personalului școlii.

Adeseori, însuși șeful școlii, colonelul Gündisch, afecta o parte din timpul său pentru a-și cunoaște mai bine elevii, purtând cu aceștia discuții lungi și uneori destul de indiscrete.

Nu o dată, prevalându-se de funcția pe care o avea, bazându-se pe vasta sa experiență în cunoașterea comportamentului uman, colonelul lua măsuri decisive în urma contactelor sale directe cu elevii. Astfel, unii

dintre ei erau transferați de la un profil la altul, iar alții părăseau școala pentru totdeauna, fiind trimiși spre destinații necunoscute celorlalți.

Presupunerile personalului școlii conduceau spre ideea că aceștia erau trimiși în lagăre de exterminare, avându-se în vedere importanța păstrării secretului cu privire la adevărata activitate a instituției.

Într-una din serile în care grupa căpitanului Léon Blok, grupă pentru pregătirea de sabotori și diversioniști, avea programată petrecerea câtorva ceasuri la bar, colonelul Gündisch își programase și el un prim contact cu aceștia.

Sala destinată acestor întâlniri „agreabile” avea montat într-un colț barul în care se păstrau diferite sortimente de băuturi, câteva mese cu scaune în jurul lor și un pian pe clapele căruia un pianist își plimba absent degetele până la terminarea programului. Se putea consuma oricâtă băutură, pe care barmanul, de fapt un maior cu responsabilități importante în cadrul școlii, o servea în cantitățile cerute, recomandând vag să nu se abuzeze...

Colonelul Iancu Georgescu îndepărtă pentru o clipă hârtiile îngălbenite, își scoase cu un gest obosit ochelarii, privind îngândurat la ploaia ce se întețise. Gândurile citite i-l readuceau în fața ochilor pe Andrei Ivașcu. „Ce bine ar fi fost dacă...”

*

Singuri la o masă, căpitanul Léon Blok discuta cu directorul școlii, prezentându-i de la distanță, cu discreție, pe cei opt elevi din care era compusă grupa.

— Acela este Archibald Fourie, selecționat dintre prizonierii români. I-am stabilit acest nume conspirativ, deoarece vorbește bine franțuzește. A fost prins într-o misiune de cercetare, este un element capabil, dotat intelectual și fizic.

— Invită-l, pentru câteva minute, îl îndemnă directorul după ce îl urmărise în tot acest timp prin lentilele ochelarilor, pe Archibald, antrenat într-o conversație aprinsă cu barmanul.

La invitația lui Léon Blok, el se prezentă colonelului Gündisch oprindu-se în fața acestuia în poziție de drepți.

— Ia loc, Archibald, îl îndemnă Léon printr-o apăsare prietenoasă pe umăr. Domnul director vrea să te cunoască.

— Mă simt onorat, răspunse el așezându-se cu un aer dezinvolt. La dispoziția dumneavoastră, domnule colonel...

— Archibald Fourie, rosti directorul accentuându-i numele conspirativ, te rog să-mi răspunzi la câteva întrebări... Și pentru că din cele raportate de căpitanul Blok am înțeles că vorbești franțuzește, te-aș ruga să-mi

răspunzi în această limbă, de acord?

— De acord, domnule colonel, în măsura în care limba franceză vorbită de mine va corespunde exigențelor dumneavoastră.

— Spune-mi, Archibald, de ce ai acceptat să te alături cursanților acestei școli?

— Tratamentul inuman din lagăr, domnule colonel, și lipsa de activitate de care sufeream groaznic.

— Ce înțelegi prin „tratament inuman"?! întrebă directorul potrivindu-și ochelarii.

— Hrana, condițiile de igienă, izolarea de viață, brutalitățile.

— Dar acesta este regimul din toate lagărele câte există pe lumea asta, domnule Archibald, îl întrerupse directorul pe un toh ironic.

— Eu am răspuns la întrebarea dumneavoastră, domnule colonel, nu am îndrăznit să fac o comparație între tratamentul din lagărul în care m-am aflat și alte lagăre. Dacă mi-ați permite s-o fac, v-aș putea preciza că...

— Spune-mi, îl întrerupse directorul jucându-se cu paharul pe jumătate gol, aflat în fața sa, înainte de începerea războiului erai un filogerman?

— Nu, domnule colonel.

— Dar ce sentimente nutreai?

Archibald făcu o scurtă pauză, îndreptându-și

privirea spre căpitanul Léon Blok, profesorul său.

— Domnule colonel, vă voi răspunde așa cum îi place căpitanului Blok să i se vorbească: sincer...

Colonelul Gündisch încuviință cu o mișcare ușoară a capului. Îi plăcuse răspunsul interlocutorului, mai ales că amintise și de profesorul său, pentru care el, șeful școlii, avea o simpatie aparte.

— Ce sentimente putea să nutrească, domnule colonel, un fost învățător dintr-un sat romanesc, devenit mai târziu ofițer, decât acela pentru țara și neamul lui?

— Excluzând dragostea pentru țara de origine, Archibald, din ce alt popor ți-ar fi plăcut să faci parte?

Archibald avea o privire gânditoare, meditând evident la întrebarea directorului.

— Referă-te, dacă dorești, chiar la o altă epocă istorică, îl îndemnă colonelul.

— Nu m-am gândit la așa ceva, domnule colonel, vă rog să mă credeți, păstrez o singură simpatie, pentru eroii neamului meu. Apropiați sau îndepărtați. Credeți-mă, nu am căutat niciodată o retragere în altă parte...

— Caută acum, Archibald, încearcă acum...

— Dacă mi-ar fi plăcut să trăiesc într-o altă epocă istorică, mi-ar fi plăcut, domnule colonel, să fac parte din oștirile romane care au învins armatele regelui dac, Decebal. Sunt convins că dumneavoastră aveți cunoștințe vaste despre istoria țării mele.

Directorul nu schiță nicio mișcare, semn că încercarea de flatare a lui Archibald nu reușise sau că nu intenționa să întrerupă în niciun fel ideea pe care o pusese în discuție. Înțelegând seriozitatea cu care colonelul îi cerea un răspuns, elevul continuă:

— Domnule colonel, am avut în școală un coleg, căruia profesorul de fizică îi spunea ori de câte ori se ivea prilejul: „Ai un profil tipic de dac, personal dacă te-aș întâlni noaptea pe stradă și dacă ai purta o cușmă așa cum o știm din fotografii și sculpturi pe aceea a lui Decebal, m-aș înclina cu smerenie și ți-aș spune: Să trăiești, mărite rege!" Evident, profesorul era pasionat nu numai de fizică, dar și de istorie, iar elevul pe care îl măgulea era unul dintre favoriții săi. Asta nu v-ar spune totuși nimic dumneavoastră, dacă n-aș completa răspunsul meu cu faptul că la o altă oră de fizică, aflându-mă la tablă, în vădită dificultate, profesorul mi s-a adresat cu glas sever de undeva, dintr-un colț al clasei: „Crezi că este interesant pentru noi să pierdem timpul uitându-ne doar la profilul tău de simplu soldat roman?" Clasa a savurat gluma profesorului. Clasa cu excepția mea, care am continuat să compar fizionomia colegului meu ce amintea pe cea a vestitului rege dac, cu semeția-i binecunoscută, cu a mea, de simplu soldat roman, din ultimele rânduri ale unei legiuni, cam neisprăvit, îmbrăcat sărac, purtând o pereche de

sandale cu tocurile tocite și baretele înnodate...

Nu mai știu prea bine ce a urmat. Mi-amintesc doar că după ce am primit nota pe care o meritasem, i-am spus înverșunat: „Să știți, domnule profesor, că și cel mai simplu soldat roman a avut o contribuție la civilizarea Daciei barbare...”

Cunoscând severitatea profesorului de fizică, faptul că nu admitea replici din partea elevilor, clasa amuțise. Desigur, Dacia nu fusese deloc barbară, avea civilizația ei, dar comparația profesorului mă trecuse definitiv în tabăra celor care pe viitor aveau să susțină că elementul roman a fost mai valoros decât cel dac în formarea poporului român.

— Și ce a răspuns profesorul la „ieșirea” dumitale? întrebă colonelul accentuând cuvântul „ieșire”.

— Spre surpriza noastră, nu s-a supărat deloc. Mi-a dat chiar dreptate, dar mi-a reamintit că de fapt ne aflăm la ora de fizică și nu la cea de istorie. Iată de ce, domnule colonel, mi-ar plăcea ca trăind în altă epocă istorică, eu să pot cunoaște pe viu aportul romanilor în Dacia.

— Și de fapt, pe care dintre aceste două elemente, cel dac sau cel roman, îl iubești mai mult?

— Pe amândouă, domnule colonel.

— Aș vrea să-mi răspunzi la o altă întrebare, Archibald, continuă colonelul surâzând, căci prevăzuse

un asemenea răspuns din partea interlocutorului său. Îți plac dansurile moderne?

— Da, domnule colonel.

— Care dintre ele îți place cel mai mult?

— Iubesc mult valsul, domnule colonel, când acesta este dansat în saloane elegante, somptuoase, pe un parchet lăcuit în care se oglindesc piruetele dansatorilor cu fețe zâmbitoare, binedispuse. În timpul unui asemenea dans, nici cei ce se detestă nu mai schimbă acele priviri încărcate de ură sau dispreț.

— Ai avut ocazia să trăiești asemenea momente plăcute?

— Da, domnule colonel, am participat la câteva baluri organizate la cercul militarilor și dintre toate dansurile moderne acesta mi-a plăcut cel mai mult.

Colonelul Gündisch îl privea surâzând. Apoi, întorcându-se spre căpitanul Blok, îl întrebă pe un ton ce arăta bună dispoziție:

— Noi nu bem nimic, căpitane?

— Vă rog să mă scuzați, domnule colonel, răspunse el.

Făcu semn barmanului să mai aducă două pahare. Ciocniră, apoi cu îngăduința colonelului, Archibald se depărtă.

Directorul rămase împreună cu căpitanul Blok la aceeași masă.

— Mâine dimineață te rog să vii la biroul meu. Pe acest Archibald îl voi trece în altă grupă.

— Nu v-a plăcut, domnule colonel? întrebă Léon Blok surprins.

— Ba da, Léon, dar omul ăsta odată aflat în apropierea alor săi ne va trăda.

— Și atunci tot ce am investit în el?

— Ți-am spus, îl voi trece într-o altă grupă... Vom face o nouă încercare.

Directorul se ridică de la masă și părăsi barul, urmat la câțiva pași de căpitanul Léon Blok, care afișa o mină plină de respect și totodată de nemulțumire. Archibald Fourie era unul dintre cei mai buni elevi din grupa sa, în care-și pusese mari speranțe.

*

Afară ningea cu fulgi mari și deși. La sfârșitul orei de limbă franceză, profesoara Ana-Maria Strauss închise cu un gest ferm manualul și privi îngândurată pe fereastră.

Cei șase elevi urmăriră privirea profesoarei și câteva momente liniștea pluti peste încăperea strimtă în care se desfășurau lecțiile. Stăteau așezați câte unul în băncile înguste. Archibald se afla în cel de-al doilea rând, ultimul, lângă fereastră. Își începuse pregătirea, în noua sa grupă, chiar a doua zi după discuția cu colonelul Gündisch.

— Lecția s-a terminat, domnilor, le spuse profesoara, întorcându-și privirea spre cei șase cursanți. Sunteți liberi. Domnule Archibald, te rog să mai rămâi, avem ceva de discutat.

Ceilalți cinci părăsiră în liniște încăperea. Archibald rămăsese la locul său, în picioare, cu caietul în mână.

— Trebuie să vorbesc cu dumneata, Archibald. Aș vrea să purtăm o discuție deschisă.

— Cu multă plăcere, răspunse el apropiindu-se de masa profesoarei.

— Archibald, nu sunt mulțumită de evoluția dumitale la cursul pe care îl predau și de care răspund.

— Nici eu, doamnă profesoară, răspunse el spontan.

— Aș putea să știu adevăratele motive?

Archibald nu răspunse. Preocupat parcă de viscolul de afară, se îndreptă absent spre fereastră.

— Herr Léon Blok mi-a vorbit elogios despre dumneata, despre posibilitățile dumitale, continuă profesoara, neluând în seamă faptul că elevul său părea că o uitase. Herr Léon Blok spunea...

— Vă rog să mă scuzați, doamnă, nu mă interesează părerea domnului Blok despre mine și nici despre altcineva. De altfel, vreau să știu de ce am fost schimbat din grupa pe care el o conducea, mai ales că, după cum spuneți și dumneavoastră, avea o părere bună despre mine?

Profesoara îl invită cu un gest să se așeze, așteptând să se liniștească.

— Dat fiind rezultatele bune obținute de dumneata, direcțiunea a ajuns la concluzia că ai putea avea o eficiență mai mare în alt gen. De activitate. Ai putea aduce servicii mult mai importante decât pentru ceea ce erai pregătit în grupa lui Léon Blok.

— Doamnă, am visat și am dorit întotdeauna să îmbrățișez cariera armelor. Sunt ofițer și nu mă pasionează spionajul. Sunt un combatant, un om de acțiune. Am depus străduință în grupa lui Léon Blok, pentru că acesta pregătea o grupă de diversiune în spatele frontului. Era ceva apropiat de firea mea, de cariera mea. Un zbor de noapte, o parașutare pe timp nefavorabil și pe un teren neprielnic, minarea unui pod, a unei șosele, a unui comandament, mă rog... Este altceva. Nu mă interesează spionajul propriu-zis, nu vreau să fiu infiltrat cine știe unde, nu vreau să-mi însușesc obiceiurile altei nații, când le cunosc, și-mi plac ale mele...

— Dar nu te înțeleg, domnule.

— Ce nu înțelegeți?

— Dumneata, făcând parte din grupa lui Léon Blok, urma să lupți împotriva nației dumitale, împotriva celor în rândul cărora te aflai când ai căzut prizonier. Te contrazici. Ori îți iubești țara, obiceiurile, poporul și

atunci nu lupți împotriva lui, ori... doreai ca în timpul misiunii ce ai fi primit-o, să dezertezi?!

— Scuzați-mă, dar dumneavoastră nu puteți înțelege psihologia mea de ofițer aflat în tabăra celor ce au pierdut nu o bătălie, ci un război. În momentul în care am fost făcut prizonier eram același ofițer care în urmă cu un an luptasem alături de trupele Reichului. Eram chemat atunci să-mi fac datoria față de un guvern constituit legal și mi-am făcut-o. La întoarcerea armelor, am fost chemat să-mi fac datoria de către un alt guvern, de asemenea, legal constituit...

— Domnule ofițer, actualul guvern român a fost constituit în urma unei lovituri de stat, te rog să ai în vedere lucrul acesta.

— Și aceasta este o formă de constituire legală a unei echipe care să conducă o țară.

— Legală, ai spus?

— Da. Este legală din moment ce națiunea acceptă acest lucru, din moment ce armata execută eroinele...

— Și atunci, dumneata, crezând toate astea, de ce vrei să lupți împotriva acestui „nou" guvern?

— Pentru că eu am căzut în partea cealaltă. Doamnă profesoară, este greu să mă înțelegeți. Nu vi s-a întâmplat niciodată ca prin tragere la sorți într-un joc de copii să cădeți cu echipa mai slabă?

— Ba da.

— Și ce-ați făcut, v-ați retras din joc?

— Nu, dar am pierdut.

— Același lucru se întâmplă cu mine. Din nefericire nu într-un joc, ci într-o împrejurare tragică a vieții mele. Ca militar mă aflu într-o situație deosebită. Am jurat să-mi fac datoria de două ori. Așa că în fața conștiinței mele sunt împăcat. Într-un singur caz nu mi-aș face datoria: dacă n-aș lupta, dacă aș sta deoparte. Sau mai exact, ceea ce îmi propune acum direcțiunea: să fac spionaj într-o țară unde se vorbește limba franceză.

— Chiar așa!

— Nu mă interesează, doamnă profesoară, această zonă a lumii, înțelegeți-mă. Vreau să merg pe front, să lupt, să ne batem până când o tabără obține victoria, iar cealaltă se recunoaște învinsă. Și dacă nu voi muri, atunci voi trăi așa cum mi se va cere, dar nu undeva în Apus, nu printre străini. Pe noi românii, doamnă profesoară, nu ne atrage străinătatea. Avem cântece care compară traiul printre străini cu umbletul desculț prin mărăcini, pe poteci uscate, aride, fără apă, fără izvoare...

— Ascultă, domnule Archibald, nu este treaba mea să stabilesc dacă ai fost selecționat pe baza criteriilor obișnuite. Mie personal îmi creezi multe semne de întrebare. Trebuie însă să-ți spun, dacă dumneata nu știi, că în ultima vreme mulți dintre români au luat calea

străinătății.

— Nu cu plăcere, doamnă profesoară, și mulți dintre ei vor trăi gândindu-se mereu acasă. Îmi pare rău că nu vă pot explica ceea ce simt cu adevărat. Dar este penibil să fiu suspectat de trădare. Nu mai am nimic de adăugat.

— Atât am avut și eu să-ți spun, domnule Archibald... Te invit să acorzi atenția cuvenită limbii pe care o predau. Cât despre corectitudinea dumitale, îți atrag atenția că colegii mei știu să ia măsuri pentru ca misiunile să se execute întocmai. La revedere...

*

Cu o mică întârziere, grupa celor șase cursanți se prezentă a doua zi la lecția de limba franceză. Archibald avea un pansament la mâna stângă, care-i atrase o clipă atenția profesoarei.

— Ceva grav? întrebă ea.

— Nu, un exercițiu nu tocmai reușit, răspunse Archibald frunzărindu-și caietul.

Ana-Maria Strauss făcu câțiva pași prin fața rândului de bănci, apoi anunță tema lecției:

— Astăzi vom lucra în scris. Compuneți fiecare, alegându-vă subiectul pe care-l doriți. Descrieți o întâmplare din viața dumneavoastră, un fapt care v-a impresionat mai mult, un loc care v-a plăcut mai mult, orice, numai în limba franceză să fie.

Cei șase elevi priveau în șase puncte diferite.

— Puteți descrie chiar un obicei tradițional... Orice... completă ea privindu-l pe Archibald. Eu voi trece pe la fiecare, ajutându-vă acolo unde nu vă veți descurca.

Se așeză apoi la masa sa, frunzărind cursul de franceză și privind din când în când afară, unde soarele își reflecta razele reci pe veșmântul alb al zăpezii. După un timp se ridică și începu să treacă pe la fiecare, urmărind în tăcere compozițiile elevilor. Ajunsă la Archibald întârzie mai mult, apoi se retrase din nou la masa ei de lucru, continuând să consulte materialul pe care îl avea în față.

Ora se desfășura sub semnul interesului fiecăruia dintre elevi de a se exprima cât mai corect în limba străină pe care o studiau.

După un timp, profesoara reluă supravegherea lucrărilor. Era de fapt curioasă să vadă continuarea compunerii lui Archibald, trecerea sa pe la ceilalți cinci cursanți fiind formală. Deși cu destule greșeli de ortografie, Archibald dovedea că-și însușise un vocabular bogat, iar profesoara înțelese cu ușurință povestirea lui. Pentru a avea continuitate, reluă compunerea acestuia de la capăt. Elevul îi urmase sugestia, privind subiectul temei.

„În România există câteva obiceiuri ocazionate de sărbătorile de iarnă, deosebit de atractive. Cel care îmi

plăcea mai mult, când eram copil și când nu visam că mă voi numi vreodată Archibald Fourie, era mersul cu colindul. Asta însemna că aproape de miezul nopții, când afară era întuneric beznă, trebuia să te trezești din somn, sau mai bine-zis, să te trezească cineva, să te îmbraci, să iei cu tine un băț pentru a te apăra de câini și bineînțeles o traistă în care să aduni nuci, bomboane, covrigi...”

Profesoara zâmbi întâlnind cuvântul „traistă” scris în românește. De altfel, nu era singurul cuvânt folosit în limba română.

„...Întotdeauna existau pentru mine două lucruri cărora cu greu le găseam o rezolvare: cine să mă trezească la miezul nopții și unde găseam o traistă care să-mi convină. Pentru că atât eu cât și prietenul meu, băiatul vecinilor, eram de acord cel puțin asupra unui lucru: dacă tot ne sculăm la miezul nopții și înfruntăm întunericul și mai ales câinii, apoi să colindăm cât mai mult.

Promisiuni că aveam să fim treziți la miezul nopții erau destule. De altfel, întotdeauna viața mi-a fost presărată de promisiuni... dar rar se întâmpla ca cineva din casă să mă scoale, atât pe mine cât și pe prietenul meu. A doua zi, primeam amândoi aceeași explicație: „N-ați vrut să vă treziți, la un moment dat chiar ne-am gândit să vă stropim cu apă”. Desigur acum, când sunt

Archibald Fourie, nu mai cred așa ceva...

...Și totuși, s-a întâmplat ca în una din aceste nopți, cineva să se îndure de noi și să ne deștepte din somn. Am plecat împreună purtând bețele în mână și trăiștile atârnate pe umeri. Nu ne era frică de câini, pentru că în astfel de nopți câinii sunt ținuți legați. Ne temeam în schimb să nu ne întâlnească băieții mai mari decât noi, veniți și ei cu colindul și să ne ia, profitând de întunericul nopții, ceea ce adunasem. Am intrat în liniște în curtea unui vecin și ne-am apropiat de fereastră, gata să începem uratul. Deodată, din spatele curții s-a auzit repezindu-se furios spre noi un câine. Am fugit împreună cu prietenul meu, de-abia având timp să ieșim din curte și să închidem poarta. Sperietura ne-a fost de-ajuns, pentru a ne hotărî să ne întoarcem acasă, renunțând să mai colindăm. Eram mulțumiți că cel puțin nu ne-am întâlnit cu băieții mai mari care să ne golească trăiștile...”

Profesoara strânse lucrările elevilor săi. Le așeză în cursul pe care îl avea pe masa de lucru și se îndreptă spre ieșire salutându-i:

— Àu revoir! Àu demain...

*

Lecțiile profesoarei de franceză continuară fără vreun incident. Cei șase elevi, deci și Archibald, depuneau interes pentru însușirea celor predate, ceea ce pe Ana-

Maria Strauss o bucura, fapt pe care li-l făcuse cunoscut în câteva rânduri. Compunerile erau din ce în ce mai des. Folosite și cele scrise de ofițerul român, nu totdeauna în cea mai corectă limbă franceză, erau totuși considerate cele mai reușite. De fiecare dată, Ana-Maria era nerăbdătoare să se retragă în camera ei pentru a le citi în liniște, pentru a savura comunicarea pe care el i-o făcea... Desigur, profesoara știa că din ziua în care Archibald își exprimase nemulțumirea pentru schimbarea sa din grupa condusă de căpitanul Blok, el găsise astfel posibilitatea continuării dialogului pe care ea îl întrerupsese. Temele pe care le propunea elevilor erau din cele mai diferite, dar Archibald continua să redea întâmplări și.

evenimente care se petrecuseră sau se puteau petrece în țara sa de origine. Cu toate că la o mare parte dintre lecțiile sale Ana-Maria explica elevilor obiceiuri ale diverselor popoare, naționalități, lucru apreciat de direcțiunea școlii, de colegii săi, nu s-a întâmplat niciodată ca din proprie inițiativă acel ofițer român cu privirea deschisă să repete cele predate de conștiincioasa lui profesoară. Ana-Maria se străduise să descrie cât mai nuanțat, mai atractiv, carnavalurile bavareze, samba sud-americană, zugrăvise în povestirile sale tot ce știa mai interesant despre obiceiurile asiaticilor, despre arta japonezilor de a

cultiva florile ori de a lucra obiecte de artizanat, se întrecuse pe sine, descriind modul de fabricare a berii, a whisky-ului... Dar fiecare nouă prezentare a sa avea darul de-a stârni lui Archibald amintiri despre viața oamenilor între care crescuse. Era foarte adevărat că în compunerile sale lipseau cu desăvârșire problemele politice, pe care ceilalți elevi le abordau frecvent, evidențiindu-se de fiecare dată sentimentele lor filogermane. Totuși pregătirea ei în domeniul psihologiei, experiența pe care o avea acumulată în școlile speciale ale serviciului de spionaj o făceau să interpreteze comunicările elevului său ca fiind cu adevărat patriotice.

Dacă lucrurile s-ar fi petrecut cu doi, trei ani în urmă, atunci, și-ar fi expus părerile sale într-un documentat raport către direcțiune, în care ar fi atras atenția asupra loialității de care dădea dovadă Archibald pentru țara de origine. Argumentele sale ar fi declanșat o serie de măsuri speciale din partea experților, care trebuiau să găsească cea mai adecvată soluție pentru a-l determină pe îndărătnicul candidat să-și schimbe concepțiile. Dar în ultima vreme „larga gamă” pe care o folosiseră „experții” se redusese la amenințarea cu moartea... Acum, când veștile de pe front erau din ce în ce mai îngrijorătoare, povestirile lui Archibald îi creau adevărate momente de relaxare, o transpuneau, făcând-

o să uite întrebările care începuseră s-o chinuiască privind viitorul.

Zăpada se așezase peste tot, curtea școlii era plină de grămezi albe printre care se strecurau profesorii și instructorii îndreptându-se spre sălile de cursuri. Singură în încăperea profesorilor, Ana-Maria recitea ultima compunere a lui Archibald. Elevul ei atinsese de data aceasta un subiect care ar fi interesat pe orice femeie. Era vorba de dragoste. Cunoscându-l pe cel care își propunea să trateze o astfel de temă, desigur, curiozitatea ei era mai mult decât firească. „Ia să vedem, și-ar fi spus orice femeie, ce știe bărbatul ăsta despre dragoste?”

„În cazul meu, își începea Archibald mărturisirea, dragostea a venit târziu. Când cei din casă începuseră să mă considere adolescent, m-am deprins să urmăresc atent comportarea îndrăgostiților. Și pe cine altcineva puteam să am în atenție decât pe tinerii din satul în care tatăl meu, un modest învățător, își formase familia și-și câștiga existența? Lucrurile se petreceau într-un mod curios între acei tineri care pentru întâlnirile lor de îndrăgostiți afectau nu mai mult de o oră în fiecare duminică, la căderea serii. Tot tineretul se îndrepta duminica după-amiază spre locul în care o fanfară de slabă factură îi îndemna la joc. Nu era propriu-zis un joc, era o prindere într-o horă cu pași lenți, o mișcare

lină, ținându-se unul de brațul celuilalt. Rar într-o asemenea horă se prindea vreun bărbat. Era un cerc larg format de fete prin mijlocul căruia se plimbau grupuri de flăcăi părând total dezinteresați. Mai târziu, după o urmărire mai atentă, mi-am dat seama că în liniștea aceea aparentă, unde mișcările erau largi aidoma trecerii anotimpurilor, între flăcăii și fetele nemăritate se țeseau schimburi de priviri. Era ceva fascinant să descifrezi acest limbaj, care pornea de la „aș vrea să vorbesc cu tine după terminarea horei", „îmi ești indiferent", „să mă mai gândesc", ajungând până la „nu încerca, nu mă interesezi în niciun fel".

Terminarea horei însemna începerea celei de-a doua părți a întâlnirii lor tinerești. Era separarea lor în perechi, așa cum se înțeleseseră din priviri și uneori, mai rar, prin vorbe...

Nu odată în această a doua parte a întâlnirii lor se petreceau lucruri deloc pașnice. Se întâmpla ca vreunul dintre tineri să nu renunțe la ideea de a convinge fata pe care a ales-o să-și schimbe hotărârea de a-l respinge. Discuția lor, o discuție purtată cu voce tare, avea loc, în timp ce fata își continua drumul spre casă. Toate celelalte erau deosebit de grăbite, cu excepția perechilor care aveau să participe la cea de-a treia parte a întâlnirii din acea după-amiază. Desprinzându-se câte trei sau patru perechi din șirul neîntrerupt de oameni, tineri,

bătrâni, copii, care se întorceau spre casă, acestea se retrăgeau pe ulițele satului. Ce-și vorbeau știau numai ei. Dar nu era greu de presupus. Judecând după gesturile pe care le făceau, după îmbrățișările și sărutările lor...”

Archibald își întrerupsese aici reflecțiile. Timpul afectat îi fusese insuficient. „Trebuie găsit un motiv care să-l determine să continue”, gândea Ana-Maria în momentul în care Archibald intră în încăperea profesorilor, după un ciocănit scurt în ușă.

— Doream să vă cer o mică explicație, începu el după ce salută milităresțe. Nu pot să fac în mintea mea o asociere pentru a reține această expresie franțuzească.

Ana-Maria îi făcu semn să se așeze, apoi cu răbdare îi explică modul în care luase naștere expresia respectivă. Îl simțea pe Archibald respirând în apropiere și o clipă se simți îndemnată să-l privească, cerându-i să-și continue povestirea. Renunță, iar el se ridică de pe scaun și întârzie câteva clipe fără să vorbească. Înțelesese însă că trebuia să mulțumească și o făcu folosind cât mai multe formule de politețe.

— Spune-mi, te rog, îl întrebă Ana-Maria precipitată, ai putea să continui acum povestirea începută dimineața?

— Desigur, răspunse Archibald, reașezându-se. Ce anume ați vrea să aflați în mod deosebit? Poate v-au

șocat ultimele fraze... De altfel, deseori m-a frământat și pe mine gândul că fetele acelea tinere și sfioase, care n-ar fi îndrăznit să-și contrazică vreodată părinții, formau atunci cuplurile acelea ce se îmbrățișau pe ulițele satului. Am găsit de-abia ieri o explicație. Este vorba de un dialog original dintre doi tineri, prin care el încearcă s-o impresioneze cu forța și îndrăzneala lui, iar ea îi răspunde, avertizându-l, că suplețea ei poate rezista în fața forței. Cred, acum, că era un dialog foarte serios, un dialog început cândva, de demult, pe care îl continuau purtându-și destinul. Iar în asta nu era nimic impudic, nu aveau de ce să se ascundă. Mi-ar fi mai ușor dacă v-aș reproduce mișcările lor, continuă Archibald, prinzând în brațe scaunul de lângă el.

În acel moment intră Léon Blok și tresări observându-l pe Archibald în acea poziție ciudată, cu scaunul în brațe. O privi scrutător pe Ana-Maria apoi părăsi încăperea, evident șocat de aerul de intimitate pe care îl surprinsese între cei doi.

— Stai, nu pleca, se adresă Ana-Maria lui Archibald, care dându-și seama de iritarea căpitanului Blok se îndreptase spre ușă. Nu mi-ai spus nimic despre dumneata. Mi-ai povestit doar despre alții.

— Am scris doar că la mine dragostea a venit mai târziu.

— De ce? întrebă Ana-Maria pe un ton autentic

profesional.

— Nu m-am putut împăca niciodată cu ritualul ăsta.

— Și atunci, de ce ții neapărat să te întorci „printre ai tăi?

— N-am spus că nu-mi plăcea, ci doar că nu m-am împăcat, că nu m-am simțit vreodată destul de îndrăzneț pentru a mă purta astfel cu o fată.

*

A doua zi după neașteptata sa întâlnire cu Archibald, Léon amână telefonic întâlnirile pe care le avea la două întreprinderi de comerț exterior. Erau, de fapt, discuții ce trenau de aproape doi ani, fără niciun rezultat. Motivase că nu se simțea bine, urmând să se reprogrameze ulterior. De altfel, nu părăsise camera și nu luase nici micul dejun. De-abia spre prânz ceruse să i se aducă, în cameră, un biftec și ceai... De fapt, îl chinuia o nevoie stringentă de a consuma alcool...

„S-o luăm organizat, își zise el pentru a nu știu câta oară. Ce-ar putea să-mi ceară Archibald și cum ar trebui să-i răspund?”

„Mai întâi, își zise, făcând eforturi să alunge imaginile personajelor și faptelor din trecut, ce s-ar întâmpla dacă refuz să-l întâlnesc?”

Făcând câțiva pași prin cameră, răspunsul porni de undeva din subconștient: „S-ar putea foarte bine ca Archibald să relateze organelor de securitate tot ce știe

despre trecutul tău și atunci, toate persoanele pe care le-ai cunoscut de curând aici vor face obiectul unei analize serioase. Știi, ca la alesul boabelor de grâu, continuase gândul acela ironic, ăsta poate trece, celălalt, nu...”

„Și?”

„Și nu uita că pe doi dintre cei pe care îi întâlnești în România, i-ai prezentat șefului tău afirmând că îți vor da informații în cel mult șase luni. Acolo, în vila aceea superbă, îți amintești? Când ai plecat de la el ai răsuflat ușurat...”

„Ei și?”

„Niciun „ei și! „...N-ar fi rău să încerci să-ți amintești.”

Léon Blok se întinse pe pat după ce sorbi încă o gură de ceai. Da, așa îi raportase șefului său, că cei doi români vor fi foarte curând sursele sale de informații.

— Recunosc, Léon, că datele tale sunt foarte exacte, îi spusese șeful după ce Blok își terminase raportul. Ai reușit într-un timp atât de scurt să afli atâtea amănunte... Uimitor de repede, continuă el: Uimitor, într-adevăr!...

— Am lucrat mult această relație, am studiat mult oamenii de acolo, calitățile lor și mai ales defectele...

— Da, așa se explică, Léon, așa se explică...

Își părăsise șeful răsuflând ușurat. „Nu mă pot juca cu el, gândise Léon, îndreptându-se spre mașină... Câteva informații în plus pe care i le-am prezentat l-au

făcut imediat să se întrebe cum am reușit să le obțin într-un timp atât de scurt!”

Părăsise parcajul vilei cu un demaraj lin, pe neobservate. Știa că în spatele perdelei, șeful său îl privește continuând să se întrebe de unde a adunat atâtea informații într-un timp record.

„Admiră-mă, domnule, admiră-mă și mai ales nu uita să mă plătești”, își spusese el zâmbind.

Léon Blok continua să stea întins, acoperindu-și ochii cu mâinile încleștate. Gândul acela, cu întrebări neiertătoare, apăruse din nou.

„Continuă, continuă, de ce te-ai oprit? Ce-ai zice dacă ți-aș spune că șeful tău te suspectează? Vrei să știi ce-și spunea el în timp ce tu părăseai liniștit parcajul? Îi cereai să te admire! Vrei?”

Léon Blok zâmbi, continuând să dialogheze cu ghidurile sale.

„Insinuezi că sunt suspectat de joc dublu?”

„Da, da, chiar așa, din clipa aceea șeful tău și-a propus să te urmărească îndeaproape...”

„Ei și! N-are decât s-o facă.”

„Am să te văd cum ai să te descurci când îi vei spune că nu mai poți continua cu cei doi oameni, „agenți gata făcuți „, cum i-ai prezentat ultima oară. Și asta numai pentru că a apărut omul acesta cu nume ciudat, care ar putea să te denunțe, sau te-a și denunțat... Atunci să te

văd, Léon Blok! Atunci să-mi arăți cât ești de mare și dacă trebuie am să te admir. Va fi suficient să pomenești despre securitatea română, pentru ca șeful tău să...”

„Taci!!!” Léon se ridică din pat furios. „N-are decât să mă verifice... N-am jucat niciodată dublu. Nu-i voi spune nimic și nici nu mă voi întâlni cu Archibald. Ce-o să facă?”

„Te va denunța!”

„N-are decât... Crezi că este așa ușor să se prezinte după atâta vreme în fața autorităților și să spună: știți, eu, Andrei Ivașcu, eram în timpul războiului Archibald Fourie, spion german...!”

„Ei și? va răspunde cel care-l va asculta, la ce-mi ajută mie faptul că-mi spui asta?”

„Stați puțin, va zice el. Zilele trecute aflându-mă pe terasa „Continentalului”, l-am întâlnit pe domnul Léon Blok care mi-a fost profesor în școala de spionaj.”

„Bun, va răspunde interlocutorul. Altceva?”

„Păi, altceva nimic... Domnul Léon Blok mi-a fost profesor într-o școală de spionaj în timpul războiului...”

„Și altceva nu mai știi?”

„Nu.”

„Atunci îți putem spune noi că Léon Blok este reprezentantul unei firme de mare reputație, că este cetățeanul unei țări neeuropene și că își vede liniștit de afacerile sale... Dar, să vedem, mai bine, cu ce te-ai

ocupat dumneata imediat după război și de ce vii tocmai acum să ne spui toate astea...

„Vezi? își zise Léon liniștit întrucâtva, nici pentru el nu-i chiar așa de simplu... Cât privesc informațiile mele, asta este altă afacere, a fost un moment de viață... este vorba de destin... Nu... n-are sens să continuăm. Mai bine să mergem să bem o bere...”

*

Léon Blok ocupă un loc la o masă retrasă. În local domnea o atmosferă caldă, atrăgătoare... Primul pahar cu bere îl bău dintr-o înghițitură. Simțea nevoia să se răcorească. Din locul unde se afla orchestra, pianistul se remarca cu o suită de melodii într-un reușit aranjament personal. Cam aceeași atmosferă o întâlnise Léon în seara aceea de iarnă împreună cu Ana-Maria Strauss. Poate lumina localului era ceva mai voalată, atunci, ascunzându-le paloarea fețelor. Se așezaseră la o masă dintr-un colț al salonului, având sub supraveghere permanentă intrarea.

— La ce te gândești, Ana-Maria? o întrebase el, rămânând cu paharul în mână.

— La ceea ce te gândești și tu, răspunsese ea, aruncându-i o privire rece.

— Nu trebuia să sară.

— De ce nu? Când la Jocul de întâlnire te întâmpină un pluton de soldați și nu omul de legătură, când

armele automate îți perforează caroseria automobilului, ce altceva ai de făcut?

— Bine, dar reușisem să ieșim din ambuscadă, misiunea nu era ratată.

— Probabil i s-a părut că suntem în fața alteia și atunci a sărit... A fost ceva reflex, tu l-ai învățat doar...

Ana-Maria Strauss se ridicase în picioare având fața ușor crispată. Privită de aproape tulburarea ei ar fi atras atenția, ceea ce îl făcuse pe Léon să intervină imediat:

— Ce faci? Gândește-te că fiecare gest al tău ne poate fi fatal. Personalul restaurantului e cu ochii pe noi.

— Fiecare minut rămas aici poate costa viața lui Archibald. Dă-mi cheile mașinii, i se adresase ea hotărât.

— Explică-mi, ce vrei să faci? îi ceruse el. Derutat, dar îi întinsese cheile.

— Mă duc să-l caut, trebuie să-l găsesc și să-l ajut!

— Ești nebună, stai jos, îi ceru el prinzând-o cu putere de mână. Hai să ne gândim, mai bine, unde am putea să ne odihnim câteva ore înainte de a ne întoarce la Nitz și controlează-te, pentru numele lui Dumnezeu... Vrei să dăm de bucluc?

— Léon, pe mine nu mă ajută cu nimic faptul că ne vom întoarce putând da vina pe cei care au greșit preluarea noastră. Eu trebuie să-l găsesc pe Archibald și să ne îndeplinim misiunea. Crezi că întorși în unitate,

explicațiile mai apar așa simple cum le vezi tu acum? i se adresă ea îndepărtându-se.

Atmosfera localului se schimbase. Intrau alte perechi, îmbrăcate elegant, pe ușa pe care Ana-Maria dispăruse în căutarea lui Archibald...

Nu faptul că ea luase mașina îl supărase pe Léon. Așa cum arăta ciuruită, cu parbrizul spart în câteva locuri, mașina ar fi fost reperată de primul agent de stradă, de prima patrulă militară. Riscul de a circula cu un asemenea vehicul nu putea fi acceptat decât pentru un singur scop: întoarcerea la Nitz. Și mai era ceva: nu se așteptase ca ea să nu-l întrebe, la despărțire, cum va proceda când se va întoarce la unitate, ce explicații va da... Sau cel puțin să-i fi urat noroc. Să-l fi răsplătit măcar cu o privire în care să fi zărit o urmă de regret, o fărâmă de îngrijorare pentru ce se va întâmpla cu el în viitor. Abia atunci, își dăduse bine seama de pericolul în care se afla, de situația primejdioasă în care ajunsese de dragul acelei femei pe care o iubea nebunește. Abia atunci simțise Léon fiorii fricii pătrunzându-i în tot corpul, încleștându-i pieptul într-o durere ascuțită.

Își băuse paharul dintr-o înghițitură, lăsase banii pentru consumația făcută și se ridicase, aparent liniștit, îndreptându-se spre bucătăria localului. Trecuse printre oamenii îmbrăcați în alb, cu aerul celui care știe ce are de făcut. Localul se afla în orele sale de vârf, iar ținuta

sigură a lui Léon îl ajutase să se strecoare spre ieșirea de serviciu, fără să i se pună vreo întrebare. Afară era întuneric. Din buzunarul hainei, Léon scosese o mustață falsă pe care și-o aplicase cu repeziciune. „Și când te gândești dă pe un asemenea întuneric a pornit Ana-Maria Strauss, alias Grette Fourie, să-l caute pe Archibald pentru a-și continua misiunea”, își zise el, grăbind pasul...

*

Revenindu-și, Léon Blok observă că ospătarul se oprise lângă el întrebându-l dacă dorea altceva. Refuză. Sorbi din paharul cu bere, în timp ce personajul imaginar cu care obișnuia să dialogheze, îl întrebă din nou:

— Ai vrea totuși să te întâlnești cu Archibald?

— Recunosc că da, își răspunse el, zâmbind. Aș vrea să știu ce s-a întâmplat cu Ana-Maria.

— Fii sincer, Léon, de fapt dorești să știi dacă Ana-Maria l-a iubit cu adevărat pe Archibald, dacă ai fost refuzat din cauza lui. Nu te mai ascunde după deget.

Léon nu-și răspunse. Revăzu din nou scena întâlnirii sale cu Ana-Maria Strauss, în momentul când directorul le-o prezentase în biroul său. Profesorii erau așezați în semicerc, înconjurând pe șeful școlii, care o prinsese de mână pe noua profesoară, ca pe o elevă conștiincioasă pe care voia să o dea exemplu.

— Vă prezint, domnilor, pe noua noastră colegă, Ana-Maria Strauss, care va pregăti grupa de franceză. Din câte cunosc, Ana-Maria a obținut rezultate excelente până-n prezent, îi doresc succes și de-acum înainte...

Apoi, directorul i-a prezentat, rând pe rând, fiecare instructor și profesor. Léon îi strânsese mâna reținându-i-o mai mult. Ana-Maria părea că acceptase acea neașteptată „sechestrare" a mâinii, iar Léon crezuse chiar că observase pe chipul ei o ușoară îmbujorare.

Zilele care aveau să urmeze purtau pentru Léon amprenta Anei-Maria, Grette de mai târziu.

În dorința lui de a o vedea cât mai mult, apărea intenționat în sala de mese după ce o observa intrând și aproape tot timpul cât dura prânzul ori cina, ținea privirea ațintită asupra ei. Când și când, Ana-Maria îi răspundea zâmbindu-i. Farmecul ei făcea ca întotdeauna cei cu care se afla la masă să întârzie, povestindu-i adesea lucruri dintre cele mai amuzante.

Într-una dintre seri, Léon reușise s-o întâlnească singură. Oprindu-se, îi prinsese amândouă mâinile și, în timp ce i le săruta, îi spusese:

— Aș fi un om fericit, dacă ai accepta o mică „evadare". Orașul e atât de aproape... Ai venit de câteva zile și n-ai părăsit până acum incinta școlii... Vii, da?... căuta el s-o convingă.

Ana-Maria acceptase. Și nu o singură dată, ci de mai

multe ori.

Până în ziua când îi povestise întâmplarea aceea ciudată din viața ei. Se petrecuse în urmă cu câțiva ani, la începutul războiului, când la poarta vilei în care locuia împreună cu soțul ei – atunci aflase Léon că Ana-Maria a mai fost căsătorită – cineva lăsase un copil.

— Se afla într-un landou, povestea Ana-Maria, și se uita la mine liniștit de parcă mă cunoștea dintotdeauna. Avea ochii mari, negri și mă privea fără să plângă, împăcat că mă vede. În tot acest timp soțul meu striga alarmat: „Lasă-l în pace, închide poarta și vino înăuntru. Cine știe al cui este!...” La insistența lui am intrat în casă fără să mă dezlipesc, după aceea, de fereastra care dădea spre stradă. N-a venit nimeni să-l ia și odată cu trecerea timpului mă convingeam tot mai mult că era un copil abandonat. Îți poți imagina ce înseamnă să n-ai copii și deodată, să găsești la poarta ta unul, mic, mic de tot, care să te privească liniștit, ca pe cel care l-a adus pe lume. Îmi venea foarte greu să iau o hotărâre. Cum a ajuns copilul acela în brațele mele? Era o hotărâre a destinului? Să fi știut cel care l-a abandonat, din cine știe ce motive, că noi nu avem copii și deci era de presupus că aveam să-l aducem în casa noastră? Desigur, nu puteam găsi un răspuns cert, iar după un timp n-am mai putut răbda și m-am dus din nou la el, spre desperarea soțului meu, care nu știa cum să mă

convingă să renunț la gândul de-a aduce copilul în casă. Se întâmpla un lucru curios, continuase ea, am găsit copilul la fel de liniștit, și chiar mi s-a părut că a avut o strălucire a ochilor când m-a văzut reapărând. Probabil că înainte de a-l părăsi, mama lui îl hrănise bine de nu-i era foame și stătea liniștit în landoul lui.

Începusem să-l legăn ușor, apăsând pe marginea landoului, când soțul meu a ieșit grăbit după mine, insistând: „Tu cauți necazul cu orice preț? Ce știi tu al cui este copilul ăsta, putem avea multe încurcături mai târziu. Vor veni părinții după el, ori ne vor interoga autoritățile. Și cine o să ne creadă că l-am găsit la poartă?...”

Continuam să privesc pe rând figura micuțului, cu ochii lui mari limpezi și pe soțul meu, cu față crispată de nemulțumire. Refuzam să mă gândesc în momentele acelea la părinții lui. La motivul pentru care l-au părăsit, dacă comiseseră sau nu fapte rele, dacă erau urmăriți? Nu mă gândeam atunci la așa ceva, vedeam numai ochii aceia, în care se citea liniștea.

„Vino, nu mai sta, te rog, îți va fi mai greu după aceea...” a repetat soțul meu trăgându-mă spre casă și atunci am auzit pentru prima oară copilul scâncind.

Mă depărtam totuși de landoul în care ființa aceea nevinovată plângea. Soțul meu a dat apoi un telefon anunțând o secție de poliție de existența copilului

părăsit. Cu multă grabă, landoul a fost ridicat, iar noi am primit vizita unui ofițer care ne-a mulțumit pentru ajutorul pe care li-l dădusem. În timpul discuției soțul meu mă privea cu subînțeles. „Vezi, părea să spună el, vezi ce interesați erau să-l găsească... vezi c-am avut dreptate, că ne-am fi complicat?”

Ofițerul m-a întrebat apoi unde lucrez și dacă nu aș vrea să activez într-o unitate militară. Și de-atunci am predat franceza numai în unități speciale.

— Și soțul tău? întrebase Léon cu vocea scăzută.

— Soțul meu și-a făcut datoria față de țară ca atâția alții, răspunse Ana-Maria plecându-și capul.

— Cel puțin, ideea lui de a nu ridica copilul te-a ajutat, ai putut să ocupi postul ăsta care este destul de bun... Recomandarea ofițerului a contat foarte mult, îi spuse Léon, încercând s-o consoleze.

Ana-Maria tăcea, jucându-se cu lingurița printre micile fărâme din prăjitura neterminată.

— Și poate că era un copil care n-ar fi trebuit să trăiască, continuă Léon. Afirmația lui se dovedi însă complet neinspirată.

Ana-Maria se ridicase de la masă și se îndepărtase grăbită. Léon nu mai reușise după aceea să reia buna relație pe care o avusese cu ea. Niciodată...

*

În apropierea mesei lui Léon Blok se așezară două

tinere perechi, râzând cu zgomot. Léon îi făcu semn ospătarului să-i mai desfacă o sticlă cu bere. Bău din spuma proaspătă, apoi reluă firul amintirilor. Urmase trecerea lui Archibald în grupa Anei-Maria, când după câteva zile ea îi spuse pe un ton binevoitor:

— Știi, Léon, unul dintre elevii mei te idolatrizează!

Era veselă. Părea că-și uitase supărarea.

— Vrea neapărat să revină în grupa ta, ce zici de asta?

Dar Léon nu voia să discute despre nimeni și despre nimic altceva decât despre el și despre sentimentele pe care le avea pentru ea. Afișând o poziție neutră, el o invită pe tânăra profesoară într-o cameră unde se amenajase o mică sală de lectură.

— Spune-mi, Ana-Maria, i se adresă el după ce închise ușa. Spune-mi, mă iubești?

Ea rămase surprinsă, nu atât de întrebarea directă, neașteptată, cât mai ales de apropierea încordată a lui Léon.

— Ce-ți veni? încercă ea să-l dezmeticească.

— Răspunde-mi la întrebare, continuă el apropiindu-se tot mai mult.

Brusc, Léon întinse brațele și o cuprinse, șoptind precipitat:

— Nu mai pot aștepta, crede-mă. M-ai plimbat destul...

— Dar ușa, Léon, răspunse ea, ușa este deschisă...

Léon se îndreptă grăbit spre ușă, iar Ana-Maria se strecură pe lângă el și ieși în coridorul lung, semiîntunecat.

— N-ai oglindă să te vezi, caraghiosule, îi aruncă peste umăr. Voi relata șefului școlii tot ce s-a întâmplat...

Léon bău paharul până la fund, își reaminti că după două zile o surprinsese pe Ana-Maria cu Archibald, în camera de lucru a profesorilor. Își închipuise, atunci, că între cei doi nu exista o simplă relație de la elev la profesor, dată fiind poziția aceea caraghioasă în care îl găsise pe Archibald cu scaunul în brațe.

Reapărut, gândul cu care Léon obișnuia să dialogheze îl întrebă:

— Vrei să discuți cu Archibald?

— Da.

— Vrei să știi ce s-a întâmplat cu Ana-Maria, dar nu te temi? Nu riști?

— Vreau să știu ce vrea de la mine și, bineînțeles, ce știe despre ea. Cât despre risc, nu văd vreunul... Dacă Archibald m-ar fi trădat, sau ar fi avut de gând s-o facă, nu mă mai chema în Herăstrău...

Și Léon Blok achită consumația, ieșind din restaurant cu pași hotărâți.

*

Atât Ana-Maria cât și Archibald nu puteau da nicio explicație. Nimeni n-ar fi putut, de-altfel, să explice cum

a reușit Ana-Maria să-l întâlnească, plecând din restaurantul unde-l lăsase pe Léon Blok buimăcit. Nu avusese vreun plan stabilit, așa cum crezuse căpitanul Blok. Dorise cu orice preț să-l găsească pe Archibald, să hotărască împreună ce au de făcut. Simțise întotdeauna lângă el o senzație puternică de liniște, de ocrotire. Ofițerul ăsta înalt, care trăise tot timpul cât stătuse la școală cu imaginile lui de-acasă, Grette știa precis asta, reușise treptat să o domine iar acum, în lipsa lui, o adevărată suferință o determina să-l caute.

Nici Archibald nu putea să explice mai mult despre întâlnirea lui cu Ana-Maria alias Grette. Sărise din bolidul lansat de Léon Blok, după acea busculadă neașteptată, considerând că urmăritorii nu vor proceda la o scotocire a pădurii, din moment ce mașina își continuase drumul, iar căpitanul Blok nu-și putea permite o oprire pentru a cere explicații. Totul ar fi fost în ordine dacă în momentul săriturii nu i s-ar fi întâmplat nimic, dar izbitura foarte puternică, viteza prea mare, l-au răsucit în șanț fără controlul lui. După câteva minute, depărtându-se de șosea și afundându-se în pădure, o durere atroce începuse să-l chinuiască; articulația umărului începuse să înțepenească și o săgetare groaznică în genunchi îl făcea să înainteze tot mai încet, târându-și piciorul cu greutate.

Rămăsese noaptea întins sub un copac ce avea

rădăcinile ieșite mult în afară, iar când lumina zilei se cernea printre crengile negre ale copacilor, pornise din nou la drum, cu mersul acela chinuit. Răcise zdravăn, dar încercă să meargă mai repede, căutând să învingă frigul prin mișcare. Ajuns la o margine a pădurii, Archibald se așezase și atunci observă pe șoseaua șerpuind de-a lungul lizierei, o femeie apropiindu-se. O recunoscuse ușor pe Grette. Era fără automobil, fără căpitanul Blok...

În timp ce se apropia și trăsăturile feții se distingeau tot mai bine, ghidurile lui Archibald alergau dezordonat fără a putea găsi o soluție potrivită. Ar fi avut nevoie de Grette în situația în care se găsea; ea s-ar fi putut deplasa mai ușor, cu banii pe care-i aveau asupra lor ar fi reușit să se descurce... Despre continuarea misiunii nu mai putea fi vorba. De altfel, nici nu avusese de gând vreodată s-o îndeplinească. Era convins că șansa lui în școala de la Nitz i-o adusese situația alarmantă a frontului, graba și deruta în care se găseau hitleriștii împingându-i inevitabil spre comiterea erorilor. Apariția neașteptată a Grettei, singură, era o mare surpriză pentru el. Știa că față de el, de lucrurile pe care i le povestise, ea manifestase o curiozitate evidentă. Dar asta ar fi putut interesa pe oricare dintre profesori, mai ales după câțiva ani de război, cu atât mai mult în momentele acelea când toți

simțeau apropierea deznodământului. De la această simpatie și până la a avea încredere în ea, era cale lungă... Și fără să vrea, privind-o de la câțiva pași cum trecea, ușor aplecată de spate și cu fața suptă de nesomn, Archibald își reaminti o întâmplare povestită de unul din soldații săi...

„...Eu, dom′ locotenent, soldat am fost, soldat am să mor. Dar, tot am și eu o bucurie: eu, dom′ locotenent, am înțeles toate lucrurile de pe lumea asta...”

Și vrând-nevrând asculta mărturisirile ostașului care întotdeauna era gata să povestească. Întreg plutonul se strângea în jurul lui, fiecare dornic să audă ceva care să-l depărteze de necazurile războiului, de greutățile primei linii a frontului.

— Zi, Mitică, ia mai zi tu ceva, îl încuraja el, făcând cu ochiul celorlalți, îndemnându-i să se apropie.

— Păi ce să mai zic, dom′ locotenent, continua soldatul, lăsându-se rugat, știind că toți așteptau povestirile sale cu interes.

— Păi, ce să zic, repeta el, că vă spusei ce-aveam...

— Deci, tu ești ostaș și ești mulțumit că nu ești gradat, dar asta pentru faptul că ai reușit să găsești o explicație tuturor lucrurilor câte sunt pe lumea asta? relua locotenentul ideea.

— Chiar așa, dom′ locotenent. Puteți dumneavoastră să-mi spuneți mie că n-ați întâlnit gradați, hai să nu zic

ofițeri, care să nu știe pe ce lume sunt, care să nu poată lua o hotărâre atunci când trebuie, cărora le tremură pantalonii când aud că vine inamicul, pardon de expresie...

Și plutonul hohotea la imaginea gradaților cărora le tremurau pantalonii când se apropia inamicul, dar mai ales pentru acel „pardon de expresie”, pe care îl folosea de obicei comandantul companiei.

— Și cu toate astea, domnule locotenent, există totuși ceva ce n-am înțeles niciodată...

— Păi, cum vine asta, Mitică? Cu câteva clipe înainte erai foarte mulțumit de statutul tău de soldat deștept care înțelege viața, iar acum mărturisești că și în cazul tău sunt lucruri cărora nu le găsești explicație?

— Dom’ locotenent, intervenea soldatul cu gravitate, dumneavoastră n-ați văzut că popa de-i popă, cu cărți, cu anteriu, cu aghiazmă, și nu le știe pe toate, d-apoi eu?

— Hai, Mitică, nu ne mai fierbe atâta și spune ce ai de spus, că-ncepe, doamne ferește, o luptă acum de nu ne mai întâlnim niciodată în formația asta.

— Dom’ locotenent, dacă n-am înțeles ceva pe lumea asta, apoi să știți că n-am înțeles firea femeii, dom’ locotenent.

— De ce măi, Mitică, este chiar așa de greu să înțelegi o femeie?

— Stați să vedeți, că nu-i deloc ușor. Eu cum vă spusei

mai-nainte, tot soldat am fost. Deci, când planton, când santinelă, când schimbu' unu, când schimbu' doi, când amândouă dacă uitau să mă înlocuiască. Și uite așa, eram acu trei ani în post, la Turnu-Severin în port. Consemnul meu era să am grijă să fie ordine și disciplină iar persoanele străine de vasele ce se găseau acolo să fie înlăturate. Buuun, totul limpede, serviciul era „ușor", că de vreo două zile curgea de sus o burniță cenușie, din cele ce fac reumatismele să turbeze, și nu-i ardea nimănui să se plimbe tam-nesam prin port. Chiar lângă postul meu stătea priponit de mal un șlep, la care m-am uitat atâta încât îi știam pe de rost fiecare părticică. Pe șlep un bărbat și o femeie, că aici revin eu la chestiune, dom' locotenent. Un bărbat și c-o femeie, repeta ostașul petrecându-și mâna prin păr. Pe el îl vedeam mai des; ba se mai uita la un odgon, ba mai controla ceva pe punte. Pe ea mai rar. De vreo două ori, să zic c-am văzut-o: o dată aplecându-se să tragă o găleată de apă din Dunăre și altă dată uitându-se spre cer mirată de unde curge atâta burniță. S-a uitat ea ce s-a uitat și-apoi a intrat în cabina ce-o aveau ei pe șlep, unde nu vedeam nimic, decât un fum care se ridica alene de când ancorase șlepul acolo. Ce pot să mai zic, dom' locotenent, femeie frumoasă, nu așaaa!!... exclama soldatul, în timp ce ceilalți, captivați de povestirea lui. Începuseră să fluiere ușor din când în când.

— Femeie, domnule, ce mai, continua ostașul. Eu nu i-am văzut decât pulpele atunci când s-a aplecat să tragă ciutura aia cu apă și am simțit că mă cuprinde amețeala.

— Ei, măi, Mitică, și ce-i cu asta? Ce, n-ai mai văzut femei frumoase? îl iscodi locotenentul.

— Stați, dom' locotenent. Sigur că am mai văzut, dar asta le întrecea pe toate, ascultați-mă pe mine.

Fețele soldaților radiau de bucurie. Uitaseră de front, uitaseră de necazuri. Acum îi interesa cât era de frumoasă femeia de pe șlep pe care o admirase tovarășul lor.

— După un timp, continua el, bărbatul de pe șlep a coborât pe mal și a plecat spre oraș. Ea rămăsese singură...

— Acu să te vedem, Mitică, îl întrerupseră ceilalți, acu-i acu...

— Pe dracu, făcu ostașul amărât. Bărbatul s-a întors repede cu o sticlă cu băutură, s-a apropiat de mine și mi-a zis: „Bei o dușcă?" Bineînțeles, l-am refuzat. Treaba ta, a zis el, trăgând dopul cu dinții. A băut câteva înghițituri din sticlă. Și-a șters apoi gură cu dosul palmei și mi-a zis: „Știi ce fac eu acuma, măi leat? Mă duc pe șlep, beau toată sticla asta și o înghesui pe puicuța aia blondă până spre miezul nopții..."

A mai tras un gât din sticlă și-a plecat, iar eu am rămas mai departe pe mal. De santinelă, și m-am tot uitat la

cabina aia din care se strecura firicelul de fum, la șlepul care se mișca ușor, legănându-se pe apele Dunării.

Soldații începură să râdă.

— Ia ascultă măi, soldat, îl luă locotenentul la rost, pe un ton prefăcut, ne mai ții mult? Zi-i odată, pentru Dumnezeu, ce te-a contrariat în toate astea, ce n-ai înțeles?

— Dom' locotenent, stând eu așa cu ochii căscați la ce se întâmpla în cabina aceea, a venit un ofițer de marină, care a intrat în vorbă cu mine. Și i-am povestit pe îndelete tot ce v-am spus și dumneavoastră. A stat marinarul lângă mine, a stat, până când am terminat schimbul. Am plecat eu și el tot a mai rămas, spunându-mi că vrea s-o vadă pe femeia aceea să se convingă dacă am avut sau nu dreptate. Și după o săptămână marinarul s-a însurat cu ea. Ce-a făcut, ce n-a făcut, nu știu. Exact peste o săptămână i-am văzut la cununie, marinarul și cu femeia aceea blondă îmbrăcată mireasă, trecând pe sub o boltă formată din stiletele ofițerilor de marină. Ce străluceau în razele soarelui de parcă erau din argint, ea îmbujorată ca cea mai neprihănită fecioară, el mândru și bucuros...

Întregul pluton medita fără să scoată o vorbă. Mitică își petrecu din nou mâna prin păr și continuă fără să mai aștepte vreo întrebare.

— După o altă săptămână, să vedeți tărășenie, că iar

apare șlepul priponit la mal. Îl văd din nou pe bărbat coborând pe mal și după un timp întorcându-se cu sticla de băutură. Nu m-a mai poftit să gust din ea. Dar de data asta l-am întrebat eu: „Cu cine mai bei sticla aceea, prietene?” „Ia, cu femeia aia a mea, blonda”, îmi răspunse el urcând pe șlep...

Soldatul nu-și termină povestirea. Se primise atunci un ordin urgent și începu un șir de lupte ce aveau să-l despartă pentru totdeauna pe locotenent de ostașii săi. Dar harul cu care soldatul povestise întâmplarea din port făcuse să-i rămână vie mereu în amintire. Fidelitatea ori curiozitățile femeilor erau lucruri la care reflectase și el de multe ori...

*

A doua zi, același soare cu lumină mângâietoare învăluia fierăstrăul, cu aleile sale îngrijite, de-a lungul cărora oameni de toate vârstele pășeau agale, cu mersul potrivit pentru contemplare. Ajuns la debarcader, Léon zări silueta înaltă a lui Archibald, pe care nu o putuse uita ușor.

— Ai venit? șopti Archibald întinzându-i mâna prietenește.

— De ce? Nu te așteptai?

— Mă așteptam și la una și la alta. Eram pregătit pentru ambele situații, răspunse Archibald pe un ton ferm. Bem o bere?

— De acord, acceptă Léon, felicitându-se în gând pentru faptul că acceptase întâlnirea cu Archibald.

Evident, își spuse, Archibald nu dorise numai să fie recunoscut, dimpotrivă, era pregătit să meargă mai departe până când ar fi înfăptuit ce și-a propus. Dar ce anume urmărea?

Se îndreptau spre terasa restaurantului din apropiere fără să-și vorbească. Mergeau fiecare cu gândurile sale. Se așezară la masă și comandară două sticle cu bere și alune. După plecarea ospătarului, Archibald îl privi drept pe Léon și-i zise:

— Așadar, ai rămas în specialitate?

— Adică?

— Țările balcanice în general și România în special, răspunse Archibald sec.

— Bineînțeles, mă descurc mai ușor în această parte a lumii. De ce-aș ascunde-o?! Reprezint o firmă care mă plătește destul de bine și este normal să fie așa, având în vedere gama mare de produse pe care o lansăm pe piața mondială...

— Léon, îl întrerupse Archibald, dacă continuăm așa, ne pierdem timpul. Sper că nu mă confunzi... pe mine m-ai întâlnit în școala de la Nitz.

— Știu, interveni Léon grăbit, încercând să-l facă pe Archibald să nu pronunțe numele localității, pe care și el aproape că o uitase. Știu bine cine ești, și tu știi la fel

de bine cine sunt eu. Ce vrei de la mine?

— În primul rând, vreau să nu te enervezi, Léon, iar în al doilea rând, vreau să știu ce s-a întâmplat cu Grette după ce am sărit din mașină?

Léon își reveni treptat. Gândul că Archibald se interesează de Grette îl satisfăcea.

— De ce te mai interesează Grette acum? întrebă el.

— Întotdeauna m-a interesat Grette, ca și pe tine, de altfel.

Léon simți sângele năvălindu-i în obraji. „Va fi destul de greu cu acest Archibald, cu felul său tranșant”, își zise el, sorbind din paharul cu bere.

— Ar trebui să te întreb eu pe tine despre ea, pentru că în aceeași seară, ea a pornit să te caute. De atunci, n-am mai văzut-o.

Archibald îl privea cu un aer neîncrezător.

— Da, a plecat după tine, întări Léon. Crede-mă...!

— Și tu ce-ai făcut?

— Ce era să fac, m-am întors la unitate.

— Și?

— Ce adică? întrebă Léon aflat evident în gardă.

— Povestește-mi ce ai făcut după ce te-ai întors la unitate, îi ceru Archibald pe un ton hotărât.

— Dar nu sunt obligat.

— Ba da, Léon, ești forțat să-mi povestești totul despre tine, despre Grette, despre ceilalți colegi ai tăi.

— Și cine mă forțează, mă rog?

— Eu, Léon.

— Pentru ce vrei să știi toate astea?

— Pentru a aflǎ dacă mai putem avea încredere unul în spusele celuilalt.

— De ce crezi că m-ar mai interesa pe mine, comerciantul Léon Blok, să mai am încredere în altcineva decât în oamenii de afaceri pe care îi întâlnesc aici?

— Pentru că nu te ocupi numai cu afaceri!

— Dar cu ce altceva?!

— Faci spionaj.

Léon Blok se congestionase. Își scoase batista și petrecând-o pe deasupra frunții înlătură câteva broboane de transpirație. Totuși își menținu calmul, dădu paharul cu berc peste cap și spuse în timp ce își umplea altul:

— Pornești de la ideea că am fost profesor la Nitz?

— Nu!... Pornesc de la inginerul Cristian Ghinea, un caz concret, nu o idee...

Léon Blok se rezemă de spătarul scaunului, sfârșit. „Așadar, ai fost pe urmele mele. N-a fost o greutate, de vreme ce ai fost unul dintre elevii mei.”

Urmară câteva momente de liniște.

— Léon, înțeleg că te afli aici ca să discutăm împreună, îi întrerupse Archibald ghidurile.

— Și ce dorești? Crezi că mă sperii pronunțând numele unui inginer, pe care îl cunosc într-adevăr? Ce ți-ai zis, Léon Blok a fost profesor la Nitz, Cristian Ghinea este inginer, gata, Léon face spionaj iar inginerul furnizează informații. Ei, uite că nu recunosc, continuase el regăsindu-și vigoarea.

— Dar ți-am cerut eu să recunoști așa ceva? Eu ți-am cerut să recunoști altceva: că ești fostul meu profesor de la Nitz. Și te-am rugat să-mi povestești cu amănunte ce ai făcut după ce te-ai despărțit de Grette.

— Mai înainte m-ai întrebat ce-a făcut Grette, după ce ai sărit din mașină. Nu te mai interesează?

— Ba da, dar numai atât cât să-ți dau un punct de pornire, un reper.

Léon se simți din nou depășit. O slăbiciune accentuată cobora dinspre ceafă parcă înfășurându-i coloana vertebrală și făcându-l să transpire întruna.

— Deci atâta dorești să știi de la mine?

— Da, Léon, deocamdată atât!

— Ei bine, nu neg, am fost profesor la Nitz, profesorul tău. Iar despre Grette nu mai știu nimic din momentul când a plecat să te caute, la câteva ceasuri de la accidentul din pădure. A reușit să te găsească?

— Nu pe mine, pe Archibald.

— Cum adică?

— Sunt colonelul Iancu Georgescu și mă ocup de

cazul dumitale, Léon Blok. Între mine și adevăratul Archibald nu există decât o simplă asemănare fizică. Te rog, acum, să te întorci la hotel, să-ți aduni ghidurile și să așterni pe hârtie totul. Ce-ai făcut după ce te-ai despărțit de Ana-Maria Strauss, alias Grette Fourie, până la venirea în România. Atât. Ne vedem mâine. Te voi vizita la hotel. Aceeași oră...

Léon Blok se ridică de pe scaun odată cu colonelul Georgescu, fără să mai poată rosti vreun cuvânt. Era amețit, slăbit și dorea într-adevăr să se întoarcă la hotel.

*

Ajuns la hotel, Léon se îndreptă imediat spre duș. Simțea nevoia să se răcorească, să lase apa să șiroiască peste tot corpul, peste față, peste fruntea care abia mai reușea să păstreze sub pielea brăzdată învălmășeala de gânduri și imagini. Da, intuia interesul ofițerului român pentru arhiva pe care o capturase la Nitz. Cum. Naiba de-l confundase cu Archibald? Archibald... Trebuia să-l fi împușcat imediat atunci, când se rostogolise din mașină. Să fi descărcat un încărcător întreg în trupul lui slăbănog și lung. Aceeași pedeapsă trebuia să-i aplice și Anei Strauss, ființei aceleia care îi tulburase anii tinereții. O căutase prin orașele europene, peste tot pe unde crezuse că ar putea-o găsi. Decât să-i fie dat să trăiască o asemenea zi... Și asta, numai din cauza acestui elev al său, care întors acasă, relatase desigur totul

despre el, despre Grette, despre școala de la Nitz.

„Oare ce s-o fi întâmplat în fond cu Grette? se întrebă el ținând dușul ridicat deasupra capului. Faptul că nu ea prezintă interes, nu înseamnă neapărat că l-a-ntâlnit pe Archibald și, mai ales, nu înseamnă că l-a iubit...”

Era cert că acest colonel Georgescu cunoaște foarte bine viața lui Archibald, șederea lui la Nitz, știe totul despre el, despre Grette, știe desigur și ce s-a întâmplat cu Grette după ce s-a despărțit de el, dar nu trebuie neapărat înțeles că Grette a comis un act de neloialitate față de cei care-i încredințaseră misiunea. Nu este exclusă nici situația de a i se fi întâmplat ceva grav...

Léon închise dușul cu mișcări repezite. Își aruncă grăbit un prosop peste corpul ud și se îndreptă spre fereastră. Privea afară, fascinat, de parcă ar fi așteptat să vadă, ca pe un ecran, ce se petrecuse cu femeia pe care o iubise el, Léon Blok. Ar fi putut să facă o carieră prestigioasă, dacă soarta războiului ar fi fost alta. La urma urmelor, era un om ca oricare altul, un biet om căruia soarta nu-i dăduse ceea ce-și dorise și care nu reușea nici acum, în anii deplinei maturități, să-și găsească liniștea.

Léon Blok se așeză în fotoliu abătut. Apoi, scoase dintr-o geantă de voiaj o sticlă de whisky. Umplu jumătate de pahar și-l bău sec, fără gheață. Își mai turnă puțin și începu să-l răsucească cu degetele tremurânde.

„Da, Léon Blok, ești prea mic în fața sorții”, reveni gândul cu care Léon dialoga de obicei.

„Dar toți oamenii sunt mici în fața sorții, replică el, de ce eu să fiu dintre aceia pe care soarta îi pedepsește mai tare? Știi bine cât am iubit-o pe Ana-Maria, mai mult decât pe oricine, mai mult decât pe propria-mi mamă... O singură ființă, șopti Léon, mi-am dorit-o pe lumea asta, una singură. Întâlnindu-mă, vechii camarazi exclamă surprinși: Ce bine arăți, Léon!... Dar cine știe că viața mi-a fost atât de potrivnică, că singura ființă...”

„Termină, Léon, mai bine gândește-te la faptul că întotdeauna te-a interesat propria-ți persoană, iar iubirea pentru Ana-Maria a fost un amestec de ambiție și orgoliu ofensat, senzația unei înfrângeri cu care nu te-ai împăcat niciodată. Nu te-a interesat nimeni, absolut nimeni, Léon...”

„Nu-i adevărat, am iubit-o pe Ana-Maria, mai mult decât mi-am iubit propria ființă, am iubit-o...”

„Da, și ce-i cu asta? Trebuie să-ți primești pedeapsa, ți-o meriți pe deplin...”

„Taci, iar începi?!”

„Bineînțeles, Léon, tu te consideri un nedreptățit al sorții, tocmai tu?!”

„Taaci, răcni Léon, întinzând mâna după paharul cu whisky. Nu mi-am făcut decât datoria și nimic altceva. Mi-am făcut datoria...”

„Care datorie, să trimiți oamenii la moarte? Există o asemenea datorie în vreo țară din lumea asta? Fii serios, Léon!”

„N-am trimis pe nimeni la moarte, n-am omorât pe nimeni.

„Daaa?! Atunci, cine a elaborat planul „Gheara de jder”? Cine a instruit pe cei care trebuiau parașutați în spatele frontului? Din cauza cui a căzut, Léon, avionul acela cu coada făcută țăndări, din care elevii-spioni curgeau plesnindu-și țestele de vârfurile stâncoase ale munților?”

„Și ei și-au făcut datoria”.

„Datoria lor față de cine, Léon? Ce datorie aveau de plătit, Léon, niște bieți prizonieri, care așteptau cu sufletul la gură ziua eliberării?!”

„Nu eu i-am convins să intre într-o școală de spionaj, eu eram profesor instructor și atât...”

„Da, Léon, ei au plătit cu viața, pentru că nu au rezistat chinurilor și tentațiilor, dar tu erai acela care inventai cele mai năstrușnice misiuni... Primește-ți pedeapsa, Léon...”

Îngrozit, Léon Blok scoase din bagajele sale câteva pastile, alese două dintre ele, le înghiți cu whisky-ul rămas în pahar, apoi se strecură în pat. I se întâmpla adeseori să nu poată dormi, chinuit de gânduri...

Se trezi în plină noapte, cu o durere puternică de cap.

După ce aprinse toate luminile din cameră, își pregăti un „Ness” într-un pahar găsit la îndemână. Treptat, durerea de cap începu să slăbească. „Unde rămăsesem? se întrebă el, sorbind prima înghițitură din lichidul negricios. Da. Ce s-a întâmplat după întoarcerea mea la Nitz.” Se așeză din nou în fotoliu, sorbind din când în când cafeaua. Nu era o greutate pentru el să rememoreze ultimele zile petrecute La Nitz... Desigur, primul gând al său fusese să se prezinte în fața directorului și să-i raporteze detaliat cele întâmplate. Intrase fără să vrea într-o situație delicată, dar nu avusese cum s-o evite... Obosit, nebărbierit și nervos, se îndrepta spre cabinetul șefului școlii, când un autocamion îi închisese calea, parcând greșit, chiar în fața aleii ce ducea spre clădirea principală.

— Spune-mi, de ce lași autocamionul ăsta aici? îl admonestă Léon pe subofițerul ce apăruse în preajma mașinii.

Surprins de întrebare, subofițerul raportă cuviincios:

— Acesta a fost, ultimul punct indicat pe itinerariu. Aici trebuia să primim instrucțiuni noi...

— Și cât durează până veți primi noile instrucțiuni? Crezi că are rost să imobilizezi aici un autocamion, când știi câtă nevoie este de orice mijloc de transport?

— Da, dar... vedeți, răspunse subofițerul încurcat, nu văd cine ar putea să ne mai dea instrucțiunile

corespunzătoare. Șeful școlii a dispărut astă-noapte.

— Cum așa? exclamă Léon. Imposibil? Poate a primit o misiune, poate a fost chemat urgent la Comandament, cum îți permiți să răspândești o asemenea știre?

— N-am nicio vină. Dacă veți merge în biroul lui, vi se va da același răspuns.

— Ce încărcătură ai?

— Sunt materiale ale serviciului de informații și contrainformații.

— Bine, dar transporți adevărate valori! îi spuse Léon cu convingere.

— Așa am crezut și eu.

Pentru prima oară Léon Blok realiză apropierea sfârșitului. Un gând bolnăvicios îl făcu să vadă tancurile aliaților trecând peste zidurile școlii, zdrobind sub șenile tot ce întâlneau în cale, inclusiv cele câteva santinele ce stăteau țepene ca niște umbre ale stâlpilor de la intrare.

Ninsoarea se transformase într-o ploaie rece, nesuferită. Cuprinzându-l prietenește de umeri pe subofițer, Léon îl invită în camera lui.

— Am o băutură strașnică, prietene, și nu văd ce altceva mai bun am putea face deocamdată. Ca și tine, trebuie să primesc și eu noi instrucțiuni...

Subofițerul se învoi ușor. Camera lui Léon, cu lucrurile ordonat aranjate, era îmbietoare, iar după

primul pahar cu coniac discuția dintre cei doi începu să se înfiripeze ușor.

— Sunt căpitanul Léon Blok, se recomandă gazda la începutul discuției. Stai, stai jos, se împotrivi el văzând că subofițerul intenționa să se ridice. Spune-mi, ești singur pe autocamion, nu ai însoțitor?

— La început am avut trei ostași cu mine, dar la Nitz am ajuns singur.

— Se pare că amândoi ne aflăm după insuccese recente, îi zise Léon umplând din nou paharele. Personal, mă întorc dintr-o misiune ratată.

— Eu nu consider această misiune a mea un eșec, interveni subofițerul prompt. Dimpotrivă...!

— Chiar dacă ai pierdut trei oameni?

— S-au pierdut singuri, nu i-am pierdut eu.

— Fii mai explicit, îi spuse Léon.

— Domnule căpitan, misiunea mea a fost de mare răspundere și cred că constituie încă un secret. Dar eu, un simplu subofițer, nu știu ce-ar trebui să fac în continuare. Și dacă stau să mă gândesc bine, după ceea ce am văzut și am auzit în unitate, cred că dumneavoastră sunteți acum cel mai mare în grad... Nu-i exclus ca mâine să preluați comanda. Așa că eu pot considera discuția cu dumneavoastră un raport în toată regula și nu o abatere de la regulament.

Léon dădu din cap încurajator.

— Misiunea mea a început în urmă cu zece zile. În trei autocamioane la fel cu cel de afară, încărcasem toate materialele care trebuiau evacuate. Locotenentul Fritz Maister comanda acest convoi. El spunea că aici, la Nitz, puteau fi folosite o serie din aceste materiale. Toți erau convinși de importanța misiunii și totodată de pericolul pe care ea îl prezenta în cazul când spionajul inamic ar fi aflat de ea.

— Asta era concluzia lui Fritz Maister? îl întrerupse Léon ridicând paharul cu coniac.

— Da, domnule căpitan, mă aflam într-o relație excelentă cu locotenentul Fritz Maister. Era un ofițer de treabă, cumsecade, întotdeauna împăcat cu ceea ce întreprindea. A doua zi, când ne aflam exact la jumătatea traseului pe care îl aveam de parcurs, ne-am oprit într-un orășel, la o pensiune de care Fritz Maister nu era străin, fiindcă îmi spusese cu o seară înainte:

— Otto, la pensiunea doamnei Yvonne Hillard se mănâncă extraordinar și găsim și camere de dormit...

Vestea unui loc bun de popas, unde se putea împlini gustul nostru, nu putea să-mi producă decât bucurie. Întotdeauna mi-au plăcut mesele copioase. Dar perspectiva de a rămâne acolo și peste noapte m-a trezit din exaltarea ce mă cuprinsese. M-am adresat locotenentului cu tot respectul cuvenit, și i-am atras atenția:

— Domnule locotenent, sunteți comandantul meu. Ar trebui să execut orbește tot ce spuneți. Dar îngăduiți-mi să vă raportez. Ordinul la plecare a fost foarte clar: vom călători fără oprire la vreun hotel, fără rămâneri prelungite în vreun oraș. Întreaga încărcătură trebuie să ajungă cât mai grabnic la Nitz, unde vom primi noi instrucțiuni...

— Asta și facem, băiatule, mi-a spus liniștit locotenentul.

— Atunci de ce vorbiți de pensiunea aceea? Ordinul primit nu ne dă nicio portiță, pentru a ne permite vreun fel de relaxare...

Fritz Maister a zâmbit și mi-a răspuns apăsat:

— Nu mă cunoști de-ajuns, Otto, când îmi pun o idee în cap, nici dracu nu mă împiedică s-o realizez. Ți-am spus: mâncăm și rămânem la madame Yvonne Hillard! Am dormit destul în carlingile astea ale frigului, m-am săturat să fac atâtea ocoluri pe drumuri secundare, când am fi putut merge pe șoselele „bătătorite” și-am fi ajuns de mult la Nitz.

— Nu vreau să vă supăr, domnule locotenent, dar tot atât de bine era posibil ca nerespectând ordinul, astăzi să nu mai fi trăit defel. Acum nici în Berlin nu mai există un control absolut.

— Cu atât mai mult, Otto, înseamnă că un control absolut nu mai există nicăieri, nici pe drumurile

principale, nici pe cele secundare. Nu mai rezist fără un duș cald la pensiunea doamnei Yvonne și fără să-mi umplu nările cu parfumul de violete din părul unei femei tinere, mi-a răspuns el, captivat de-a binelea, de ideea ce-i intrase în cap.

— Dumneavoastră sunteți șeful acestei misiuni, i-am zis eu, dumneavoastră hotărâți ce facem și ce nu, dumneavoastră răspundeți. Eu habar n-am de toată aventura asta.

Locotenentul a început să râdă în hohote. Era un râs straniu, care m-a pus pe gânduri, un râs nesănătos, nepotrivit cu locotenentul și cu tinerețea lui... Dar după tot ce știam că îndurase pe front, mi-am zis că nu mai puțea fi de mirare.

Subofițerul făcu o mică pauză, dădu paharul pe gât, apoi observând că Léon i-l umpluse la loc, remarcă pe un ton vesel:

— De mult n-am mai participat la un raport atât de agreabil, domnule căpitan... Și cum vă spuneam, continuă el relatarea, după ce a isprăvit cu râsul acela bolnăvicios, de care parcă nu reușea să scape, locotenentul mi-a zis:

— Prietene, nu numai că vei ști despre ce-i vorba, dar mă vei ajuta să-mi realizez planul. Îți închipui că n-aș vrea să știe altcineva decât noi doi. Așa că, în apropierea pensiunii de care îți vorbesc, vei avea o pană nenorocită,

care îți va lua o zi și-o noapte ca s-o remediezi... Vom intra în pensiune pe rând. Eu primul, tu după mine. Vei găsi locul cald...

— Este imprudent ceea ce propuneți, domnule locotenent, l-am atenționat eu. Se poate afla foarte ușor că ne-am abătut de la traseu. Mai bine renunțați, vă rog eu. O să se afle și...

— Bineînțeles că se va afla, Otto, voi raporta personal această deviere. Nu am primit o indicație precisă pentru cazul în care avem vreo neplăcere din cauza autocamioanelor! A trebuit să mă orientez, înțelegi?!

— ...Aici poate că am greșit, domnule căpitan. M-am lăsat înduplecat. I-am dat ascultare, văzându-l atât de hotărât. Faptul că intenționa să raporteze personal abaterea de la traseu fusese un motiv în plus să mă determine să cedez. În aceeași măsură aveam încredere în propria-mi persoană. Nu sunt un antialcoolic, dar n-am băut niciodată atât de mult încât să-mi pierd controlul.

— Dar nu era singura ispită pe care o puteai întâlni la pensiune, camarade, îl întrerupse Léon.

— Ah, vorbiți de domnișoarele de acolo! Nu, domnule căpitan, sunt un om în vârstă, am familie, cum vă închipuiți că m-aș deda la...

— Nu-i nimic, Otto, nu-i nimic, continuă... Să nu ne depărtăm de subiect, îl îndemnă Léon, aducând o cană

cu apă. Apropie apoi două pahare lângă cele cu coniac și-l privi atent pe subofițer, lăsându-l să înțeleagă că nu scapă niciun cuvânt.

— Am ajuns la pensiunea doamnei Yvonne, unde am mâncat pe cinste. Apoi, locotenentul a urcat într-o cameră la primul etaj. Totul a mers conform celor hotărâte de el pe drum. Eu am desfăcut carburatorul mașinii și mi-am făcut de lucru în apropierea vilei în care se afla pensiunea... A trecut o oră, au trecut două...

Așteptându-l, am auzit unul dintre autocamioane aflat în spatele meu, demarând. Am privit nedumerit în urma mașinii ce se depărta într-un nor de praf. Apoi am observat în preajma celuilalt autocamion desfășurându-se o luptă. Mi-am luat automatul ce stătea agățat pe un perete al mașinii și am tras o rafală. Nu-mi dădeam seama ce se întâmpla acolo, dar speram că atacatorii vor intra în panică, se vor mulțumi cu capturarea unuia dintre autocamioane și se vor retrage. Dar și cel de-al doilea autocamion a întors brusc și a pornit-o pe urmele primului, în timp ce o mână necunoscută trimise câteva gloanțe asupra mea, care din fericire nu m-au atins. Atunci a apărut și locotenentul, cu ținuta în dezordine, cu o figură răvășită. A înconjurat în fugă vila cu pistolul pregătit, fără să mai întâlnească pe cineva.

— Continuă traseul, Otto, mi-a zis el, după ce s-a întors la singurul autocamion ce ne rămăsese. Pierderea

nu este prea mare. Tot ceea ce-i important se află în autocamionul acesta...

— Să mergem atunci, i-am zis, făcându-mă că n-am înțeles îndemnul lui de a pleca singur.

— Fără mine, Otto. În condițiile astea eu nu mai pot continua... Regret că nu am executat întocmai ordinul și că nici ție cel puțin nu ți-am dat ascultare... Du-te, Otto, du-te, cine știe ce se mai poate întâmpla...

— Domnule locotenent...

— Execută ordinul, băiete. Caută să ajungi teafăr la Nitz!

Am simțit cum mă cuprinde panica. Am demarat puternic și am pornit la drum. În urma mea mi s-a părut că aud pocnetul pistolului. O fi fost o nouă încăierare, sau poate... locotenentul. Nu știu... Eu primisem ordin din partea lui să mă îndrept spre destinație și până aici am mers aproape continuu.

Subofițerul relatase ultima parte a faptelor cu glas scăzut. Era într-adevăr epuizat. Léon îi umplu iar paharul; subofițerul îl goli dintr-o sorbitură și continuă cu glas schimbat:

— Cred, domnule căpitan, având în vedere afirmația locotenentului, că în autocamionul din curte sunt materiale de valoare. Eu unul mi-am făcut datoria, cred că am făcut tot ce depindea de mine...

Léon Blok îl privi cu compătimire. Sorbi din nou din

paharul cu coniac, apoi se apropie de fereastră. Din camera lui se vedea întreaga curte a școlii, acoperită acum de o peliculă umedă. Nicio mișcare. Era de presupus că tot personalul școlii se retrăsese în încăperi.

„Oare câți mai suntem?” se întrebă, ațintindu-și privirea spre biroul directorului.

Puțea crede că a visat tot ceea ce s-a întâmplat în ultimele douăzeci și patru de ore: săritura lui Archibald din mașină în plin mers, despărțirea de Grette, veștile ciudate pe care i le adusese acest Otto, dar mai ales fuga directorului... ale cărui fraze optimiste trăiau intens în memoria lui.

— Léon Blok, îi spusese directorul cu câteva zile în urmă, dumneata îți dai seama cât de senzațională este viața unui spion?! Ea cuprinde două laturi, continuase directorul, plimbându-se prin birou cu mâinile la spate, transpus, aproape uitând de prezența lui Léon. Una, și cea mai importantă, o constituie valoarea informațiilor pe care el le obține, iar a doua este viața aventuroasă, de supraom, în care canoanele școlii au devenit pentru el reguli de viață. Și dacă spionii sunt supraoameni, atunci ce sunt acei oameni care i-au format?!

Se întorsese brusc spre el, așteptând parcă o confirmare. Dar Léon tăcea.

— Zilele trecute, își continuă directorul perorația, stăteam de vorbă cu unul dintre foștii mei elevi, venit să

mă vadă. Mi-a povestit despre insistența unei femei, al cărei soț era în atenția lui. Femeia s-a străduit luni de-a rândul să-l convingă că este deosebit de frumoasă și mai ales deșteaptă, că toți bărbații sunt morți după ea. Desigur, elevul meu a fost întrutotul de acord, ba mai mult, i-a arătat noi calități pe care ea nu și le descoperise încă, dar atitudinea lui dădea de înțeles că totul era valabil pentru alți bărbați, nicidecum pentru el. Spune, Léon, faptul că acest bărbat tânăr nu s-a îndrăgostit de femeia aceea, într-adevăr deosebită, care a început să-l urmărească disperată, uitându-și demnitatea, riscându-și poziția socială, nesocotind reputația soțului, cui se datorează? Jocul acesta cu destinul oamenilor, un joc frumos sau urât, dar care mie îmi place întotdeauna, cine-l conduce? Un simplu agent, un spion obișnuit? Nu. Categoric, nu. Cei care l-au format, profesorii lui, ei sunt adevărații supraoameni... Și am de gând ca pe viitor, cu femeile de genul celei de care ți-am vorbit, să procedez altfel: am să las agentul s-o accepte, să pară îndrăgostit la rândul său, iar atunci când ea se va simți mai bine, să-i spună că el este spion și că trăiește din informațiile secrete pe care i le-a smuls soțului ei. Ce crezi că va face această femeie, Léon? Va alerga la soțul ei să-i spună: „Ești în primejdie!” Poți să răspunzi, Léon?

— Pot să presupun, domnule director.

— Da, așa este, strigase directorul, așa cum obișnuia s-o facă în timpul cursurilor, când un elev dădea un răspuns pe placul său. De asta îmi placi, Léon, de asta am insistat atâta să vii să lucrezi cu mine... E o meserie în care vom lucra până la sfârșitul vieții!...

Prin perdeaua de ploaie Léon privea spre biroul directorului. „De ce ai fugit, continuă el dialogul cu superiorul său, de ce n-ai rămas să continuăm până la urmă, să tragem adevăratele concluzii despre oameni, despre curajul lor? De ce ne îndemni pe toți la lașitate? Suntem niște lași!"

Léon nu se putea dezlipi de lângă geamul umed și rece.

Îl întâlnise pe director cu o zi în urmă. Părea îmbătrânit. Trecuse fără să-l observe.

Ajunsese oare la niște concluzii, care l-au determinat să fugă? Asta era oare soluția cea mai bună chiar și pentru ei, pentru „supraoameni"? Léon se întoarse spre sticla aproape goală. „Nu mai este nimeni aici, își zise el, au plecat toți". Gândul acesta i se înfiripă ciudat de repede. „Aici este pustiu, nu mai este nimeni... Doar subofițerul ăsta, care sforăie pe canapea, beat turtă..."

Îi controlă buzunarele vestonului rămas pe marginea scaunului. Găsi cheile de contact ale camionului, și câteva acte. Le luă, le cumpăni câteva clipe în mână, apoi se decise brusc. Avea o idee. Privind spre biroul

directorului, își spuse radiind de mulțumire: „Da, domnule director, noi suntem supraoamenii Părăsi încăperea zâmbind. Păcat că subofițerul băuse prea mult și nu mai rămăsese măcar un păhărel ce s-ar fi cuvenit închinat în sănătatea directorului...

În buzunar zornăiau cheile autocamionului. Porni pe coridorul lung, spre aripa unde locuiau elevii. Ajuns în dreptul camerei în care locuise Grette, încetini fără să-și dea seama. Regreta cu adevărat că acum, când se apropia sfârșitul, când soarta îi făcuse cadou valoarea inestimabilă a acelei arhive, nu o putea folosi împreună cu femeia pe care o iubise atât...

În cămin găsi doi elevi tineri și vânjoși, care jucau cărți în tăcere. La intrarea lui, se ridicară și încremeniră în poziție de drepți. Léon le făcu semn să-l urmeze. Folosindu-se de ei, descărcă autocamionul și transportă lăzile cu documente în laboratorul fotografic. Din când în când își reamintea de fuga directorului, presupunea lipsa profesorilor din școală și atunci mușchii feței i se crispau neliniștiți. Trebuia să se grăbească. Cei doi elevi fotografiau în tăcere filă după filă, apoi duceau dosarele la crematoriul aflat în capătul holului. Din ordinul lui Léon, dosarele urmau să fie distruse. „Trebuie să mă grăbesc, își spunea Léon. Nu se știe cine a mai rămas prin școală, nu-mi pot da seama cum ar fi interpretată această inițiativă a mea, care va fi descoperită imediat

ce fumul va ieși prin hornul crematoriului”.

— Domnule căpitan, i se adresă unul dintre elevi, dosarul acesta conține o serie de materiale care își pierd valoarea prin fotografiere.

— De ce? întrebă Léon aplecându-se și el asupra dosarului.

— Uitați-vă, acestea sunt chitanțe în original. Mă îndoiesc că în fața fotografiei unui asemenea document, cel în cauză va reacționa în același mod ca atunci când s-ar confrunta cu originalul.

Léon surise afișând un aer superior. „Isteț băiatul ăsta”, își zise el.

— Aceasta nu este o problemă care să ne împiedice. În primul rând că într-un șantaj nu prezinți de la început materialul original și-apoi, trebuie să ai în vedere faptul că cel în cauză este obsedat de cele petrecute. Un singur cuvânt, o aluzie oricât de discretă, va fi suficientă ca să creeze în el reacția dorită, să înceapă să se simtă dependent de tine.

Léon scoase din dosar una dintre acele chitanțe de care îi vorbea elevul. Era întocmită cu un scris precipitat, nervos. Înscrisul atesta faptul că Alexandru Ghinea din București primise din partea maiorului Stross suma de 500.000 de lei pentru informațiile furnizate.

Léon se apropie de fereastră. Afară începuse din nou

să ningă. Ningea cu fulgi mici și deși. Părea că natura vroia să-l izoleze de lume, să-i creeze condiții să lucreze în tihnă. Da, să lucreze în tihnă... Se simți îndârjit deodată. Era furios pe lumea aceea ce se ascundea în spatele valurilor de zăpadă, pe lumea care dădea peste cap diviziile Wehrmachtului, care determinase retragerea directorului, pentru că nu puțea fi altceva decât o retragere, pe lumea aceea ascunsă de peretele alb al zăpezii, care îl despărțise de Grette...

„Nu-i nimic, își zise el, ne vom mai întâlni. Auziți? Ne vom mai întâlni...”

Cu brațele încărcate de ultimele dosare ale arhivei, transpuse pe peliculă fotografică, cei doi elevi pășeau în spatele lui Léon plini de importanță.

Niciunul dintre ei nu bănuia în acel moment gândul profesorului: „Cred că ar fi cazul să termin cu ei, acum!”

Din cele câteva date pe care le reținuseră în timpul fotografierii dosarelor, își dăduseră seama de importanța acelor hârtii. Iar activitatea lor în școala de la Nitz îi făcea să intuiască că, ei, elevii căpitanului Blok, au luat parte la o acțiune deosebită. Aceste materiale, pe care le fotografiaseră, aveau să rămână mai departe în posesia celor de la Nitz. Salvarea lor era neîndoios legată și de numele lor. Iată de ce, cei doi duceau dosarele în brațe, pășind ca-ntr-un adevărat ritual.

Dar în momentul în care flăcările cuprinseseră

nemiloase filele dosarelor, în spatele celor trei se auzi strigătul. Amenințător al lui Otto:

— Mâinile sus, nu mișcați!

Unul dintre elevi, surprins, încercă să se întoarcă, dar căzu ciuruit de rafala pornită din țeava automatului. Gestul demonstra evident hotărârea de care dădea dovadă subofițerul sau nebunia ce-l cuprinsese. Nu mai avea nicio importanță despre care din ele era vorba; pentru Léon Blok pericolul era iminent.

— Subofițer Otto Schwartz, gândește-te ce faci, i se adresă Léon hotărât, fără să se întoarcă.

— Nimic altceva decât să lichidez un grup de trădători, domnule căpitan.

Léon Blok sesiză ultimele două cuvinte și pe fața lui crispată până atunci, jocul gălbui al flăcărilor descoperi începutul unui zâmbet rece:

— Trădător este cel care-și permite să circule cu autocamioanele, conținând arhivă secretă, pe drumuri nesigure, iar nu cei care le-au asigurat păstrarea în câteva filme, așa să știi, subofițer Otto Schwartz.

Urmă un moment de liniște. Léon Blok se întreba de ce nu apăruse nimeni alarmat de rafala trasă de subofițer asupra nefericitului elev. „Da, nu mai este nimeni. Sunt aproape singur în școala asta care mai are câteva santinele pe la garduri, dacă nu vor fi plecat și acelea”.

Se întoarse, auzind lamentările subofițerului:

— Ce-am făcut, ce-am făcut...

Lăsase automatul să cadă alături și își rezemase trupul încovoiat de un perete.

Léon Blok scoase cu o mișcare scurtă pistolul și, cu aceeași repeziciune, apăsă de două ori pe trăgaci. Corpul subofițerului căzu cu o bufnitură grea pe podea.

— Exact ceea ce merita, spuse elevul aflat în spatele lui Léon.

Dar Léon execută o mișcare la fel de rapidă și trupul celui de-al doilea elev căzu. Léon Blok rămase încordat câteva momente. Nu se auzea nimic.

Rând pe rând, ridică cele trei cadavre și le aruncă în crematoriu. Reglă o cantitate mai mare de combustibil și, fără să se uite la flăcările care mistuiau trupurile celor trei nefericiți, se îndreptă grăbit spre laborator. Developă filmele în liniște, așa cum lucrase întotdeauna în laboratorul foto, le așeză la uscat, și privi mulțumit câteva imagini. Apoi, uitându-se la valurile de ninsoare ce continuau să cadă fără zgomot, șopti printre dinți: „Ne vom mai întâlni! Așa să știți ’. Ne vom mai întâlni!”

*

Au urmat ani de incertitudini, de zbucium, și de așteptare... Până într-o zi când în corespondența lui au apărut vești interesante, transmise de un vechi prieten care dorea să-l reîntâlnească urgent. Era vorba de

informații pe care prietenul lui Léon le obținea într-un lagăr de emigranți. Amândoi își propuseseră să fie prudenți, deoarece informațiile obținute prin interogarea emigranților nu erau transmisibile, prietenul lui Léon riscând să rămână fără slujbă. Și poate nu numai atât.

Cei doi se întâlniră într-o berărie pe care cu ani în urmă o frecventau cu plăcere.

— Se pare că ai noroc, începu prietenul său. Am găsit pe una din fise numele pe care îl cauți tu.

— Și?

— Și m-am ocupat personal de cel care adusese în discuție această familie. Închipuiește-ți că „sursa" respectivă urma să părăsească lagărul a doua zi... Când mi-am dat seama de lucrul ăsta am convocat-o imediat la o „discuție". Mi-a spus destule despre cei care te interesează, adică tot ce a știut.

— Sunt numai ochi și urechi.

— În familia Ghinea au fost mai mulți militari de carieră. Alexandru Ghinea a avut gradul de colonel și a decedat de curând. Cred că nu te mai interesează.

— Spune-mi tot ce știi, vreau toate informațiile despre această familie.

— Atunci trebuie să încep cu nepotul lui, care este mult mai interesant. Este inginer, ambițios, de perspectivă.

— Nu, își întrerupse Blok prietenul, continuă cu ceea ce știi despre colonelul Ghinea.

— Bine, Léon. Spre regretul meu trebuie să-ți spun că Alexandru Ghinea a fost întotdeauna ostil armatei germane și că nu împărtășea vreun sentiment favorabil altei armate, în afara celei română!

„Foarte curios lucru!”, își zise Léon reamintindu-și de chitanța fotocopiată din arhiva bietului Otto Schwartz.

— Fiul său n-a îndrăgit uniforma militară. A urmat cursurile institutului politehnic, devenind inginer. Este un om de valoare medie ca și soția lui, care lucrează ca dactilografă.

— Soția colonelului mai trăiește?

— Intenționat am lăsat-o la urmă. Nenorocita de la care am obținut informațiile este o bună prietenă a Aurei Ghinea, care trebuie să aibă acum vreo șaptezeci de ani.

— De ce „nenorocita”?

— Cum crezi că ar putea fi numită o persoană care la o vârstă înaintată pornește hai-hui, prin lume, luată așa, de val?

— Omul speră toată viața, prietene.

— De acord, omul speră că va ploua și va avea o recoltă mai bună. Speră că într-o afacere va întâlni un partener care să-i convină și împreună vor câștiga. Un tânăr admirându-și chipul în oglindă înainte de a pleca

la un bal speră că va întâlni o fată frumoasă sau chiar mai multe, care se vor îndrăgosti de el și va fi în încurcătură pe care s-o aleagă, dar să...

— Oprește-te, îl întrerupse Léon. Te rog să nu mă prelucrezi. Nu este cazul. Să revenim la soția colonelului Ghinea. Și lasă-i pe emigranți să-și urmeze destinul, că deocamdată trăiești pe spinarea lor, iar patronii tăi nu te plătesc rău. Vei lua și de la mine ceva și dacă mai reușești să lucrezi „la negru" cu câțiva oameni de încredere, ca mine, devii cineva. Hai, dă-i drumul, îl îndemnă Léon fătând semn barmanului să mai aducă un rând.

— Bibi Ghinea, acesta este diminutivul Aurei Ghinea, pare o persoană deosebit de simpatică, îți reproduc exact cuvintele „sursei", continuă prietenul lui Léon. „Deși are șaptezeci de ani și s-a îngrășat foarte mult, continuă să fie atrăgătoare prin verva pe care o are în conversație. A călătorit mult, cunoaște trei sau patru limbi străine. A fost o femeie frumoasă și, după cum chiar ea recunoaște, n-a scăpat nicio ocazie unde se putea distra sau își putea etala toaletele". „Sursa" mea, deși mai tânără, s-a simțit întotdeauna bine în compania acestei femei bătrâne și de altfel intenționează, după plecarea din „așezământ" și după ce-și va găsi un rost, să poarte o intensă corespondență cu bătrâna ei prietenă.

Léon Blok căzu pe gânduri. Da, primise destule informații la care trebuia să reflecteze. Se înfiripa ceva. Exista un punct de plecare. Această „nenorocită” sursă trebuia neapărat să fie sub controlul lui. „Dar până atunci, ia să vedem, își zise el, fără să-și manifeste satisfacția, ce mai. Aflăm despre nepotul bătrânei Bibi Ghinea, nepotul lui Alexandru Ghinea, colonel, fost agent al Gestapoului, fost...”

— Nepotul colonelului, Cristian Ghinea, a urmat ca și tatăl său, Institutul politehnic. De doi ani lucrează într-un institut de cercetări. Este celibatar și se află mult în anturajul bunicii. A fost crescut de răposatul colonel și de soția sa. Face parte din categoria nepoților care își adoră bunicii. În acest context, „sursa” mea a reușit să cunoască amănunte despre Cristian, amănunte pe care urmează să le obțin la viitoarea discuție cu aceasta.

Léon sesiză în vocea prietenului său o nuanțare a conversației. Persoana aflată în lagăr, de la care avea informațiile, nu mai era „o nenorocită”, ci „sursa mea”. Iar informațiile pe care i le transmisese până atunci nu făceau altceva decât să demonstreze cât erau de utile.

— Cât vrei? întrebă Léon.

Luat prin surprindere, prietenul său răspunse rânjind:

— De asta am acceptat să lucrez cu tine, Léon, știu că ești un tip deștept. Îmi amintesc de orele de matematică

din liceu, când tu...

— Cât vrei? Și lasă orele de matematică...

— Léon, n-aș vrea să mă înțelegi greșit, dar m-am gândit și am întreprins ceva care să te favorizeze. Dar. Oricât am fi de prieteni, totul trebuie plătit.

— Bineînțeles.

— În primul rând, în dosarul sursei noastre, am menționat că această persoană cunoaște numai oameni și fapte de mică importanță, ceea ce va face ca după părăsirea lagărului să nu se mai ocupe nimeni de ea. Rămânând numai în mâna ta. În al doilea rând. Despre Cristian Ghinea nu vor apărea niciun fel de date, deci ai exclusivitate. În al treilea rând, mă gândesc să-i comunic persoanei că va fi vizitată de tine și să-i atrag atenția că va trebui să răspundă la întrebările tale cu aceeași fidelitate cum a făcut-o cu mine. Ajunși în punctul ăsta, rămâne doar ca eu să-ți comunic adresa unde va locui „victima”.

— De ce o numești astfel?

— Lasă că știi prea bine de ce. O să-ți dea ce-ți trebuie. Și-apoi se îmbolnăvește, sau... alunecă pe-o coajă de banană... Nu ești omul care să lași fisuri.

— Atunci ar trebui să te temi și tu!

— Bineînțeles, Léon. De aceea am și procedat așa. Îmi dai banii și după aceea șterg totul din memorie. Nu voi mai ști dacă ai văzut-o sau nu, dacă te-au satisfăcut sau

nu relatările ei, dacă mai este în viață sau nu. Așa că tu, sau șeful tău, vă veți aduce aminte de mine doar ca de un tip simpatie, căruia îi plăceau al dracului de mult crenvurștii și berea. Apropo, mai bem un rând?

— De ce nu, mai ales acum când mi-am cunoscut mai bine prietenul.

— Léon, Léon! Escroc bătrân ce ești! îi zise amicul radiind de mulțumire. E mai bine așa, e mai bine așa, zău că da...

*

Orașul îmbrăcase haină cernită de seară. Luminile de pe bulevarde, ochi vii ai nopții, se aprinseră. Léon se apropie cu mers liniștit de un taximetru și așezându-se comod pe bancheta din spate îi comunică șoferului adresa.

Era una dintre serile lui proaste, când amintirile îl copleșeau, când sumedenie de întrebări și de răspunsuri date parcă de altcineva i se învălmășeau în minte, într-o sarabandă neîntreruptă.

„Crezi că singura femeie cu care ai fi putut avea un cămin ar fi fost Ana-Maria?”

„Desigur”, răspundea spontan subconștientul lui.

„Atunci, de ce n-ai reușit s-o cucerești, de ce nu ți-ai stors creierii să găsești o modalitate de a te apropia de ea?”

„Ba da, am încercat. Am devenit chiar brutal la un

moment dat.”

„Și ai rămas cu amintirea căldurii acelei unice îmbrățișări. Nu-i așa?”

„Da, chiar așa. Dacă s-ar întâmpla s-o întâlnesc pe Ana-Maria undeva în lume, acuzată la un proces, ori muribundă într-un spital, fără cunoștință și cineva m-ar întreba: „Cine este această femeie?” Aș răspunde imediat: Este soția mea. Și n-aș minți, pentru că tocmai gestul acela neinspirat, brutal, avea să mă tortureze mereu de atunci, avea să mă facă să cred că Ana-Maria a fost a mea, că am fost logodiți sau căsătoriți. Căsătorie sau logodnă de-o clipă, totuși o căsătorie. Numai pentru mine, adevărat, nu și pentru ea, care a plecat scârbită de purtarea mea.”

„Dar de ce a fost nevoie să se ajungă aici, când voi doi erați amici, când voi doi ieșeați împreună, vă plimbați împreună ore în șir? Ați mers de atâtea ori la cofetăria de lângă Nitz, doar?”

„Totul din cauza acelui copil părăsit în fața vilei ei.”

„Și totuși nu pot crede că un bărbat nu găsește în cele din urmă calea pentru a-și apropia o femeie. Prin însăși existența ei femeia își dorește un bărbat. Calea pe care se vor întâlni rămâne doar un act secundar, de decor.”

„S-ar fi găsit o modalitate, până la urmă, cu o singură condiție”.

„Care?”

„Aceea de-a nu exista un al doilea bărbat, în spatele căruia ea să se poată ascunde, ori unde să rămână definitiv.”

„Deci, Archibald? ”

„Da, Archibald, bărbatul acela slăbănog și lung, pe care l-am găsit în fața ei dansând cu scaunul în brațe sau dracu știe ce făcea, ce metodă mai era și aia de a suci mințile unei femei...

— Spuneți-mi, domnule, i se adresă taximetristul politicos, să vă aștept?

Léon Blok își duse mâna la frunte, dezmeticindu-se. Nu era prima oară când i se întâmpla așa ceva. Plăti șoferului, adresându-i-se în timp ce părăsea autoturismul:

— Nu, nu este nevoie. Păstrează restul.

Cu mișcări repezi se apropie de o casă întunecoasă unde intră furios pe gândurile lui, pe el, pe viața lui...

*

Încet, încet, Archibald, sprijinit de Grette, traversă câmpia ce se întindea între pădurea care-l adăpostise o noapte și localitatea necunoscută, spre care cei doi își îndreptaseră pașii și speranțele. Se însuflețiră când își dădură seama că se aflau lângă un sat.

— Întotdeauna orașele sunt cele cu ochii cei mari ai poliției deschiși și nouă numai așa ceva nu ne trebuie acum, îi spusese el Grettei, continuându-și mersul din

ce în ce mai greu.

Și într-adevăr, șansa i-a ajutat să găsească găzduire cu ușurință.

— Un accident de automobil, explică Grette gazdei, o bătrână care se bucură văzând banii oferiți, lăsând să se înțeleagă că nu o interesa nimic altceva. Îngrijorătoare părea în schimb situația lui Archibald: umărul i se umfla din ce în ce mai tare, și frisoanele puternice îl zguduiau fără milă. Grette îi făcuse ceai din zahăr ars și-i schimba mereu compresele la umăr și genunchi. Îl înfășurase cât putuse mai bine cu un cearșaf, îl acoperise cu două pleduri aduse de bătrâna gazdă. După fiecare compresă schimbată, el i se adresa pe un ton plat:

— Mulțumesc, Grette, mulțumesc mult...

A urmat o noapte lungă pentru amândoi, în care au adormit și s-au trezit de mai multe ori. A doua zi situația lui Archibald părea mai bună, iar Grette se simțea ceva mai odihnită. Continuau să stea amândoi fără să se ridice, el în patul ce ocupa o mare parte din încăpere, ea pe o canapea pe care își amenajase un loc de dormit.

— La ce te gândești? îl întrebă Grette, întorcându-se cu fața spre el.

— Îmi imaginez cum am reacționa amândoi, dacă ar intra cineva pe ușă acum și ne-ar spune că s-a terminat războiul.

Grette simți o ușoară emoție. Continua să privească la bărbatul slăbănog și lung, nebărbierit și înfășurat cu pleduri și cârpe, de care se simțea atrasă. Da, nu mai încăpea îndoială: se îndrăgostise de el, și îl iubea mai mult auzindu-l acum că vorbea de încetarea războiului. Pentru el nu existase nicio misiune, sau dacă avea vreuna, aceasta era de a rămâne în viață și de a se întoarce acasă...

Dar pentru ea exista oare vreo altă misiune decât aceea de a trăi? „Să fii femeie și să fii fericită!" îi revenise de atâtea ori în minte. Unde auzise asta? Citise undeva? Nu mai știa. Atât ținea minte, că era vorba de căderea unei cetăți celebre, iar una din căpeteniile învinse își îndemna fiica să uite problemele de stat și să urmeze destinul obișnuit al femeii.

*

Archibald deschise ochii, încet, ca un om trezit dintr-un somn adânc.

— Ai dormit bine? întrebă Grette așezându-se alături.

Înclinându-și ușor capul, Archibald rămase cu privirea ațintită asupra ei, de parcă atunci o vedea pentru prima oară.

— Vreau să-mi spui, Archibald Fourie, dacă ai mai iubit pe cineva în adevăratul sens al cuvântului sau, cine știe, poate ai mai fost căsătorit?

— Grette, crezi că are vreo importanță acum când eu

sunt aici bolnav, fără îngrijire medicală, surghiunit într-o căsuță țărănească străină, dacă-ți spun, ție, adevărul, presupunându-te o viitoare mireasă?

— Ce altceva am putea face? Și cred că ar fi mai bine să-mi spui Ana-Maria, sau simplu Ana.

— Să tăcem și să ascultăm, Ana, cum trece timpul și odată cu el războiul. Și-apoi vor trece și rănile astea, și cele sufletești, și altele... Oricum, ai dreptate. Pe mine mă cheamă de fapt Andrei Ivașcu. Spune-mi Andrei.

— Bine. Dar să știi că dacă va trece timpul și odată cu el și războiul, întrebarea mea va reveni: Ai iubit vreodată cu adevărat?

— De ce nu mă întrebi dacă iubesc acum?

— Ar fi cea de-a doua întrebare care te așteaptă.

Bărbatul o privi din nou atent. Așa se părea, că amândoi erau îndrăgostiți. Altfel, ea, o agentă a unui serviciu de spionaj, nu și-ar fi pierdut timpul cu dantelării ale dragostei. Spera oare în reluarea misiunii, spera într-o reușită abia de-acum încolo? Categoric, nu. Dincolo de orice speranță, ea era o femeie îndrăgostită, iar el un bărbat care încercase să și-o apropie nu numai pentru a reuși o evadare din prizonierat, ci pentru că o îndrăgise.

Ridicându-se cu greutate și sprijinindu-se de perete, bărbatul slăbănog și lung răspunse exact la întrebare:

— Am iubit cu adevărat și am fost căsătorit. În urmă

cu patru ani, înainte de a pleca pe front, am decis să mă căsătoresc cu o fată de care mă îndrăgostisem. Ai mei au fost însă împotriva ei. Era săracă, nu avea zestre. Dar n-are rost să-ți redau amănunte. Mi-am zis și eu, așa cum își spun toți oamenii, că timpul va ameliora relațiile dintre noi, că rudele se vor împăca cu gândul că nu m-am căsătorit cu o fată bogată.

Urmă o pauză. Andrei era vizibil afectat de amintirea faptelor relatate.

— Cum o cheamă? întrebă Ana-Maria.

— Nu are nicio importanță. Ai mei nu i-au pronunțat niciodată numele. Era o fată fără nume...

Se așternu liniștea. După câteva clipe, el urmă:

— Am făcut și nuntă. Ți-am povestit câteva din obiceiurile de la noi, pe acesta nu cred că voi putea să ți-l redau.

— Dacă sunt întâmplări neplăcute, ai putea să te oprești aici, îl întrerupse Ana-Maria.

— În linii mari, continuă el, totuși lucrurile s-au petrecut cam așa: au sosit câțiva invitați, dintre prietenii noștri cei mai apropiați și atât... Locurile rezervate pentru rudele mele rămăseseră neocupate, tacâmurile neatinse.

Era o nuntă cu lăutari hotărâți să cânte tot timpul, o nuntă cu mireasă frumoasă. Se zice că toate miresele sunt frumoase, dar fata fără nume mi se părea că le

întrecea pe toate. Mergeam la poartă și mă uitam în lungul șoselei. Înseamnă că tata nu vine, îmi ziceam eu. Poate vine fratele meu. După un timp mă dumiream. Nu vine nici fratele meu, dar vărul Ilie trebuie să vină. Și nu venea nici el. Se înnoptase, negura grea a nopții căzuse ca o cortină de plumb. Când și când apărea cineva ca o pată de întuneric. Nu erau cei pe care îi așteptam. Fata fără nume a avut parte de 6 nuntă fără nuntași.

— Înțeleg că trăiește și te așteaptă?

— Nu, nu mă așteaptă. În același an a murit din cauza unei sarcini toxice.

— Și copilul?

— Și el.

Ochii bărbatului erau pătați de umbrele lacrimilor.

— Vrei să-ți răspund și la cea de-a doua întrebare?

— Ți-am mai pus o altă întrebare?

— Da, voiai să știi dacă te iubesc.

— Să lăsăm asta acum. Ia să văd în ce stare se află umărul tău și să ne gândim cum ajungem acasă.

— Acasă la cine? întrebă el. Și fără să aștepte un răspuns, continuă să mediteze: Oare câte case au mai rămas întregi? câți dintre oameni au fericirea să mai poată spune: „Te invit la mine acasă!”?

— Dar tu scriai în compunerile tale, că la voi în câmpia aceea, al cărei nume nu mi-l reamintesc, nu-i

nevoie de casă. „Te poți culca foarte bine pe iarbă ca pe o saltea și tragi peste tine, acoperindu-te cât mai bine, o cuvertură încrustată cu puzderia de stele, ori cu ochi de domnițe, ochi de mirese, priviri de fete frumoase”.

— Ții minte toate astea? o întrebă el mirat. Cum ai reușit? Le-ai învățat ca pe o poezie?

— Mi-au plăcut. Voiam să te cunosc cât mai bine, le-am recitit și le-am reținut.

— Mai știi?

— Da.

— Mai spune-mi, îmi place și mie să le aud.

„Iar dacă la miezul nopții vei auzi caii galopând pe câmpie, să nu te ridici pentru că deranjezi cavalcada stră moșilor, care trec noapte de noapte apele Styxului, ca să revadă locurile dragi. Dormi liniștit, ci vor pleca de-ndată ce se aud cântecele cocoșilor dis-de-dimineață, trăgându-și peste față glugile negre. Te vei scula, nu la răsăritul soarelui, pentru că în câmpia de care vorbesc eu, nu există răsărit de soare... Răsărit de soare există acolo, unde oamenii au timp să-l admire, unde oamenii sunt dispuși să-l privească astăzi, regretând că este prea mult până mâine la o nouă întâlnire cu el. Plaiul după care tânjesc, are în schimb scârțâitul roților pe drumurile nevoii. Până când? Cine poate să știe!”

Ana-Maria se opri. Andrei Ivașcu recunoscuse în întregime textul și era emoționat. Duioșia cu care ea îl

recitase era de-a dreptul surprinzătoare.

— Grette! Ana-Maria! Vino te rog, lângă mine.

— Nu mă simți lângă tine? întrebă ea, lăsându-se moale în îmbrățișarea lui.

*

Urmaseră zilele acelea de căutări zadarnice și serile, mai ales serile, când Léon o aștepta pe Grette să apară. „Este imposibil ca această oarbă devoțiune, această semitrăire în speranța regăsirii ei, să fie irealizabilă” își spunea el la fiecare pas, în orice clipă de răgaz.

Și atunci, se petrecuse întâlnirea lui cu Yvonne, o tânără elvețiancă, care semăna leit cu Grette. Yvonne, micuța vânzătoare din Zürich, îi întrerupsese călătoriile pentru două săptămâni. Seară de seară se aflase la masa unde simpatica ospătăriță își servea clienții. I-au trebuit cinci zile lui Léon până s-a hotărât să schimbe câteva cuvinte cu ea. De fapt, în aceste zile decisese să șteargă amintirea adevăratei sale iubite, schimbând-o, e drept, cu o făptură care îi semăna leit.

În seara aceea, Yvonne se îndreptase spre masa pe care Léon o avea rezervată, zâmbind, degajată, ca orice ospătar care își cunoaște clientul și îi știe preferințele.

— Domnule Blok, i se adresă ea pe un ton familiar, astă-seară vă recomand iepure cu măsline. Este un vânat proaspăt pregătit. Avem de asemenea, un vin roșu pe care îl servim doar clienților de a șaptea zi...

— Te-ai și plictisit de mine? o întrebă Léon, uitându-se la ea cu o privire scrutătoare.

— Se poate, domnule Léon, dimpotrivă, trăiesc cu impresia că vă cunosc de când lumea și-mi făceam reproșuri că nu vă pun la dispoziție toate onorurile casei.

Léon își ridică iarăși privirea spre ea. Localul nu era aglomerat și tânăra ospătăriță își putea permite să se angajeze într-o discuție mai lungă cu clientul ei.

— Yvonne, Yvonne, continuă Léon. Cine ți-a pus numele ăsta?

— Nu vă place?

Léon nu răspunse imediat. Uitându-se în lista de bucate, o întrebă de parcă în acel moment intrase în local:

— Ce-ai spus că ar trebui să prefer, vânat?

— Da, domnule. Vă las să consultați lista.

Și Yvonne se îndreptă spre altă masă cu mișcări indiferente, ce păreau să-i spună numai lui: „Ești ciudat, domnule Léon, ești un tip bizar, cred că-i mai bine să stau departe de dumneata."

Dar nu era prima oară când lui Léon i se întâmpla asta. Nu era prima oară când întâlnea femei atrăgătoare al căror farmec îl ademenea. Nu era prima oară când încercase să rupă cu trecutul, să uite pentru totdeauna că a existat o femeie pe care a iubit-o și care de fapt nu

s-a numit Grette. O femeie care râdea cu toată ființa...

— V-ați hotărât? reveni Yvonne la masa lui Léon.

— Rămân la ceea ce mi-ai recomandat mai înainte. Și aș vrea să te mai întreb ceva.

— Spuneți, vă rog.

— Ce-ai zice de o „ieșire” împreună la terminarea programului tău, la un bar de noapte?

Pentru o clipă privirile lor se întâlniră. În ochii ei se putea citi adevărul. Da, aceasta era deosebirea. Dacă chipul acestei tinere simpatice trăda de la bun început ceea ce gândea, ochii Anei-Maria, alias Grette, fuseseră pentru Léon întotdeauna o enigmă. Și nu era un novice.

*

Escapada la barul de noapte era plăcută. Léon avea senzația că în sfârșit depășise impasurile de până atunci.

A dansat de câteva ori eu Yvonne, pe care și-a apropiat-o pătimaș din ce în ce mai mult. Și chiar când ritmul muzicii devenise de-a dreptul diabolic, când dansatorii improvizau mișcări din cele mai curioase, Léon se adaptă atmosferei zgomotoase. Chiar și atunci când Yvonne dansă cu un tânăr mulatru nu-și dădu seama că tinerețea făcea din dansul acela rapid o barieră între generația lor și aceea a lui Léon. De la război se scurseseră câțiva ani și nu odată remarcase fire albe la tâmple. Nu uitase să-și spună când împlinise patruzeci

de ani: „De-acum sunt în plină maturitate!” dar cum ar fi putut să se salveze de imaginea Grettei decât găsind o altă femeie care să-i semene cât. Mai mult cu putință? Uita Léon că și Grette ar fi trebuit să aibă aproape patruzeci de ani? Nu-și dădea oare seama că ingenua Yvonne era mult mai tânără decât aceea pe care el. O căuta? Dacă întâmplarea, și poate nu cea mai fericită, ar fi adus-o pe Grette în acel moment pe ringul de dans, cu un alt bărbat, atunci prezența celor două femei alături ar fi putut să-l trezească, ar fi putut să-i arate că Grette pe care o iubise el nu mai e ca Yvonne, ci e Grette de acum, la cei aproape patruzeci de ani.

Muzica se întrerupse brusc și tânărul mulatru o conduse pe Yvonne până la masa lui Léon.

— Cum am fost? întrebă ea, gâfâind ușor.

— Admirabilă, răspunse Léon umplându-i paharul cu șampanie.

— Într-adevăr? Găsești că am fost admirabilă? se alintă ea sorbind din cupa plină.

Léon o privea ca un îndrăgostit. Recunoștea în gesturile ei aceleași mișcări sensibile, grațioase, nestudiate, ale Grettei.

— Mergem? întrebă el, căutând să rămână singur cu ea.

— Cum dorești, răspunse Yvonne, gata de plecare. Îi propuse să meargă pe jos până la hotelul unde stătea el.

Era în apropiere. Gândul că în sfârșit a găsit o fată care reușise să alunge imaginea Grettei, îl însuflețea. Se simțea tânăr, puternic, era convins că avea s-o domine pe această Grette-Yvonne, de care se îndrăgostise fulgerător.

— Yvonne, unde locuiește familia ta? întrebă el nerăbdător să avanseze starea de lucruri în care se aflau.

— Ești dornic s-o cunoști? răspunse ea tot printr-o întrebare de parcă îi auzise gândurile.

— Îmi placi foarte mult, sper să nu mă înșel, îi zise el cuprinzându-i umerii.

— Familia mea, Léon, nu mai există, reveni ea la întrebarea lui. Așa că pot hotărî singură asupra situației mele. Port în schimb îndelungi discuții cu mama mea, seară de seară, când îi povestesc ce a fost mai important în ziua care a trecut.

— Yvonne...

— Nu, Léon, nu mă întrerupe. Să nu-ți închipui că dacă m-ai cunoscut într-un restaurant, n-aș fi avut o educație aleasă. Desigur este mai greu de remarcat faptul că un chelner are o educație autentică și nu o aparență de pregătire, care să-i permită să fie agreabil și să nu strice cheful clienților.

— Dar nu m-am gândit la așa ceva.

— Nu știu la ce te-ai gândit, Léon, dar dacă vrei într-adevăr să mă cunoști, îți recomand să faci abstracție de

locul meu de muncă. El nu corespunde cu pregătirea mea.

Mergeau alături. Priviți de departe păreau două ființe care aveau să meargă astfel până la capătul pământului.

— Vezi, Léon, continuă ea, în timpul războiului unii au pierdut mai mult, alții mai puțin...

— Iar alții chiar au câștigat, completă el sarcastic, gândindu-se ia arhiva pe care o capturase la Nitz.

— Nu, Léon, într-un război nu există oameni care să câștige. Pe durata lui toți oamenii pierd, mai mult sau mai puțin. Sunt familii ori neamuri care dispar în flăcările lui. Cartiere întregi se prăbușesc în gura hidoasă a morții. Se pierd în adâncimile neantului vieți, bunuri, jucării ale copiilor, ochelarii bunicilor, scrisorile de dragoste ale îndrăgostiților...

— Ei, lasă!... Sunt totuși familii, neamuri, orașe pe care războiul nu le afectează. Chiar dacă s-a numit război mondial, au fost părți ale lumii care au rămas neatinse, simțământul oamenilor de-acolo pentru neplăcutul eveniment fiind acela al unor spectatori cărora nu le place corida.

— N-ai dreptate, îl întrerupse ea. Un război de talia celui care a trecut, a traumatizat întreaga omenire. Știi ce este aceea frica, Léon?

— Frica de moarte?

— Nu. Frica de distrugere, pentru că în timpul unui

bombardament poți să scapi, fizic vorbesc. Dar ce folos dacă nu va mai exista cartierul în care trăiai, ce folos că tu ești în viață dacă prietenii tăi nu mai există, sau chiar oamenii cunoscuți numai din vedere, pe care îi întâlneai zilnic?

— Să nu dramatizăm. Yvonne, prieteni sunt peste tot, omul îi poate găsi pretutindeni.

— Asta-i adevărat, dar simți nevoia să te întorci la locurile care au fost distruse, acolo unde ți-a rămas o parte din viață...

— Ei și? Vei găsi acolo un cartier nou, modern, alți oameni la fel de veseli, o viață bine organizată, ba chiar îți vine să spui: dacă nu era războiul nu se ridica aici un cartier așa frumos sau un oraș atât de nou.

— Privești unilateral, Léon. Gândește-te că va trebui să te oprești în fața blocurilor nou ridicate. Și să faci abstracție de ele, în imaginație ți se va derula filmul traiului anterior, pe care îl știai atât de bine și atunci, acolo, realizezi că o parte din viața ta s-a topit, ani din viața ta au fost arși odată cu acel cartier distrus în timpul bombardamentului. Și începi să te simți pe jumătate mort, sau pe trei sferturi... De parcă ai fi avut o paralizie parțială. Ăsta-i adevărul, Léon...

Continuau să meargă, cu același pas liniștit, fără să-și vorbească.

— Spune-mi, Léon, ce-ai făcut în timpul războiului?

întrebă ea deodată, oprindu-se.

— Țara mea nu a fost angajată în război, minți el fără greutate. Nu era prima oară când i se punea această întrebare la care dădea același răspuns hotărât. Am făcut comerț în America de Sud...

— A, explicabil, îl întrerupse ea. Este firesc să ai un punct de vedere diferit. Dar pentru mine, care n-am putut să scot nici cadavrele părinților de sub dărâmături, pentru mine, care am scăpat ca printr-o minune, aflându-mă cu totul întâmplător în altă parte, pentru mine, Léon, care n-am mai recuperat nimic din ceea ce am avut... decât partiturile a două sonate de Mozart... Atât a mai rămas din lucrurile mele, din creșterea mea aleasă, Léon! Mă poți înțelege, tu care ai făcut comerț în acel timp, departe de para de foc a războiului?...

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, Yvonne, oprește-te... Era vorba de dragoste, era vorba de noi.

— Scuză-mă, îi răspunse ea pe un ton liniștit. Sunt lucruri pe care nu le pot uita ușor...

— Ba da, Yvonne, tu trebuia să le fi uitat până acum, ești atât de tânără, de frumoasă, continuă el încercând s-o îmbrățișeze.

— Nu, Léon. Nu. Trebuie să uităm așa ceva niciodată. Trebuie să uităm că am fost chinuiți, că viața ne acoperise într-o pâclă întunecată de fum, asta da! Dar ce

înseamnă războiul, cine sunt oamenii care îl poartă, asta nu trebuie să ne scape niciodată din vedere.

— Bineînțeles. Astăzi nu mai vrea nimeni să moară, toți vor să trăiască, și încă foarte bine...

— Știi ceva, Léon, am o idee. Tu, care n-ai cunoscut războiul, care toată viața n-ai făcut altceva decât să-ți vezi de afacerile tale, nu vrei să te înscrii într-o organizație care luptă împotriva războiului? Te prezint eu. Peste două zile avem întâlnire. Cel care conduce ședința îmi va da mie cuvântul, vom ieși în față amândoi și eu, îți voi face o scurtă prezentare: „Doamnelor și domnilor, vi-l prezint pe Léon Blok, comerciant, cetățeanul unui stat liber și independent, care n-a cunoscut niciodată războiul...” N-ai fost niciodată militar, Léon?

— Nu, răspunse el scurt, uimit de întorsătura pe care o luase discuția.

Ea își reluă poziția pe care intenționa s-o aibă peste două zile în fața organizației continuând prezentarea lui. Léon, în timp ce el încerca s-o revadă iarăși pe Grette, pe care nu și-o putea imagina vreodată în acea postură de militantă în care se afla transpusă Yvonne.

„...Léon Blok este omul care n-a auzit vuietul bombardierelor năpustindu-se în picaj pentru a bombarda orașele, pentru a ucide oamenii, Léon Blok este omul care n-a îmbrăcat niciodată o uniformă

militară, care nu a folosit vreo armă, care nu a aruncat o grenadă. Viața l-a ajutat să nu aibă nevoie de așa ceva. Iată de ce m-am gândit să vi-l prezint astă seară pe acest om fericit, care nu a cunoscut războiul, ale cărui gânduri nu sunt în vreun fel tulburate de grozăviile războiului și care dorește să rămână astfel întotdeauna...”

— Ți-a plăcut? îl întrebă ea prinzându-l de braț.

— Nu, răspunse el sincer.

— Ce nu ți-a plăcut?

— Nimic nu mi-a plăcut, mai ales atitudinea asta a ta de agitatoare pătimașă. Tu ești femeie, și trebuie să rămâi așa. O femeie care s-a urcat la o tribună și de acolo își îndreaptă brațul amenințător ori face semne disperate „Veniți, veniți!...” nu mai este femeie...

— Dar ce este, Léon?

— Nu știu ce este, dar nu mai este femeie.

Stăteau față în față fără să-și vorbească.

„Un negustor ca toți negustorii, își zicea Yvonne. Afacerile să meargă, soția să stea acasă și să crească copii. Să aibă și vreo aventură galantă, dar fără să afle cartierul și, dacă se poate, să fie în favoarea bunului mers al afacerilor.”

„Nu ești ce mi-am închipuit eu, Yvonne, reflecta Léon la rândul lui, nu de o asemenea femeie am eu nevoie...”

„Și mai este și bătrân, arogant, pretențios, favorizat de soartă...”

„Dacă ar simți ceva despre afacerile mele din timpul războiului și mai ales despre cele de-acum, atunci să o văd pe micuța tigroaică, cum m-ar prezenta colegilor ei: „Domnilor, vă prezint pe cea mai vinovată creatură din lume. Pe Léon Blok, care în timpul războiului a ucis, a trimis oameni la moarte, pe alții i-a corupt, a mințit, a trădat, a lovit pe la spate... Acesta este Léon Blok. Aflat cu nerușinare în fața dumneavoastră!"

— La revedere, Léon.

— La revedere, Yvonne... îmi pare rău. Aș fi vrut să ai un alt nume, și un alt fel de a fi...

La puțin timp o febrilă corespondență începu să se poarte între doamna Ghinea și prietena sa emigranta. Adevărul era că Bibi Ghinea scria mai rar decât prietena ei, fapt pe care îl și menționase în una dintre scrisorile sale cerându-i mai tinerei sale prietene, în numele diferenței de ani, această favoare. „Țin foarte mult să-mi scrii dacă poți, tot ceea ce vezi... Nici nu-ți poți închipui ce reacții puternice au în mine descrierile tale. Doar știi că am călătorit mult."

Vechea ei prietenă îi făcea pe plac, povestindu-i cu lux de amănunte despre orașul în care trăia, despre oamenii pe care îi întâlnea și felul lor de viață, bineînțeles magazinele și cumpărăturile constituind un permanent subiect în scrisorile sale.

„Să nu-mi scrii despre oameni, draga mea, o rugase

Bibi Ghinea. Nu mi-au plăcut niciodată occidentalii!” afirma ea deschis. Dar prietena sa – și nu numai ea – simțea deja regretul pe care soția fostului colonel Ghinea îl păstra pentru timpurile când ochii admiratorilor și nu doar ai celor autohtoni o căutau insistent prin saloanele bucureștene. „Oricât ar părea de atenți, de galanți cu tine, vei descoperi, de fiecare dată, că țintesc un anumit interes. Și în vremea aceea interesul politic era urmărit cu ferocitate. Dacă mă gândesc mai bine acum, seratele, mesele copioase, interminabilele dansuri erau numai un înveliș. Un înveliș superficial al vieții adevărate, înțesată de griji și frământări din timpul războiului. Oameni de felul soțului meu erau aproape în întregime prinși de asemenea probleme. Frontul cerea alți oameni, alte echipamente, alți bani. Desigur, fața liniștită a lucrurilor o realizam noi, femeile”.

Și scrisoarea bătrânei Bibi Ghinea continua, mai ales cu reamintirea unor fapte plăcute petrecute în anii tinereții, atunci când cea mai importantă obligație care îi revenea era aceea de a fi fermecătoare la seratele la care lua parte.

În încheierea scrisorii, Bibi Ghinea regreta că timpul o presa să-și părăsească destăinuirile, căci vizita nepotului său, Cristian, îi aducea aminte de celelalte obligații.

„De aceea te rog, draga mea, scrie-mi despre tine, despre vreme, cum arată orașul în care trăiești și chiar dacă magazinele nu mai au atâta importanță pentru vârsta mea, totuși.

*

Cu umerii căzuți, femeia stătea în fața lui Léon stânjenită ca de fiecare dată când îl întâlnea.

— Am primit o nouă scrisoare din țară, murmură ea.

Léon îi făcuse semn să se așeze. Întinse mâna, în timp ce femeia căuta în poșetă scrisoarea pe care i-o dădu cu mâna tremurândă.

Léon o studie cu atenție, făcând fel de fel de semne, paranteze, cruciulițe, apoi se pregăti să dicteze răspunsul pe care avea să-l semneze femeia umilă de lângă el.

Singura favoare ce i-o făcea Léon, atunci când era bine-dispus, era aceea de a-i permite să strecoare printre întrebările sale și câteva gânduri care îi aparțineau.

— Să nu mă înțelegi greșit, doamnă, o prelucra Léon de fiecare dată, această corespondență are o importanță și un caracter oficial. Întrebările pe care dumneavoastră le adresați, aduc răspunsuri care pe noi nu ne interesează.

În aceeași poziție, de om chinuit, femeia așteptă ca Léon să termine. Cuvintele prietenei sale îi zumzăiau mereu în urechi, aducându-i căldura aceea sinceră, pe

care o simțise ori de câte ori se întâlniseră.

„Să nu-mi scrii despre oameni, draga mea. Nu mi-au plăcut niciodată occidentalii...”

— Să redactăm răspunsul, îi întrerupse Léon ghidurile, continuând să privească pe deasupra hârtiilor.

Și femeia se apropie de masă, căutând din priviri hârtia și stiloul lui Léon pe care îl folosea de fiecare dată pentru a comunica bineînțeles gândurile lui, interesele lui...

„Cele câteva rânduri primite de la tine mi-au produs o mare bucurie. Ai reușit pentru câteva momente să mă faci să uit de frumusețile de aici, ale realului, ale vieții adevărate. Ce rău îmi pare acum că nu sunt lângă tine. Mi-ar fi plăcut să fim alături și să-mi povestești despre tinerețea ta năvalnică și viața frământată din timpul războiului. Tot ceea ce îmi povestești îmi aprinde și mai mult curiozitatea. De aceea, te rog, nu lua întrebările mele drept indiscreții deplasate. Cred că amândouă suntem la vârsta când ne putem permite orice întrebare despre viața noastră și de ce nu, putem să dăm adevăratele explicații.”

....

„Bibi, te rog încă o dată să consideri întrebările mele, ca simple curiozități ale unei femei căreia viața de-acum înainte se pare că nu-i mai poate oferi prea multe...”

Femeia își ridică privirea mirată. „Cum adică?!” părea ca să spună.

Léon Blok tăcea, nerealizând ce s-a întâmplat.

— Ce-am scris până acum? întrebă el, regăsindu-se. Femeia reluă ultimele rânduri cu glas trist.

— Sper că nu mai este cazul să vă explic, doamnă, că această corespondență este condusă cu un scop anume, îi zise el, dându-și seama ce anume o deranjase. Dacă doriți, fiecare dintre scrisorile dumneavoastră poartă ca motto: „Orice asemănare cu expeditoarea scrisorii este cu totul și cu totul întâmplătoare”. Nu vă îngrijorați, doresc să obțin doar niște reacții...

— Înțeleg, spuse ea pe un ton care arăta deschis că nu era deloc încântată de explicația primită. Totuși, reluă ea discuția, ce interes prezintă pentru dumneavoastră tinerețea doamnei Bibi Ghinea?

Léon Blok se ridică, făcu câțiva pași prin cameră, apoi o întrebă cu un aer de parcă atunci o vedea pentru prima oară.

— Beți o cafea?

Ea îl refuză fără nicio ezitare. Ar fi băut o cafea, ar fi fost reconfortantă. Dar pauza pe care o propusese el nu i se părea deloc potrivită. Ar fi preferat să continue discuția până la sfârșit și apoi...

— Nu fiți neliniștită, îi zise Léon. Corespondența cu Bibi Ghinea conține foarte multe lucruri „de

umplutură” ca să le zic așa. Ceea ce ne interesează pe noi nu sunt relațiile ei de amor, sau rivalitatea feminină. Ceea ce ne interesează foarte mult sunt relațiile soțului ei cu străinii pe care-i cunoștea atunci.

— În timpul războiului?

— Mai ales atunci.

— Nu înțeleg, răspunse ea scurt.

— Dar v-ați dat seama din ceea ce ea vă scrie că în timp ce soțiile ofițerilor se distrau, ei, oamenii importanți ai vremii, discutau la infinit cu ofițeri străini, cu ziariști. N-ați remarcat asta?

— Ba da, dar nu mi-a spus nimic...

— Vă închipuiți că colonelul Ghinea discuta întâmplător cu ofițerii germani, cu ziariștii străini?

— Spuneți-mi însă, continuă ea să întrebe, neascunzându-și frământarea, la ce v-ar mai folosi acum să aflați că un ofițer, un ziarist sau un om de afaceri a avut în timpul războiului legături cu un ofițer român?

— Știți ce, o întrerupse el nervos. Prea multe întrebări deranjează. Dumneavoastră ați venit peste noi... Acum nu aveți încotro, veți continua drumul până la capăt.

*

Prima vizită pe care Léon o făcuse la București se desfășurase în condiții normale. Se prezentase la două întreprinderi de comerț exterior cu care avea să lucreze

în viitor, apoi colindase prin oraș ore întregi. Se făcuse ușor cunoscut de către personalul hotelului și al restaurantului. Avea o prezență agreabilă, se purta atent cu toată lumea, nu avea pretenții exagerate.

Într-una din zile, se plimbase chiar pe strada pe care locuia familia Ghinea. „Cum coborâți la stația Kogălniceanu, mergeți pe Plevnei și veți observa vila în care locuiesc ei. Nu au câine, Bibi nu iubește animalele. De niciun fel...”

„Nu trebuie să forțez nota, își zise Léon, ar părea nefiresc. Altfel, risc să stric totul. Fir-ar al dracului, întotdeauna m-a forțat timpul. Și înainte de război, și în timpul lui, chiar și acum.”

Întorcându-se spre hotel, Léon își reaminti de ultima scrisoare primită de la Bibi Ghinea, a cărei locuință o reperase în urmă cu câteva minute. De altfel, această scrisoare îl obligase să vină la București, schimbându-i într-un fel planurile.

„...Și dacă uneori, vârsta mea înaintată aduce melancolia, reușesc să o înlătur trăind alături de Cristian, căruia munca și harul îi aduc satisfacții... Ce poate fi deci mai plăcut pentru mine, decât a-l ajuta pregătindu-i hrană bogată în vitamine, un cămin cald și o atmosferă liniștită. Au început și deplasările sale în străinătate. Comunicările lui la diferite întruniri științifice, în țară, i-au adus elogii pe care eu le consider

că pot fi în aceeași măsură ale mele și ale soțului meu.”

Această scrisoare îl determinase pe Léon să procedeze mai direct pentru studierea și cunoașterea lui Cristian Ghinea, pentru că aici voia să ajungă de fapt. Oricine ar fi citit de-acum înainte scrisorile celor două femei, ar fi remarcat interesul exagerat al prietenei din străinătate pentru legăturile colonelului Ghinea din timpul războiului. Corespondența de până atunci îi adusese, și-i confirmase o serie de date care l-au hotărât pe Léon să se deplaseze la București. La scurt timp Bibi Ghinea primea o scrisoare din partea prietenei, care o anunța că „un om de bine, unul dintre puținii mei prieteni de aici, te va vizita aducându-ți câteva atenții, pentru tine și pentru Cristian, din partea mea...”

Léon Blok nu s-a dus însă la familia Ghinea. Nici nu intenționase să facă lucrul acesta. Cele câteva lucruri pe care le cumpărase pentru Cristian și Bibi Ghinea, un pulover bărbătesc, o sticluță cu parfum franțuzesc și un carton cu țigări fine, le-a expediat printr-un comisionar al hotelului. Înainte de plecare, din aerogară dădu un telefon pentru a avea confirmarea sosirii coletului la destinație.

— Dar v-am așteptat, domnule Léon, îi răspunse Bibi Ghinea afectată. Era o șansă pentru mine de a afla noutăți despre prietena mea.

— Îmi pare foarte rău, se scuză el, dar am avut atâta

treabă...

— Vă înțeleg, vă înțeleg, dar o pauză de câteva minute v-ar fi prins bine, mai ales că noi locuim central.

— Bine, doamnă, vă asigur că la viitoarea mea vizită, care nu va fi peste mult timp, voi fi musafirul dumneavoastră.

— Dar neapărat să faceți lucrul ăsta, neapărat...

„Ei, da, își spuse Léon, îndreptându-se spre avion, acum voi putea face o vizită noilor mele cunoștințe.”

Vremea se arăta destul de blândă, condițiile de zbor minunate. Sigur de el, jovial, Léon își ocupă locul în avion. La câteva minute de la decolare stewardesa se aplecă ușor deasupra scaunului său întrebându-l cu o voce îmbietoare:

— Un coniac, whisky, o cafea?!

Léon își ridică privirea și rămase cu ea ațintită asupra fetei. „Ce s-ar fi întâmplat dacă în locul ei ar fi fost Grette care l-ar fi îmbiat: „Un coniac?” Léon își duse mâna la fruntea încinsă, apoi se adresă stewardesei care aștepta să se decidă:

— Coniac, domnișoară, un coniac și o cafea.

Dar cum și-ar putea închipui el că Grette ar fi devenit însoțitoare de bord când foarte bine s-ar fi putut afla în Franța ori în Olanda, alături de Archibald Fourie, ocupându-se de afacerile ce constituiau de fapt acoperirea lor? Și dacă totuși nu l-a întâlnit în noaptea

aceea de pomină? „Ah, dacă aș putea s-o găsesc, să lucrez alături de ea, să trăiesc alături de ea, se frământa Léon privind afară zdrențele norilor, pentru ca apoi să se întrebe, acoperindu-și fruntea, încercând astfel să-și ascundă ghidurile Pentru cine o face Grette spionaj acum?”

Stewardesa îi aduse cafeaua aburindă și coniacul. Avionul își continua zborul traversând norii, încărcat cu pasagerii săi, și gândurile lor...

*

La puțin timp, Léon devenise un oaspete obișnuit al casei Ghinea. Amabilitatea de care dădea dovadă față de bătrâna doamnă ca și față de nepotul ei era condusă cu dibăcie.

— Dumneata, Léon, îi spuse într-o zi Bibi Ghinea, te deosebești de ceilalți străini pe care i-am cunoscut până acum.

— Da, doamnă Ghinea, eu sunt mai abil decât ceilalți, răspunse el râzând.

— Vorbesc serios, Léon, la dumneata nu se observă urmărirea acelui interes direct, pe care eram obișnuită să-l remarc la cunoștințele noastre din timpul războiului. Mă refer, firește, la străinii cunoscuți de noi.

— Doamnă Ghinea, continuă el, cei pe care i-ați cunoscut urmăreau un interes imediat, erau în timpul războiului, deci într-o situație deosebită, explicabil să fi

fost grăbiți.

— Așa deci?!

Léon Blok zâmbi nevinovat, făcându-i semn cu ochiul lui Cristian, cave deși prezent intervenea rar în discuție.

— Doriți să vă spun că eu nu sunt ca ei, v-ar satisface o asemenea afirmație? De ce să vă satisfacă? Dimpotrivă, să vă gândiți că eu, prin natura profesiei mele, aceea de comerciant, urmăresc să închei afaceri cât mai bune în țara dumneavoastră.

— Mă refeream la relațiile dintre noi, insistă bătrâna.

— Propun să discutăm despre altceva, interveni Cristian. Unde vrei să ajungi cu discuția asta, bunico? Léon se simte bine la noi, a vrut să cunoască o familie de români și a reușit. L-au interesat oamenii din generația trecută, nu te supăra că o numesc așa. Te-a cunoscut pe dumneata. A vrut să știe cum trăiește tineretul la noi, spre ce aspiră, m-a cunoscut pe mine. Ce te deranjează în toate astea? L-ai putea supăra și după aceea tot dumneata. A vrut să știe cum trăiește tineretul la noi, „Nu mai vine domnul Léon odată? Dar pe unde tot umblă cu mărfurile sale?" Și la urma urmelor, continuă Cristian sincer, parcă dumneata nu urmărești un interes în relația cu Léon Blok?

— Eu?! făcu ea surprinsă. Cristian dragă, noi românii ne primim oaspeții bucuroși...

— Lasă bunico, ospitalitatea este ospitalitate. Dar

țigările fine pe care numai Léon le aduce și lichiorul de banane și cărțile pe care eu l-am rugat să mi le cumpere... Și veștile de la prietena dumitale bolnavă...

Bătrâna se dădu învinsă. Nepotul ei nu-i luase apărarea. Într-adevăr, comportarea lui Léon Blok până atunci fusese ireproșabilă. Dacă i se părea ceva în neregulă era apropierea ciudată care se crease între ei. Dar Léon Blok se interfera în discuții atât de bine cu bătrâna, de parcă trăiseră amândoi în același cerc de când lumea. Și de altfel, era o adevărată plăcere și pentru Cristian să fie în compania lor, să-i asculte depănându-și amintirile. Ori de câte ori munca la institut îl obosea, sau se simțea copleșit de ideea că nu poate duce un proiect mai departe, își petrecea timpul liber în compania bunicii sale și a lui Léon, când se întâmpla ca acesta să fie în țară.

Discuțiile despre lumea apusă de mult îl destindeau. Oamenii despre care vorbeau ei păreau personaje ale unor romane vechi, demodate, melodramatice.

Cristian Ghinea vorbise sincer, așa cum obișnuia s-o facă întotdeauna. Nu avea ascunzișuri, aborda cele mai delicate subiecte atât de direct încât unul dintre colegii săi îl întrebase glumind: „Ești atât de direct și în dragoste, Cristian?” „Mai ales în dragoste!” răspunsese el.

Felul său de-a fi, întotdeauna sincer și hotărât, îl făcea

să nu aibă nicio reticență față de Léon Blok. Nu vedea niciun pericol în relația care devenise atât de apropiată. Cristian Ghinea nu se temea de nimeni și cu atât mai puțin de acest străin. Întotdeauna se călăuzise după îndemnurile bunicului său, colonelul Alexandru Ghinea, care având mai mult timp liber decât tatăl său și mai multă vocație, s-ar putea spune, se ocupase de creșterea și educația nepotului.

„Precizându-ți de la început poziția, acționând întotdeauna după propriile-ți păreri, atunci când ești sigur de ele, vei reuși oricând. Căile ocolite, înafară de faptul că sunt mai lungi, pot produce uneori încurcături. Să te ferești de ele."

Și colonelul în rezervă Alexandru Ghinea formase la tânărul său nepot un caracter puternic, echilibrat, un spirit vioi, aparte.

Discuțiile lor nu erau de genul acelor prelucrări nesfârșite moralizatoare dintre cel mai în vârstă și cel mai tânăr. Mai ales atunci când Cristian se apropiase de majorat, în ultimii ani de viață ai bunicului său, dialogul lor devenise tot mai viu, întrebările nepotului mai diverse și mai dificile.

— Dumneata pe care militari i-ai îndrăgit mai mult?

— Ce întrebare e asta, Cristian? Soldatul român, deci armata română este marea mea pasiune, adevărata dragoste a fiecărui ofițer român.

— Lăsându-i de o parte pe ostașii noștri, ce alți ostași ai mai cunoscut, din alte armate, bineînțeles?

— Am cunoscut reprezentanți ai mai multor armate, Cristian. Aproape, pe toți europenii, prin ofițerii care au luptat în mod nemijlocit pe front, ori prin atașații acreditați la București.

— Din aceștia care te-au impresionat mai mult?

— Ce vrei să știi, Cristian? Fiecare ofițer m-a impresionat, pentru că fiecare dintre ei, acceptând să îmbrace uniforma militară, a înțeles să-și apere țara, fără să precupețească vreun sacrificiu.

— Ce-mi poți spune despre ofițerii germani? Am auzit-o pe bunica spunând odată: „Când intra într-un salon un ofițer german, se cunoștea”.

— Ofițerii germani s-au impus printr-o ținută ireproșabilă, prin disciplină. Desigur, apariția lor în public atrăgea atenția, așa cum se întâmplă când apare un străin într-un grup de prieteni. Dar crezi că prezența unui ofițer român într-un salon din Berlin ar fi trecut mai puțin observată?

— De aceea te întreb pe dumneata, care i-ai cunoscut. Tata evită să discute o asemenea temă.

— Și bine face.

— De ce?

— Pentru că el n-a cunoscut destul de bine asemenea oameni și mai ales faptele lor. Nu este bine să-ți faci

păreri definitive despre ceea ce nu cunoști suficient.

Mergeau apoi în tăcere, în același pas, nepotul și bunicul, fiecare cu ghidurile lui, până când Cristian își relua șirul întrebărilor:

— Spune-mi bunicule, de ce te-ai retras din armată? Nu te-a tentat vipușca de general?

— Nu există ofițer care să nu-și dorească un asemenea grad, replică scurt Alexandru Ghinea.

— Atunci?

— Vremurile se schimbaseră, oamenii erau alții...

— Dar tunurile erau aceleași, gloanțele porneau tot din țevi de puști și de pistoale. Te-au dat afară sau ți s-a sugerat să-ți dai demisia?

— Nu. În ceea ce mă privește, am făcut-o la propria-mi hotărâre.

— De ce? Cu experiența dumitale, te-ai fi putut adapta foarte bine în noua situație, ai fi putut da o mână de ajutor.

— Cristian, după câte îmi dau seama tu ești cel mai agresiv anchetator al meu.

— Cum adică, cel mai agresiv?... Ai mai fost anchetat?

— Într-un fel, da.

— Adică?

— Adică, s-au purtat discuții cu mine.

— Interminabile?

— N-aș zice. Și asta, tocmai datorită modului în care

am răspuns.

— Era necesar să dai socoteală cuiva?

— Știu și eu?! Poate că da. Vezi tu, simțeam în jurul meu o permanentă schimbare, la comanda regimentelor apăreau oameni tineri, în statul-major de asemenea alți oameni, alte concepții...

— Alte concepții despre război? Adică, ce, oamenii aceștia te puteau învăța pe dumneata cum se poartă războaiele, care sunt regulile lor?

— Nu este vorba despre așa ceva... Fără doar și poate, trăiam timpuri noi, situația se schimbase radical, iar eu, colonelul Alexandru Ghinea aveam nevoie doar de un bilanț al activității mele, aveam nevoie numai de o precizare. Atât.

— Dar puteau s-o facă ei, bunicule? Erau oameni tineri, ce știau ei despre front, ce știau despre tine în primul rând?

— Nu, să nu spui asta niciodată. Sunt oameni care au participat la mai multe campanii importante, fiind totuși pe lângă cursul faptelor, iar alții, ce au condus doar două bătălii și pe care le-au câștigat, având în față adversari cu veche experiență.

— Și care a fost verdictul?

— Concluzia, dacă în sensul acesta vrei să iei termenul de verdict, mi-a fost favorabilă.

— Fiind vorba de tineri, ce ți-a plăcut și ce ți-a

displăcut la ei?...

*

— Așadar, dumneavoastră în biroul meu după atâția ani?

— Exact, am cerut să mă primiți...

— S-a întâmplat ceva? întrebă colonelul Iancu Georgescu.

Interlocutoarea îl privi intens, de parcă dorea să-l vadă mai bine, ca la o reîntâlnire după mai mulți ani. „Așa ar fi arătat soțul meu?... se întrebă ea nedezlipindu-și privirea de pe fața ofițerului. Semănau așa de bine!...”

— Nu încă. Dar s-ar putea întâmpla, răspunse ea în sfârșit.

— Vă ascult, Ana-Maria Ivașcu, fostă Strauss, alias Grette Fourie, o îmbie el, pe un ton amical.

— Vă mai aduceți aminte de toate numele astea?

— Bineînțeles.

— Și mai sunteți supărat pe mine? continuă ea.

— Nu. N-am fost niciodată, vă rog să mă credeți.

Urmă o scurtă pauză în care privirile celor doi se confruntară. A lui hotărâtă, emanând sinceritatea, a ei scrutătoare, încercând să afle ce gândește.

— Nici atunci când insistați să recunosc că am Venit în România pentru că aveam misiuni de spionaj, n-ați fost supărat?

— Nu, nici atunci. Erați un caz interesant, care mă pasiona. Doi oameni veniți dintr-o școală de spionaj, care declarau că se iubesc și doreau să fie crezuți că nu aveau nimic cu spionajul.

— Pentru că așa era...

— La fel credeam și eu după discuțiile purtate. Dar șefii mei spuneau: „Bine, bine, atunci pentru ce-au urmat o școală de spionaj?” Și drept să fiu, la vremea aceea, nu puteam să explic prea multe despre asta nici șefilor și nici mie personal, neavând alte argumente decât declarațiile voastre.

— Sper că acum nu mai aveți dubii?

— Nu, nu am niciun dubiu despre comportarea corectă a Anei-Maria Ivașcu, pe care o consider o bună cetățeană și pentru că vă cunosc mai bine, îmi permit să spun că ați ales un destin fericit.

— Nu mă ofensați vorbindu-mi de fericire?

— Nicidecum. Știu că l-ați iubit pe Ion Ivașcu sau Archibald Fourès, cum îi mai spuneați câteodată, că v-a iubit la rândul lui, deci ați fost fericită.

— Dar o scurtă perioadă de timp, de asta nu țineți seamă?

— Adevărat, dar să nu uităm de Ioana... Ce mai face fetița?

— Ioana Ana-Maria nu mai este chiar o fetiță. A crescut!

Ofițerul zâmbi, fără să-și ascundă buna dispoziție.

— De ce zâmbiți? întrebă ea.

— Mă amuză numele fetei. Mai. Lipsea să-i mai spuneți Grette și poate un diminutiv de la Archibald.

Ana Ivașcu zâmbi la rândul ei.

— Nu sunteți curios să aflați pentru ce am venit? întrebă ea deodată.

— Bineînțeles că sunt, recunoscu el sincer. O vizită după atâta timp?!!

— V-am promis când ne-am despărțit că vă voi semnala orice schimbare deosebită care ar surveni în viața mea.

— Deci?

— Ieri după-amiază l-am văzut în apropierea hotelului „Continental” pe fostul căpitan Léon Blok. Voiam să vă fac remarcată prezența lui aici.

— Léon Blok la București? Sunteți sigură?

— Să n-aveți nicio îndoială, n-am greșit. Eram pe Calea Victoriei, priveam la o vitrină, când mi-a atras atenția vocea portarului de la hotelul din apropiere salutându-l pe unul dintre clienți, care tocmai ieșea. M-a surprins slugărnicia din glasul lui și numele străinului. „Bună ziua, domnule Blok, cum vă simțiți la noi?...” și încă ceva despre vreme. Am întors capul și l-am văzut în fața mea pe Léon Blok, potrivindu-și ochelarii de soare, ușor orbit de lumina de afară. Am

continuat să privesc în vitrină, până ce s-a îndepărtat. L-am urmat apoi, să-l pot vedea mai bine, până când n-am mai avut nicio îndoială.

Colonelul Georgescu o privea concentrat. Ana-Maria Ivașcu își ținuse promisiunea. „Fiți sigur, îi spusese ea cu ani în urmă, în situația că voi afla ceva care să vă intereseze, voi bate la ușa dumneavoastră din proprie inițiativă."

— Cum vi s-a părut Léon Blok după atâta vreme? întrebă ofițerul, apoi ridică receptorul telefonului care suna insistent.

„Oare ce vrea să știe? se întreabă în sine Ana-Maria. Ce am simțit? Dacă n-am fost tentată să discut cu el? Sau ce altceva?"

Colonelul Georgescu îi făcu semn să-l scuze, apoi începu să noteze ceea ce i se comunica prin telefon. Ana-Maria continua să mediteze fără să pară preocupată.

„Cred că n-ar fi lipsit de bunăcuviință să-i dau omului ăsta orice amănunt, oricât de intim ar fi. Cunoaște atâtea despre mine, despre familia mea... Și nu pot zice că nu m-a înțeles. Dar pentru a-l convinge că n-am simțit nimic deosebit când l-am văzut pe Léon Blok, atâta doar că am fost surprinsă, așa cum a fost și el, cu toate că este ofițer și întâlnește adeseori asemenea surprize asta ar însemna să-i povestesc din nou despre noaptea aceea fatală pentru Andrei Ivașcu, despre nopțile următoare

când ne-am ascuns pe unde am putut și m-am târât după soțul meu spre graniță. Ar trebui să-i povestesc, poate, discuția mea cu Andrei când i-am propus să ne „aranjăm” întâi în străinătate cu acoperirea pe care o aveam și abia după aceea să ne îndreptăm spre România, cu bilete de tren în buzunar, cu geamantanele pline, nu așa cu hainele rupte pe noi, bolnavi și extenuați. Și-ar trebui să mai știe că soțul meu, Andrei Ivașcu, m-a uimit întotdeauna cu sinceritatea sa:

— Nu trebuie să profităm cu nimic din partea altora, Grette, mai devreme sau mai târziu, vor cere înapoi ceea ce au dat...

— Și nu este cazul să mă întrebe dacă simt sau nu ca o adevărată româncă, lucrul pe care l-a făcut mai de mult Andrei Ivașcu.

— Și ce-a aflat? mă va întreba. Din nou ar trebui să intrăm în intimități, din nou să povestesc despre mine și Andrei, despre curiozitatea cu care am așteptat să întâlnesc locurile și oamenii pe care el îi zugrăvise atât de frumos și pe care imaginația mea îi transpusese în planul superlativelor. Până în ziua când i-am întâlnit...

Atunci, în locul minunaților oameni, al locurilor frumoase, am găsit oameni săraci, drumuri neasfaltate, arse de ger sau de arșiță și praf, mult praf... Copiii, am vrut să văd copiii, aceia pe care Archibald Fourie și-i reamintise de nenumărate ori ca fiind gata de ghidușii,

copii sănătoși, cu obrajii îmbujorați... Am găsit copii înfometați, slăbiți, aproape bolnavi.

— Era imediat după război, îmi spunea el, era în perioada aceea.

Desigur, așa era, de aceea am și căutat să văd cât mai multe locuri, cât mai mulți oameni. Soțul meu mă ducea prin locurile unde, înainte de război, trăise cu adevărat. Dar nu mai era nimic de văzut, locurile erau goale, năpădite de spini. Și unde se aștepta mai puțin găsea case demolate, peste care trecuseră plugurile, de parcă cineva o făcuse dinadins ca să-i ascundă amintirile, ca să-l pună în dificultate în fața mea... Dar el, Andrei Ivașcu, ridica pe loc în fața ochilor mei o casă.

— Uite aici, Ana, îmi spunea el, aici a fost o casă cu un pridvor larg, care ținea chiar până acolo, vezi, chiar până acolo și în capătul lui era așezat un pat, de-a lungul peretelui alb... Acolo, noi copiii ne aflam într-o joacă necontenită și tot acolo, mai târziu, seara, cu ceilalți alături, ascultam țipetele animalelor de baltă, care de-abia răzbăteau de îndrăzneața orăcăială a broaștelor. Era timpul când începeau poveștile...

Da, ăsta era Andrei Ivașcu în perioada aceea, când nu știa ce să-mi mai arate, ceva care să-mi placă, să mă atragă... Toate astea ar trebui să le aflați", își zise Ana-Maria privind spre colonelul Georgescu care tocmai pusese receptorul în furcă.

— Știți la ce mă gândeam, reluă ofițerul discuția. De mai multe ori mi-ați spus că semăn cu soțul dumneavoastră. M-ar crede Léon Blok dacă m-aș prezenta drept fostul lui elev? De asta vă întrebam cum vi s-a părut Blok. Era mult schimbat?

*

Ana-Maria Ivașcu părăsise încăperea. În urma ci rămăsese umbra acelui zâmbet deschis, remarcat de toată lumea din jurul ei. Colonelul Iancu Georgescu o urmări cu privirea, depărtându-se, în lungul străzii. Avea aceeași distincție ca și în urmă cu nouăsprezece ani, când vizitele ei și ale lui Andrei Ivașcu erau destul de dese.

Trecuseră ani, soții Ivașcu aveau deja fetița, dar când și când, Andrei și Ana-Maria apăreau înscriși pe lista de audiențe. „Vrem să mergem la locotenentul Iancu Georgescu...” „Dorim să purtăm o discuție cu căpitanul Georgescu...” „Dacă ar fi posibil, vrem să-l vedem pe maiorul...”

Andrei Ivașcu intra primul în biroul ofițerului.

— Știți, așa am pășit prima oară în biroul dumneavoastră, de altfel, așa am intrat și în țară, eu înainte și Ana-Maria după mine... ținându-ne de mână, bineînțeles...

La început ofițerul îi primea nerăbdător. Se aștepta ca ei să-i sesizeze ceva deosebit. „Sunt oameni de

specialitate", obișnuia el să-și zică... Mai târziu, îi întâmpina cu aceeași nerăbdare, dar așa cum își întâmpina prietenii.

— S-auzim despre ce-i vorba? erau cuvintele cu care îi întâmpina de obicei.

— Am trecut pe la dumneavoastră să știm ce mai faceți și dacă sunteți sănătos. Să vă spunem ce mai facem noi, sau mai bine zis, ce nu mai face unul dintre noi.

— Care dintre dumneavoastră?

Soții Ivașcu se priveau zâmbind cu subînțeles, apoi Ana-Maria ridica două degete, ca un elev silitor.

— Voiam să vă spunem, că eu. Ana-Maria, alias Grette, nu mai fac spionaj.

— Și de ce dați asigurări numai despre dumneavoastră?

— Pentru că soțul meu n-a intenționat niciodată să facă așa ceva...

*

Nu o dată i se întâmplase colonelului Georgescu să primească telefon de la vreo persoană necunoscută care îi propunea să se întâlnească undeva, la marginea orașului, după lăsarea întunericului sau la prima oră a zilei, dis-de-dimineață. De cele mai multe ori colonelul încercase și reușise să convingă pe cei cu care discuta la telefon să accepte un loc și o oră rezonabilă, care nu ar

fi încurcat cu nimic ceea ce aveau de discutat. De data aceasta, cel cu care vorbea ținea neapărat să-l întâlnească după miezul nopții.

— Sunt de acord cu dumneata, îi răspunse colonelul, dar nu înțeleg de ce trebuie să ne vedem așa de târziu. Îmi închipui că a doua zi dimineața mergeți la serviciu.

— Bineînțeles, dar am motive care mă îndreptățesc să procedez așa.

— Stabilim și un loc anume? întrebă colonelul acceptând propunerea ciudatului său interlocutor.

— Nu, îmi este indiferent. Țin numai la oră, pentru a fi sigur că nu mă urmărește cineva. Nu vreau să afle nimeni că v-am întâlnit.

Așa a ajuns inginerul Cristian Ghinea în biroul colonelului Georgescu. Înfățișarea lui era aceea a unui tânăr sigur de el, dar numai aparent, pentru că fața îi arăta obosită, ochii încercănați, privirea înnegurată, ceea ce îl determină pe colonelul Georgescu să prelungească discuția de acomodare.

— Ia loc, îl invită el arătându-i un scaun spre care îl conduse ținându-l după umeri. Era un copil în comparație cu colonelul. Nu trebuie să ne pierdem cu firea în nicio împrejurare, continuă ofițerul.

— Poate vă pare stranie comportarea mea, îl întrerupse inginerul, dar pe măsură ce-am să vă dau explicațiile cuvenite, vă veți convinge că am dreptate...

— Beți un ceai? îl întrerupse colonelul care dorea să mai amâne puțin discuția propriu-zisă. O cafea la ora asta nu se recomandă, mai ales pentru mine, îi zise el zâmbind.

— Prefer cafeaua, tovarășe colonel, răspunse spontan inginerul. Dacă este vorba de abuz, organismul meu a fost supus în ultimul timp la niște chinuri deosebite.

— Remarc, aveți o privire de om încolțit.

— Chiar așa și este, tovarășe colonel. Pur și simplu am fost încolțit.

Colonelul formă un număr de telefon și rugă pe unul dintre subofițerii de serviciu să pregătească ceaiul și cafeaua.

— Vă ascult, i se adresă el inginerului, deschizându-și agenda cu un gest profesional.

— Tovarășe colonel, în urmă cu două săptămâni am făcut o deplasare în străinătate. Nu am fost singur, am fost împreună cu un coleg. La un moment dat, am remarcat faptul că prietenul meu, pentru că de fapt suntem prieteni, încerca să se despartă de mine. Căuta, pur și simplu, să fie o după-amiază singur. Normal, m-am alarmat. Nu înțelegeam ce se întâmplă cu el, nu înțelegeam ce planuri are. Dacă ne-am fi aflat în țară l-aș fi întrebat direct, dar în străinătate era cu totul altceva.

— Spune-mi, te rog, despre ce deplasare este vorba,

cine este acest coleg, relatează-mi câteva amănunte despre voi doi, după aceea vom ajunge și la ce s-a petrecut acolo, în străinătate.

— Tovarășe colonel, dar dumneavoastră nu știți nimic de această deplasare? Nimic despre mine, despre colegul meu... unde am fost, cât am stat?

Colonelul scoase un pachet de țigări, îi oferi tânărului inginer una, aprinseră, apoi îi răspunse liniștit:

— Personal nu știu nimic despre această deplasare a dumitale, nimic despre dumneata și amicul dumitale.

Cristian Ghinea trase adânc din țigară, apoi încercă să continue:

— Mă rog, colegul dumneavoastră care mi-a dat numărul de telefon nu mi-a spus că...

— Te rog, să crezi că discut cu dumneata foarte sincer, îl întrerupse colonelul, care nu voia să creeze nicio rezervă între el și inginerul Ghinea. De ce crezi că ar trebui ca eu, colonelul Georgescu, să știu de această deplasare a dumneavoastră?

— Pentru că lucrați într-un domeniu special, răspunse Cristian prompt.

— Și ce dacă lucrez într-un domeniu special? La ce m-ar ajuta faptul că aș ști de această deplasare? Ați fost doi colegi, doi oameni tineri, bine pregătiți din toate punctele de vedere, ce rost ar fi avut să mai existe și un al treilea care să contabilizeze deplasarea pe care ați

făcut-o?

— Da, tovarășe colonel, dar în deplasarea asta s-au întâmplat fapte grave, începând tocmai cu ceea ce voiam să vă povestesc.

— Asta-i altceva. Bănuiesc că ăsta este motivul pentru care ne aflăm aici, la miezul nopții.

Inginerul Cristian Ghinea privea atent figura colonelului.

— Spune, îl îndemnă ofițerul, din acest moment particip alături de dumneata până la rezolvarea întregii chestiuni care te-a tulburat atâta.

— Tovarășe colonel, este vorba de bunicul meu, sau mai ales de, o semnătură a bunicului meu, fostul colonel Alexandru Ghinea, șef de...

— Stai puțin, îl întrerupse colonelul, să clarificăm întâi acea comportare ciudată a colegului. S-o luăm sistematic, inginerește.

— Tovarășe colonel, deplasarea noastră a avut loc la insistența unei firme cu care cooperăm. Partenerul susținea că are lucruri deosebite pe care vrea să ni le arate. Repetatele sale invitații au fost acceptate, după multe tergiversări. Știți, nu voiam să ne pierdem timpul...

Cristian se uită atent la ofițer, apoi, găsi necesar sa facă o ușoară corectură:

— Desigur, din orice deplasare, poți să înveți ceva,

dar atât eu, cât și colegul meu, aveam în perioada aceea probleme importante de rezolvat și de altfel, amândoi ne conducem după vorbele unui inginer mai în vârsta, de la care am învățat foarte mult din tainele meseriei. Știți, el obișnuiește să spună așa: „Nu-ți risipi forțele pe drumurile străinătății, cel mai valoros doctorat este acela care îți permite să ridici o instalație nouă, să perfecționezi un produs. Titlurile pompoase nu mai impresionează pe nimeni...” Și atât eu, cât și prietenul meu, aveam în țară lucrări concrete pe care urma. Să le întrerupem câteva zile.

Urmă o pauză impusă de intrarea în încăpere a subofițerului, care aduse două cești.

— Am ajuns după un zbor agreabil, continuă Cristian Ghinea. La aeroport ne-a așteptat o mașină a firmei, care ne-a condus la hotel. La volan se afla un bărbat negricios, un mustăcios taciturn care, în afară de „bine ați venit” și „sper să vă simțiți bine” nu cred că ne-a spus altceva.

Dimineața nu s-a întâmplat nimic deosebit. Am vizitat o secție nouă a fabricii, cu care institutul nostru conlucrează. Abia după-amiază au început curiozitățile. Mai bine zis, imediat după masa de prânz, când colegul meu s-a declarat obosit, anunțându-mă că merge la hotel să se odihnească. Era devreme, timpul era admirabil. Aș fi preferat să facem o plimbare prin oraș.

Acum, dacă tot eram acolo, aveam destule de văzut și ne puteam culca seara mai devreme. La insistențele mele, el a răspuns printr-un refuz categoric. L-am întrebat la ce oră să-l trezesc. El m-a rugat să nu-l deranjez. Era un lucru bizar. Nu l-am auzit niciodată că prezența mea l-ar deranja în vreun fel și mai ales acolo, în străinătate, unde eram numai noi doi.

N-am avut încotro și m-am întors și eu la hotel, retrăgându-mă în camera mea. Am încercat să citesc ceva dar lumina din cameră fiind slabă, m-am îndreptat spre fereastră să trag storurile. Aruncându-mi privirea în jos și admirând panorama ce se desfășura de la înălțimea camerei, l-am zărit pe prietenul meu intrând într-o mașină. Părea aceeași mașină care ne luase de la aeroport. Am ieșit imediat din cameră, am luat liftul, pentru că nu stăteam amândoi pe același palier, și am ciocănit la ușa lui. Nu mi-a răspuns, deci nu mă înșelasem. Plecase. Sau mai bine zis, scăpase de mine, sub pretextul că este obosit, folosind mașina firmei. M-am reîntors în cameră, încercând să mă dumiresc ce se întâmplă. Comportarea lui, de-a dreptul bizară, mă tulburase puternic. Să aibă prietenul meu niște legături ilegale cu cei de la firmă, să fie între ei o înțelegere prealabilă? Voiau să scape de mine pentru a discuta în voie? Nu-mi venea să cred. Se folosise un mijloc pueril, lipsit de ingeniozitate. Dar tocmai de aceea mi s-au

părut mai târziu lucrurile și mai serioase.

Colonelul Georgescu se ridică îndreptându-se spre frigiderul instalat într-un colț al camerei. Îi plăcuse modul în care interlocutorul său se comportase. Întrebările pe care și le punea, frământarea lui demonstrau o gândire profundă, serioasă. Ofițerul scoase din frigider o sticlă cu apă minerală, aduse două pahare pe care le umplu. Băură amândoi. Și Cristian își continuă relatarea.

— La puțin timp a sunat telefonul, iar eu am ridicat receptorul grăbit. Da, era o zi a surprizelor. Am auzit o voce care nu-mi era necunoscută, dar la care nu mă așteptam. Era vocea lui Léon Blok, un comerciant străin.

Cristian făcu o scurtă pauză, apoi continuă.

— Desigur, am coborât în holul hotelului, unde Léon Blok m-a întâmpinat cu bucurie. „Dragul meu, mi-a zis el, sunt foarte bucuros că te întâlnesc și mai ales pentru că pot să fac ceva pentru tine.” Făceam reale eforturi să înțeleg ceea ce spunea, deoarece gândurile mi se îndreptau, fără voie, spre colegul care plecase. „Să știi că nu mi-a fost deloc ușor, Cristian, să determin persoane deosebit de influente să mă asculte. Și mai ales, nu a fost deloc simplu să-l îndepărtez pe colegul tău.” Nu știam ce să cred, pur și simplu mi se încleștaseră maxilarele, în vreme ce Léon Blok vorbea nestingherit, neluând în seamă tulburarea mea, pe care

era imposibil să n-o remarce. „Este o chestiune care aparține de onoarea familiei tale, Cristian, și oricât ți s-ar părea de bizar gândul meu, am simțit o bucurie în clipa când mi-am dat seama că îți pot fi de folos”.

— Nici aceste cuvinte nu te-au liniștit? întrebă colonelul.

— Mi-am revenit. Într-adevăr, și mi-a trecut prin cap o idee, la fel de năstrușnică poate, ca și întâmplările prin care treceam: dacă adevăratul „gând bun” al lui Léon Blok nu se referea la mine, ci la colegul meu? Dacă cel cu care urma să se „discute” cu adevărat era el și nu eu? Iar toată chestiunea cu onoarea familiei mele nu era decât un joc pentru a mă deruta? „Spune-mi, Léon, l-am întrebat, cum ai reușit să-mi scoți prietenul din hotel?” Léon Blok s-a uitat la mine zâmbind. M-a luat de braț și mi-a spus: „Auzisem de la tine, într-una din serile petrecute la București, că ai un bun prieten, un inginer, coleg de serviciu, căruia îi plac animalele, caii în speță, și a cărui pasiune uneori o iei în derâdere. Am aflat de la bunica ta cum se numește și astfel am ajuns la el. În momentele acestea el se află în drum spre o herghelie renumită, de unde nu se va întoarce până când nu vom termina ce avem de discutat.” „Vrei să spui că îl aveți sub control?” „Bineînțeles, Cristian, nu-ți face nicio problemă”. Am simțit din nou cum mi se încleștează maxilarele. Așadar, eu eram obiectivul, nu colegul meu.

De la mine se aflase și modul în care acesta poate fi atras.

Tânărul făcu o pauză. Colonelul îl îndemnă din priviri să continue.

— „Despre ce este vorba Léon?” M-a tras desparte, într-un colț al holului, și mi-a spus cu glasul coborât: „Un cunoscut de-al meu, un ziarist, intenționează să publice, pe baza unor documente, aprecierile sale asupra unor acțiuni informative ale serviciului de spionaj german în timpul războiului. Cunoscând faptul că vizitez România, că știu o serie de lucruri despre oamenii acestei țări, mi-a arătat materialul respectiv, înainte de-a vedea lumina tiparului. L-am citit cu atenție și nu mică mi-a fost surpriza când am remarcat numele bunicului tău, colonelul Alexandru Ghinea, amestecat într-o afacere de spionaj. Am apelat la toate argumentele pe care le puteam avea în fața acestui om, după aceea am insistat împreună la șeful său pentru a nu face publică această chestiune până când nu se discută și cu tine. Să nu mi-o iei în nume de rău dacă mi-am permis să mă amestec, dar am considerat că nu este lipsit de importanță pentru tine, pentru familia ta... Dacă apreciezi ca neavenită intervenția mea, discuția pe care o ai cu mine, ca și cu prietenul meu, ziaristul, te rog s-o consideri ca inexistentă. Eu atât am avut să-ți spun, restul problemelor le vei lămuri cu el.” Léon Blok m-a

condus apoi, ca pe un vechi prieten, într-o cameră din același hotel, unde se află cel de care îmi vorbise. Fără să piardă timpul, ziaristul, un bărbat cu ochelari de vedere, mi-a întins fotocopia unei chitanțe, al cărei conținut era următorul: „Am primat din partea maiorului Stross suma de 500. 000 de lei pentru informațiile furnizate.” Urma o semnătură descifrabilă: colonel Alexandru Ghinea, și data...

Cristian Ghinea se întrerupse. Pronunțând numele bunicului său, glasul i se înmuiase vizibil. Colonelul Georgescu umplu din nou paharele cu apă minerală. Cristian bău însetat, păstrându-și privirea fixă.

— Da, era o semnătură ușor (descifrabilă: colonelul Alexandru Ghinea, pentru informațiile furnizate maiorului Stross... Și undeva, în dreapta, în limba germană – pe care eu o cunosc destul de bine –, o mențiune, o certificare. „Am plătit astăzi ziua, ora, suma de 500.000 lei colonelului...”

Inginerul Cristian Ghinea își întoarse privirea spre colonelul Georgescu. Ofițerul nu-l întrerupse. Păstra o prezență neutră, figura lui ușor transpusă îndemna parcă interlocutorul să facă abstracție de faptul că se găsea acolo, alături de el.

— Am înțeles imediat situația în care mă aflam și m-am adresat hotărât ziaristului: „Ce doriți în schimb? Acesta s-a ridicat, a făcut câțiva pași, apoi punând mâna

pe umărul lui Léon, l-a consultat: „Tu ce zici? Este doar prietenul tău!” „Mi-am spus punctul de vedere, a răspuns Léon. Ștergem totul. În cazul prietenului meu, singurul fapt important este ca numele bunicului său să nu apară nicăieri, restul are mai puțină importanță...” – ...Mi-am dat seama, tovarășe colonel, cât de perfid se angrenase în acest joc Léon Blok. Am putut să le descopăr jocul pentru că nu eram atât de emoționat cât apreciaseră ei. Desigur, țineam foarte mult la memoria bunicului meu și bineînțeles tot ceea ce auzisem și mi se arătase mă îngrijorase. Dar era un anumit fel de neliniște, aveam în vedere cu totul alte cauze decât cele pe care le intuiau Léon Blok și prietenul său, ziaristul. Ceea ce mă neliniștea era faptul că, negând ceea ce Léon Blok și ziaristul îmi prezentaseră, puteam să-i determin să le publice. Și cine, dintre cei care ar fi citit, și-ar fi putut da seama dacă este adevărat sau nu? Nu sunt sigur nici dacă Léon cunoaște adevărul despre acel document compromițător, care este fără îndoială un fals. Un document fals în totalitate.

Cristian Ghinea se opri din nou.

— Mai aveți puțină apă, tovarășe colonel? întrebă el obosit.

— Avem, tovarășe inginer... Suficientă apă și destulă răbdare. Cum ți-ai dat seama că era vorba de un fals?

— Foarte simplu, tovarășe colonel, cunoșteam scrisul

bunicului meu, știam felul lui de a iscăli.

— Poți fi sigur că în perioada la care se referă documentul, colonelul Alexandru Ghinea nu semna altfel?

— Sunt sigur, tovarășe colonel. Am argumentele mele cu care îmi pot susține afirmațiile... Copilăria mi-am petrecut-o împreună cu bunicul, clasele primare le-am făcut sub supravegherea lui. Și printre alte lucruri bune învățate de la el, am căpătat și câteva cunoștințe de grafologie. Primele modele grafice examinate au fost grafismele noastre, al meu și al lui. Asupra iscăliturii bunicului meu am reflectat ore întregi. Ajunsesem chiar să-i modific unele trăsături grafice în dorința de-a avea numai simboluri pozitive. „Uite, bunicule, îi spuneam eu, dacă liniuța asta finală ar fi fost mai prelungită și o terminai cu un punct, ai fi ajuns în mod sigur general. Așa trebuia să semnezi dumneata, cu trăsături mai ferme, mai nervoase...” Deci cum vă închipuiți că ar putea cineva să mă inducă în eroare asupra autenticității unei asemenea semnături?!

— La ce înțelegere ați ajuns? îl întrebă colonelul Georgescu, convins că inginerul Ghinea avea dreptate.

— Mi s-a cerut să urmez același destin al bunicului meu. „Cristian, nu trebuie să te sperii, a intervenit Léon Blok, este ceva la modă, se poartă...” Cei doi mi-au cerut să le expun pe larg problemele de care mă ocup atât eu,

cât și colegul meu. Iubitorul de animale. Le-am spus, fără ezitări, tot ceea ce lucrasem în cooperare cu firma care ne invitase, în principiu, le-am vorbit și despre cercetările la care lucrăm. Sunt chestiuni cunoscute, ca preocupare. Despre rezultate, însă, nu le-am spus nimic. Am stabilit să-l țin la curent pe Léon cu strădaniile noastre, iar când cercetările noastre se vor apropia de sfârșit, să mi se facă o nouă invitație în străinătate, unde să putem discuta liniștiți. Asta-i tot, tovarășe colonel, de aceea v-am rugat la telefon să ne întâlnim, târziu, după miezul nopții, ca să am siguranța că nu mă urmărește nimeni...

*

Colonelul Iancu Georgescu se îndrepta spre casa pictoriței Stela Iovanovici. Abia ieri discutase cu inginerul Cristian Ghinea. Mergea preocupat, încercând să evalueze cât de puternic era acest Léon Blok, ce fel de informații îl interesau, cât de mult era amestecată firma străină în racolarea inginerului. Desigur, întrebările depășeau posibilitățile sale de răspuns. Un singur lucru era de-acum cert, faptul că acest comerciant, de origine latino-americană, cum îl prezentau documentele, era de fapt o cunoștință mai veche, descrisă de mult timp și cu minuțiozitate de Andrei Ivașcu și soția sa. Colonelul Georgescu știa și ce metode folosea Léon Blok pentru a-i determina pe cei asupra cărora își îndrepta atenția să-

i furnizeze informații: metode „brutale”, cum le numește literatura de specialitate, dar care, uneori, dau rezultate. Ceea ce îl frământa în mod deosebit era existența acelui document falsificat.

„Ei și? își zise colonelul. Nu este pentru prima oară când domnii spioni fac așa ceva!”

„Bineînțeles că nu, își răspunse el, înciudat că nu găsea un fir călăuzitor în acest caz. Spionii folosesc fel de fel de combinații, de trucuri... E totuși ceva deosebit. În general ei își brodează acțiunile pe ceva real. Cristian a fost bine ales, dacă avem în vedere ce a însemnat bunicul său pentru el. A avut totuși șansa aceea de-a dreptul miraculoasă, de a cunoaște bine semnătura colonelului Alexandru Ghinea, altfel...”

„Altfel, cine poate ști ce s-ar fi întâmplat?! O consider totuși o șansă... Ceea ce nu mi se pare în regulă este tocmai brutalitatea acestui șantaj. Acest fals total, ca să-l numesc așa...”

„Ai îmbătrânit, colonele, ai îmbătrânit... începi să te frământi acum și pentru ceea ce nu trebuie. Léon Blok l-a studiat bine pe inginerul nostru, a devenit de-al casei. Apoi l-a condus la locul de recrutare, și acolo l-a derutat puțin cu prezența ziaristului, care îl șantaja. Noroc cu el, Léon Blok. Care a putut opri scandalul public, ce ar fi condus, evident, la defăimarea colonelului Alexandru Ghinea, cu grave prejudicii morale pentru întreaga

familie. Ce importanță are dacă documentul prezentat era falsificat în parte, sau total? Oricui i se poate pune în față un document falsificat și apoi să se facă presiuni asupra lui. Trebuie să ne temem să mai umblăm prin lume?”

„Totuși, cred că acest Léon Blok a intrat în posesia acelui document falsificat de altcineva. Iar dacă pașaportul lui arată clar că primii ani de după război i-a petrecut în America de Sud, este de presupus că îl avea din timpul războiului sau, mai bine-zis, din ultima parte a războiului.”

„Ce-a făcut Léon Blok până la despărțirea de Andrei Ivașcu, alias Archibald Fourie, și de Ana-Maria Strauss-Ivașcu, alias Grette, știu destul de bine... Dar după aceea, până la îmbarcarea lui spre America de Sud? S-ar putea la fel de bine ca Léon Blok să fi achiziționat acest document după întoarcerea sa în Europa. Ar fi o altă variantă”.

Colonelul Georgescu se simți deodată bine dispus. Găsise acea împăcare cu sine însuși pe care o afla ori de câte ori descoperea firul pe care îl căuta.

„Nu, își zise el hotărât, Léon Blok n-a renunțat niciodată la ideea de a face spionaj. Iar documentul compromițător pe care l-a folosit în încercarea de a-l recruta pe inginerul Cristian Ghinea l-a achiziționat în aria de desfășurare a războiului, atunci, în perioada

aceea. Nu în America de Sud, unde s-a refugiat pentru a scăpa de rigorile înfrângerii, și nu în Europa după întoarcere. Orice om care a rupt cu trecutul său și-ar fi văzut de noua profesiune... Când trecutul îți este pătat nu dai prezentul pentru a te întoarce la visele urâte.”

Înlăturându-și gândurile, colonelul Iancu Georgescu apăsă prelung pe butonul soneriei. Întotdeauna suna lung de la început. „Să se audă, își spunea el, altfel este mai greu să suni a doua oară.”

Pictorița Stela Iovanovici îl aștepta. Cu toată tulburarea pe care colonelul o remarcă pe fața ei, era evident că îl aștepta cu nerăbdare. Stela Iovanovici îl cunoștea de mai multă vreme. Tatăl ei, pictorul Iovanovici, se aflase în relații apropiate cu colonelul Georgescu, care îi vizita adeseori la atelierul său, atelier pe care Stela Iovanovici îl folosea singură de câțiva ani, după moartea tatălui ei.

De atunci, Stela îl văzuse din ce în ce mai rar pe colonelul Georgescu. Între ei avusese loc chiar o explicație în acest sens.

— V-ați schimbat un bun obicei, tovarășe colonel, îl interpelase tânăra pictoriță, întâlnindu-l întâmplător.

— Care, dragă prietenă? întrebase colonelul prinzându-i mina cu drăgălășenie.

— Acela de-a mai trece printr-un atelier de pictură pe care îl frecventați, din câte știu, cu mare plăcere.

Colonelul o privea încurcat.

— Să înțeleg că v-a plăcut numai pictura tatălui meu? continuă ea șirul întrebărilor.

— Nu pot răspunde la această întrebare decât afirmativ. Pictura modernă, cea care face vogă acum, o înțeleg mai puțin... Te rog să-mi ierți ignoranța. Cât privesc vizitele mele în atelierul tatălui tău, nu aveau numai scopul relaxării într-un loc cu pictură aleasă, era vorba de o prietenie adevărată, o prietenie veche... Ți-am vorbit mai puțin despre noi, atât el cât și eu. La început erai copilă, Stela, după aceea erai prea activă pentru ca noi să încercăm să „te ținem în loc” cu amintirile noastre înduioșătoare. Discutam adeseori despre tine. Parcă-l văd pe tatăl tău lăsându-și penelul de care se despărțea arareori, zicându-mi: „De-ar ști Stela ce băiat drăguț erai tu, ce talentat?” „Hai, hai, îi spuneam eu, vrei să mă provoci, să vorbesc la rândul meu despre tine?” „Nu, nu, intervenea el hotărât, însă uneori simt că o voi prinde de umeri, o voi așeza în fața mea și-i voi spune: „Stai, fată dragă, o clipă, să-ți povestesc ceva și despre mine, despre prietenii mei. Oprește-te și ascultă...”

— Tovarășe colonel, sunteți permanent în vervă, constatase Stela Iovanovici, întrerupându-l. Mai treceți pe la mine, știți, am devenit mai așezată.

*

Întâlnirea dintre colonelul Iancu Georgescu și pictorița Stela Iovanovici se realizase curând. Era dorința fiicei de a cunoaște amănunte despre tatăl ei, pe care bănuise că le va afla de la acest ofițer, bun amic al familiei; era un impuls al sorții pentru Iancu Georgescu de a-și continua vizitele în atelierul prietenului său.

— Vă rog să mă iertați, nici nu știu cum să mă comport... Ar fi caraghios să vă spun: „Ia loc, Iancule”, cum vă îndemna tata. Nu știu de ce, dar nu sună...

— Este normal, Stela, este normal...

— Nu este nimic normal, tovarășe colonel, nu este normal că eu nu mă pot purta la fel ca tatăl meu.

— Dar nu este nevoie, Stela.

— Ce nu este nevoie, tovarășe colonel? Nu este nevoie să mai treceți prin atelierul ăsta? De ce? Pentru că nu vă place pictura modernă?

— Și asta este adevărat, răspunse colonelul, dar nu veneam în casa tatălui tău numai pentru a-mi satisface un anume gust. Ți-am mai spus.

— Tovarășe colonel, am o mulțime de întrebări pe care vreau să vi le pun.

— Mă privesc direct? o întrebă ofițerul așezându-se.

— Jumătate din ele, da.

— Ce vrei să cunoști, Stela? De ce îmi place

Grigorescu[1], dacă mă impresionează Cezanne[2], dacă Picasso[3] își găsește ecou în mine?

— Nu, tovarășe colonel. Vreau să-mi vorbiți despre prietenia dumneavoastră cu tata, despre tata în special. Ați fost buni prieteni.

Între cei doi se așternu liniștea. Cât de dureros trebuie să fie pentru această ființă, gândea ofițerul, care a trăit ani de zile alături de tatăl ei, pe care l-a iubit și respectat, dar de care nu a fost apropiată niciodată, să fie pusă, acum, în situația de a implora o cunoștință a familiei să-i vorbească despre el.

Pentru că, în ultimă instanță, Stela Iovanovici asta dorea, amănunte despre tatăl ei. Tânăra care ani de zile

---

[1] Nicolae Grigorescu (n. 15 mai 1838, Pitaru, Potlogi, Dâmbovița, România – d. 21 iulie 1907, Câmpina, Prahova, România) este primul dintre fondatorii picturii române moderne, urmat de Ion Andreescu și Ștefan Luchian. Nicolae Grigorescu a devenit un simbol pentru tinerele generații de artiști care, în primele decenii ale secolului al XX-lea, căutau să identifice și să aducă la lumină valorile spiritualității românești.

[2] Paul Cézanne (n. 19 ianuarie 1839, Aix, Franța – d. 22 octombrie 1906, Aix, Franța) a fost un pictor francez, considerat în prezent cel mai mare înnoitor al picturii la sfârșitul secolului al XIX-lea. Reducerea perspectivei la valorile termice ale culorilor și directa sa referire la formele geometrice au făcut ca pictura lui Cézanne să reprezinte puntea de trecere de la impresionism spre cubism, prima perioadă a acestei ultime orientări fiind numită de către unii teoreticieni ai artei, „faza cézanniană”. Opera lui Cézanne, sinteză ideală a reprezentării naturaliste, marchează cu pregnanță evoluția artei moderne, al cărei limbaj o revoluționează în direcția unor experiențe neașteptate.

[3] Pablo Ruiz y Picasso, cunoscut ca Pablo Picasso (pronunție spaniolă: /ˈpaβlo piˈkaso/; n. 25 octombrie 1881, Málaga, Spania – d. 8 aprilie 1973, Mougins, Provence-Alpes-Côte d’Azur, Franța) a fost un artist plastic spaniol.

nu se preocupase decât de cariera ei universitară se trezise, după acel accident stupid, în care pictorul Iovanovici își găsise moartea, că nu știe mai nimic despre tatăl ei...

— Prietenul meu, pictorul Virgil Iovanovici, începu colonelul Georgescu cu voce domoală și clară, de parcă ar fi vrut să imprime cuvintele acelea pentru totdeauna în minte Stelei, a fost un om de mare talent, un om integru, de mare probitate morală...

Se ridică, privi cu atenție câteva dintre ultimele creații ale pictoriței, și plecă, afișând un zâmbet nostalgic, la despărțirea de tânăra sa gazdă.

Dar le-a fost dat să se reîntâlnească curând. Vocea pictoriței la telefon i se păruse schimbată. Trăda panica, tulburarea.

— Vă rog să veniți cât mai repede, tovarășe colonel, nu pot să mai suport, nu mai pot!...

...Nerăbdarea Stelei Iovanovici s-a manifestat și în graba cu care începuse discuția.

— V-am chemat nu pentru a-mi lua apărarea în numele prieteniei ce a existat între dumneavoastră și tatăl meu, v-am sunat pe dumneavoastră, deoarece cunoașteți adevărul în întregime despre familia mea în general, și în special despre tata.

— Hai, Stela, o întrerupsese colonelul, fără atâtea evocări.

Ea se opri câteva momente, îl privi lung, și i se adresă, șoptind parcă cuvintele:

— Sunt implicată într-o afacere de spionaj.

Colonelul Georgescu se ridică de la locul său și se apropie de un tablou uriaș pe care pictorul Iovanovici nu-l terminase. Regăsi dominantele talentului prietenului său care-i plăcuse atâta, în vreme ce undeva, în fundul urechilor, glasul Stelei Iovanovici revenea cu greutatea unei bubuituri: „Sunt implicată într-o afacere de spionaj... sunt implicată într-o afacere...

Cu gesturi liniștite colonelul trecu la un alt tablou, început nu de mult de pictoriță, apoi se întoarse la locul de mai înainte și i se adresă pe un ton liniștit:

— Continuă, Stela... Așadar, suntem implicați într-o afacere de spionaj.

Pictorița remarcă pluralul pe care colonelul Georgescu îl folosise și pe care îl înțelesese imediat. Fulgerător își reaminti secvențe din serile pe care tatăl ei le organiza aproape lunar pentru a-și reîntâlni prietenii... De la aceste întâlniri colonelul Iancu Georgescu era nelipsit. La apariția ofițerului, pictorul întrerupea, scuzându-se, discuția, indiferent cu cine o purta, se îndrepta spre intrare de unde îl lua de braț, prezentându-l cu voce tare:

— Vă prezint pe unul dintre marii anchetatori ai vremii, vă prezint un contraspion de temut, colonelul

Iancu Georgescu, un bun prieten de-al meu...

Ofițerul zâmbea ironic, lăsând celorlalți să înțeleagă că este necesar să diminueze din valoarea complimentelor ce-i fuseseră adresate, neascunzând însă faptul că se simțea bine în urma unei asemenea prezentări.

De data aceasta, aceleași cuvinte frumoase și le reamintise și ofițerul, dar printre ele se intercalau acele vorbe amare pe care Stela Iovanovici le pronunțase mai înainte.

— ...„Sunt amestecată într-o afacere de spionaj...” „Vă prezint un contraspion de temut”...

Stela Iovanovici stătea în fotoliul de alături cu privirea pironită în podea.

— Știam că vă veți simți ca și cum propriul dumneavoastră copil ar fi comis așa ceva, știam că veți încerca sentimentul unui criminalist prădat de hoți, dar acesta este adevărul...

— Continuă, Stela, să vedem despre ce este vorba, să nu începem cu sfârșitul, îi zise el pe un ton calm, deși presimțea că lucrurile nu erau tocmai în ordine.

Pictorița își fixă privirea într-un colț al camerei, iar vorbele ei porniră în nota imprimată de ofițer.

— În ultima vreme atelierul meu a fost tot mai des frecventat de un străin. Se numește Léon Blok. L-am cunoscut de mai bine de un an, La una dintre expozițiile

mele. Poate ați auzit că am avut deschisă în primăvara trecută, aproape trei săptămâni, o expoziție... Fără vreun succes deosebit... De fapt, știu cât valorez ca pictor... lucrez corect, respect regulile artei moderne, dar nu am scânteia geniului pe care a avut-o tata... Și totuși, la un moment dat, am avut impresia că cineva iubește cu adevărat pânzele mele, că cineva dorește chiar să mă ajute...

— Cum s-a manifestat ajutorul? o întrerupse colonelul pe un ton profesional.

— Mi-a cumpărat mai multe tablouri, m-a ajutat să expun în străinătate.

— Parcă tu însăți te îndoiai de valoarea tablourilor tale?

— Știți cum este în artă. E vorba și de preferințe, și care artist nu crede în șansă, în puțin noroc... Care dintre noi ar refuza să-și etaleze creațiile în străinătate?

— Indiferent de aprecierile cunoscătorilor?

— Tovarășe colonel, în cazul meu, părerile cunoscătorilor erau împărțite. Personal eram nemulțumită de creațiile mele.

— Ce s-a întâmplat în străinătate?

— Formal și acolo am avut succes... Mi s-au cumpărat câteva tablouri, au apărut și unele cronici care m-au mulțumit atunci cu aprecierile lor.

— De ce nu și acum?

Stela Iovanovici se ridică, făcu câțiva pași prin fața pânzelor, apoi se întoarse cu o mină ce exprima de-a dreptul furia.

— Ba și acum, tovarășe colonel, îmi face plăcere să mi le reamintesc... Poftiți, păstrez cu sfințenie acest registru în care cei care mi-au văzut tablourile și-au exprimat părerea despre ele, nu numai cumpărându-mi-le, ci și înscriind câteva aprecieri, rămânând câteva clipe după vizionarea expoziției în fața hârtiei albe... Vă pot citi câteva dintre ele, tovarășe colonel, ca să vă demonstrez că îmi sunt favorabile.

Stela Iovanovici trase din rafturile bibliotecii un caiet de impresii de mărimea unui album din care începu să citească cu glasul întrerupt: „Autoarea prezentei expoziții, pe lângă faptul că stăpânește întreaga gamă de procedee existentă în pictură, posedă și o însușire puțin obișnuită, aceea de a...”

Colonelul Georgescu aproape că nu mai înțelegea nimic din ceea ce citea cu glasul sugrumat de furie pictorița. O ascultase destul. Își repetase de câteva ori un truism pe care îl aplica de ani de zile: „Nu întrerupe pe cineva care vrea să te convingă că are dreptate. Nu pierzi prea mult dacă mai asculți două minute!” Dar Stela Iovanovici trecea realmente printr-o criză de nervi. Ființa ei ducea o luptă aprigă încercând a se opri din evocarea acelor amintiri plăcute.

— Bine, Stela, interveni colonelul, dacă îți face plăcere să-ți reamintești toate astea, nu înțeleg de ce te consumi atâta? Sunt niște aprecieri măgulitoare, de ce te înfurii?

— Pentru că sunt derutată... Pentru că nu mai știu ce a însemnat apreciere adevărată, pornită din inima cuiva, care chiar dacă nu mi-a cumpărat o pânză vreodată, și-a spus în mod deschis părerea. Dacă tot ce v-am citit ar fi fost scris de oameni onești, care n-ar fi avut nicio legătură cu Léon Blok și cu prietenul lui...

Pictorița făcu o scurtă pauză. Părăsi o clipă încăperea, apoi reveni și se așeză alături de colonelul Georgescu, care îi făcu semn din privire să continue.

— Asta voiam să știți. De altfel, v-am spus de la bun început: este vorba de o afacere murdară de spionaj.

— În care sper că nu ai intrat atât încât să nu...

— Din nefericire, cred că este prea târziu, afirmă ea, plecându-și privirea.

— Stela, explică-te!

— Da, tovarășe colonel, am avut impresia că sunt între prieteni, că mă aflu printre. Oameni de bine. Dar mă aflam de fapt printre dușmani...

— Te rog să fii mai precisă, Stela. Tu știi ce-i acela spionaj? o întrerupse colonelul.

— Asta este, tovarășe colonel, că știu... Mi-am dat seama că acest Léon Blok nu este ceea ce vrea să arate. Este un spion, iar oricine îl sprijină înseamnă că este

amestecat în afacerile lui. Cazul meu...

— Ce ai făcut pentru el?

— Am primit câteva plicuri de la un expeditor necunoscut, pe care i le-am predat lui Léon Blok, așa cum îmi ceruse...

— Să reluăm. Continuă de unde ai rămas, de la expoziția aceea din străinătate, îi ceru colonelul.

Își făcuse deja o impresie despre felul în care Stela Iovanovici fusese folosită de Léon Blok. Spionul avea nevoie de un intermediar, care să atragă mai puțin atenția; informațiile trebuiau să circule fără ca între spion și agent să existe o legătură directă. Zilele în șir pe care pictorița Iovanovici și le petrecea la atelier făceau ca orice mesaj lăsat acesteia să poată fi ridicat la scurt timp după depunere.

— Zilele acelea frumoase trecuseră, continuă Stela cu ușurință. Spun trecuseră, pentru că în aceeași seară, când mă aflam încă în euforia evenimentului, însoțită de Léon Blok, am vizitat un ziarist...

— Un tip bărbos, cu ochelari?

— Exact, îl cunoașteți? întrebă Stela tresărind.

— Într-un fel, da, să vedem dacă este persoana pe care o știu eu.

— De la început, continuă pictorița, m-a impresionat mina gravă pe care o afișau atât Léon Blok, cât și prietenul său, ziaristul. S-au purtat cu mine fără niciun

menajament.

— „Am auzit că ați avut succes, domnișoară Iovanovici, ne pare bine să aflăm asta. V-am invitat însă pentru o altă chestiune...” Acestea au fost singurele lui cuvinte de apreciere pentru succesul meu. Atât și nimic mai mult. Probabil, remarcând indispoziția pe care o afișam, ziaristul a continuat:

— „Nu comentăm succesul expoziției; fiecare dintre noi și-a adus o parte de contribuție. A mea și a prietenului meu, Léon Blok, nu este de cea mai mică importanță”.

— „Ce vreți să spuneți?” l-am întrebat tulburată. Atunci am simțit că ceva nu este în ordine, că Léon Blok nu mă ajutase din simpla bunăvoință a omului care, fiind în măsură să ajute pe cineva, vrea să-i dea posibilitatea să-și exprime valoarea. Aportul ziaristului, despre care acesta vorbea emfatic, era ceea ce mă neliniștea. „Ce amestec a avut ziaristul ăsta bărbos? Ei și ce dacă ajutase cu ceva la reușita expoziției? Au atâta importanță cele câteva rânduri publicate de el, favorabil firește, în comparație cu munca mea de ani de zile, de zile și nopți?...”

— „Miss Stela, vreau să lăsăm de-o parte expoziția dumneavoastră. A fost o expoziție reușită, ați vândut câteva tablouri la prețuri onorabile... Accentuez încă o dată contribuția noastră, a mea și a lui Léon Blok, fără

de care nu reușeați să ajungeți aici. Și chiar dacă ați fi ajuns, alte aprecieri vi s-ar fi cuvenit.”

— „Ce zici, Léon”? I-am întrebat, sperând ca acesta să intervină în favoarea mea.

— „Draga mea, prietenul meu are un fel direct de a pune problemele, dar întotdeauna este sincer, corect în tot ceea ce întreprinde. Te rog să crezi că are dreptate și să ai încredere că suntem alături de tine. De fapt, nu despre expoziție doream să discutăm. Te-am ajutat și gata. La rândul tău, vei face același lucru. Este o chestiune mult mai importantă, care ne-a determinat să-ți întrerupem bucuria, satisfacția... Este vorba, Stela, despre o declarație pe care cineva a dat-o cu câțiva ani în urmă și care ponegrește activitatea tatălui tău, pictorul Iovanovici.”

Stela Iovanovici se întrerupse. Se ridică și scoase din geanta așezată pe fotoliul alăturat o batistă. Își apăsă ochii cu ea, apoi își îndreptă privirea spre colonelul Georgescu. Acesta stătea liniștit, cu privirea ațintită pe tabloul neterminat al prietenului său.

— Da, tovarășe colonel, mi-au arătat o hârtie scrisă, un denunț, care îl ponegrea pe tata.

— În ce sens? întrebă ofițerul.

— În sensul că tata ar fi trădat nemților...

— Pe cine?

— Pe dumneavoastră, răspunse pictorița, izbucnind

în plâns.

— Pe care noi?

— Pe comuniști... Pe cel care se întâlneau, atunci, în ilegalitate, în atelierul lui.

— Prostii! strigă Iancu Georgescu, ridicându-se înfuriat. Prostii, pictorul Iovanovici a fost un comunist adevărat... Prostii!... Cum îți permiți tu, fiica lui, să vorbești astfel despre tatăl tău, un artist mare, un om, un comunist adevărat? Cum ai putut da crezare unor infamii?!... Dacă mâine va veni cineva și-ți va spune că eu nu sunt omul care mă cunoști, tu vei renunța la tot ce știi despre mine, vei da crezare unor străini renunțând la propriile-ți păreri? Cum de nu le-ai întors spatele acelor „domni", acelor ființe „generoase", îndreptându-te direct spre aeroport? Să fi venit acasă, fără tablouri, fără albumul acela din care mi-ai citit transpusă ca un debutant la prima sa apariție... Pentru că, din ce scrie acolo, nici tu nu mai știi ce este adevărat și ce nu, ce este critică reală și ce este scriitură la comandă, plătită de Léon Blok.

— Am văzut cu ochii mei, tovarășe colonel! izbucni Stela la rândul ei. Sunt și eu o biată femeie. Ajutați-mă. De aceea v-am chemat pe dumneavoastră!

Colonelul se apropie de pictoriță, o cuprinse pe după umeri și se îndreptară tăcuți spre fereastră.

— Ai văzut scrisul tatălui tău, Stela?

— Da, tovarășe colonel... L-am văzut. În sensul că i-am recunoscut cuvintele... Era un document dactilografiat, dar cuvintele folosite erau ale lui...

— Îți reamintești ce scria acolo, Stela?

— În mare măsură, tovarășe colonel. Am recitit de câteva ori hârtia aceea.

*

Colonelul Iancu Georgescu părăsi îngândurat casa pictoriței. Era de-a dreptul impresionat de ceea ce auzise. Îi ceruse fetei să nu discute cu nimeni cele întâmplate.

— Cum să procedez, dacă Léon Blok va reveni, tovarășe colonel? Ce să fac în cazul când în cutia mea de scrisori va apărea iarăși un plic pentru Léon Blok?

— Nu-ți face griji, acest om nu va mai călca niciodată în atelierul tău. În cazul când vei primi un mesaj pentru el, sună-mă imediat... Cât privește cazul tatălui tău, nu-ți face griji, un asemenea caz nu există...

Ridicându-și privirea spre bolta înstelată, ofițerul oftă cu greutate. Aerul rece îl învioră. Mergea cu pasul domol, al omului care vrea să rămână numai cu ghidurile sale. Repetă ceea ce îi spusese nu o dată prietenului său: „Nu am niciun merit, maestre, în meseria mea meritul personal este mai mic decât îți închipui...”

„Nu face pe modestul, colonele, cu mine nu-ți merge,

te rog...”

„Meritul personal al unui ofițer constă mai ales în legăturile pe care acestea reușesc să le facă folosind datele pe care le deține. Fără date, maestre, flerul nu înseamnă mare lucru.”

„De acord, prietene, dar legăturile despre care vorbești nu înseamnă puțin...” Ofițerul continuă să dialogheze, așa cum făcea pe vremuri cu bunul prieten, pictorul Iovanovici. „Da, datele, informațiile au un rol mare, repeta el pentru a nu știu câta oară. Aș fi putut eu, colonelul Georgescu, să desprind vreo legătură dacă inginerul Cristian Ghinea nu dovedea spiritul de observație pe care l-a avut, dacă el n-ar fi venit imediat să discute cu mine? Fiind atenționat de folosirea unor materiale falsificate în scopul coruperii oamenilor, nici în cazul tău, maestre, nu mi-am pierdut cumpătul. Ambele spețe sunt foarte interesante. Asupra fiecăreia dintre ele se pune problema falsului, dar ambele păstrează elemente veridice pe care un străin nu ar fi reușit să le inventeze”.

Despre întâlnirile comuniștilor în casa pictorului Iovanovici, colonelul Georgescu cunoștea multe amănunte. Și nu numai din ceea ce îi relatase pictorul. Știa și din povestirile unor participanți la acele întâlniri. În casa pictorului se întâlnea un grup de tineri comuniști, dintre care făcea parte și Iovanovici, care

redactau și tipăreau manifeste. Pictorul semnalase la un moment dat comportarea suspectă a unuia din grup. Îl văzuse, într-o seară, discutând cu un ofițer din serviciul secret. Din acel moment, grupul își făcea întâlnirile obișnuite de lucru, dar în prima parte desfășurau o activitate inofensivă, care ar fi fost apreciată de oricine ca neprezentând vreun pericol. Apoi, se despărțeau stabilind data următoarei ședințe. La două ore după terminarea primei părți a întâlnirii, se readunau cu excepția celui vizat. De-abia atunci treceau la lucru...

Mai târziu faptele se clarificaseră și la ancheta respectivului participase și ofițerul Iancu Georgescu, locotenent pe atunci. Învinuitul recunoscuse totul. Comisarul care îl recrutase, de asemenea. Grupa de comuniști desfășurase o activitate intensă în anii ilegalității, fără să se întâmple ceva neobișnuit cu vreunul din membrii săi. Nimeni nu fusese arestat, nimeni nu fusese anchetat de Siguranță.

Obiectivele pe care, formal, gruparea respectivă și le propunea, erau atât de lipsite de importanță, încât nu era necesară suprimarea grupului. Și totuși, denunțul pe care Stela Iovanovici i-l reprodusese în mare măsură prezenta date reale ale activității ilegale ale comuniștilor, care se întâlneau în casa pictorului. Conținutul denunțului era presărat cu expresiile caracteristice ale lui Virgil Iovanovici. Dar era de

necrezut ca pictorul să semneze cu numele adevărat un denunț de o asemenea gravitate, și după cum se știe, serviciul german de informații folosea nume conspirative pentru agenții săi.

„Ce știe și ce nu știe Léon Block despre materialele pe care le folosește? Cine cunoaște amănunte despre aceste materiale? Cine ar putea să-mi dea un fir, despre aceste documente falsificate?” Erau câteva întrebări care îl frământau pe colonelul Georgescu.

În minte îi reveniră pe neașteptate frazele pe care Stela Iovanovici i le citase, cuvinte ale trădării înscrise pe hârtia aceea pe care Léon Blok o folosise. Conținutul lor era punctat cu cuvintele pe care pictorul Iovanovici obișnuia să le folosească.

„În casa mea, pentru că unde altundeva decât la mine, se întâlnesc odată pe săptămână și ori de câte ori este nevoie...”

Colonelul se simți deodată impresionat. Mai mult decât atunci când pictorița îi reprodusese conținutul acelei hârtii compromițătoare. În această frază ofițerul distinsese mai multe expresii caracteristice fostului său prieten. Invitațiile pe care pictorul i le făcea erau, după ani de zile, cu aceleași cuvinte:

„Deci, ne vedem în casa mea, Iancule... hai, nu face nazuri, o știi prea bine că nicăieri altundeva decât la mine nu ne putem simți mai grozav...”

„...Evident, că pentru a nu suferi repercusiuni, gruparea și-a propus obiective derizorii, care nu puteau să supere în niciun fel Siguranța”...

Cuvântul „evident”, la începutul frazei, îi era de asemenea caracteristic pictorului.

„Persoana asupra căreia trebuie să se îndrepte întreaga atenție este comunistul Ion Mihai. Fire echilibrată, de o inteligență sclipitoare, Ion Mihai are darul de a mobiliza oamenii, de a-i uni, de a-i face să creadă în spusele lui, de a-i conduce...”

Într-adevăr, își spuse colonelul, cam în aceiași termeni l-a caracterizat pictorul pe Ion Mihai când a fost propus ca delegat pentru Congresul partidului.

„Îl propun pe tovarășul Mihai, pe care îl cunosc de mai mulți ani, unii dintre ei, petrecuți în perioada ilegalității. Ion Mihai are o fire puternică, echilibrată, este înzestrat cu o inteligență sclipitoare și posedă harul de a mobiliza oamenii, de a-i uni și conduce...”

„Da, își spuse hotărât colonelul, textul acelei hârtii compromițătoare conține cuvintele, ideile pictorului Iovanovici. Cine a fost cel care le-a comunicat nemților aceste date? Pictorul?... De ce n-au acționat, de ce n-au transmis Siguranței informațiile pe care le aveau? De ce l-au lăsat pe comisarul Panaitescu, care s-a ocupat de ei, să creadă că are controlul asupra întâlnirilor din casa Iovanovici, unde comuniștii au desfășurat o activitate

intensă?”

Erau întrebări cărora trebuia să le găsească răspunsuri logice, reale. „Rezolvarea o pot avea discutând cu patru oameni, își continuă colonelul frământările, adică cu trei... deoarece pictorul... Ion Mihai este exclus, aflându-se la un post în străinătate. Au mai rămas doi: Léon Blok, care mă poate lămuri de unde are aceste hârtii, și comisarul Panaitescu. Despre ceilalți membri ai grupului nu mai am nicio cunoștință. Léon Blok va face pe dracu în patru să nu-mi spună nimic, iar comisarul cel mult mă poate încurca, dându-mi vreun fir pe care cei din gruparea lui Ion Mihai i l-au plasat cu ani în urmă...”

„Și totuși, își spuse colonelul, nu am altceva de făcut, decât să discut cu amândoi, cu Léon și cu fostul comisar!... Ce-ar putea să-mi spună în plus Nae Panaitescu față de cele declarate în timpul anchetei?”

Toamna își etala zilele de o rară frumusețe. Colonelul Iancu Georgescu lăsase ofițerului de serviciu cheile mașinii, preferind să meargă pe jos. Așa proceda ori de câte ori voia să mai „revadă” o problemă anume. Numai așa nu suna telefonul, ori nu se prezenta nechemat vreunul dintre subordonați. Ezitase câteva clipe înainte de plecare dacă să-l viziteze sau nu însoțit pe Nae Panaitescu. Renunțase, ar fi fost prea mult pentru o discuție cu un comisar bătrân și bolnav pe deasupra.

„Ce să-i cumpăr?” se întrebă colonelul după ce ajunsese la concluzia că nu este bine să se prezinte în casa comisarului cu mâna goală.

„Uite, că așa ceva n-aș fi crezut, în urmă cu ani, că îmi voi face vreodată probleme ce cadou să-i cumpăr comisarului Nae Panaitescu...”

*

Și atunci, cu ani în urmă, era o toamnă la fel de frumoasă, cu zile care nu te lăsau să intri în casă, iar el, locotenentul Georgescu, nu ieșea din biroul său decât târziu, după miezul nopții, pentru ca dimineața să fie din nou în fața proceselor verbale, a declarațiilor, a martorilor, a învinuiților...

— Spuneți, domnule comisar, v-ați ocupat de mișcarea comunistă?

— Nae Panaitescu îl privea liniștit, cu o privire interiorizată. „Ce-o fi așteptând, se întreba locotenentul, de ce îi este necesar să se gândească atâta?”

— Vă rog să-mi răspundeți mai repede la întrebări, insistă el, știu mai mult decât vă închipuiți despre modul de desfășurare a unei anchete. Sper ca dumneavoastră, care cunoașteți la fel de bine aceste reguli, să fiți sincer în declarațiile pe care le veți face. Repet întrebarea: v-ați ocupat vreodată de mișcarea comunistă?

— Nu, domnule anchetator, răspunse comisarul

stânjenit. Am lucrat în Serviciul secret, nu la Siguranță.

— Dar ați obținut informații despre mișcarea comunistă?

— Am obținut unele informații despre comuniști, lucruri neesențiale.

— Deci, v-ați ocupat de mișcarea muncitorească, din moment ce ați obținut informații despre activitatea comunistă pe care, bineînțeles, le-ați predat Siguranței.

— Nu, domnule anchetator, ripostă comisarul, nu m-am ocupat de mișcarea comunistă. Și vă rog să mă înțelegeți: nu din convingeri politice... Dacă aș fi făcut parte din cadrele Siguranței, m-aș fi ocupat desigur și de comuniști. Dar fiind comisar în Serviciul secret, în mod cu totul întâmplător am intrat în posesia unor informații despre mișcarea muncitorească.

— Știți ceva? Ne îmbătăm cu vorbe, domnule. Dacă erați plătit pentru altceva, de ce ați adunat informații despre comuniști? Dacă ați făcut-o din proprie inițiativă, nu se cheamă că ați luptat împotriva comuniștilor? Din ce partid ați făcut parte?

— Din niciunul! Politica îmi era indiferentă.

— Cum adică? Vă era indiferent împotriva cui luptați, nu vă interesa pentru cine luptați! De ce nu sunteți sincer?

— De orice mă puteți bănui, numai de lipsă de sinceritate nu este cazul, vă rog.

— Atunci, de ce nu sunteți cinstit în fața anchetei?

Comisarul Panaitescu se uita mirat la tânărul anchetator, apărut peste noapte și care-i punea întrebări, pe care nici el și nici colegii săi nu și le puseseră vreodată.

— Domnule anchetator, noi eram un organism la dispoziția Consiliului de miniștri, primeam ordine pe care le executam... Atâta tot. Programul politic al unui partid sau altul, venit la putere, sau aflat în opoziție, ne interesa mai puțin. Eram niște meseriași care ne practicam meseria. Între sarcinile mele de serviciu nu exista vreuna care să privească în mod direct mișcarea muncitorească.

— La ce anume se refereau sarcinile dumneavoastră de serviciu?

— Făceam parte din serviciul care avea în responsabilitate un sector delicat. Aveam în fața un adversar puternic, bine pregătit, avantajat moral și material, cu destui susținători. Despre majoritatea celor pe care i-am cunoscut am declarat.

— Vă rog mai concis, sunteți în cadrul unei anchete, nu țineți o lecție, îl întrerupse locotenentul.

— Vă rog să mă scuzați...

Comisarul Panaitescu făcu o scurtă pauză.

— Sarcinile mele de serviciu, domnule anchetator, vizau supravegherea serviciului de informații hitlerist.

— Asta-mi place, să știți, asta-mi place... Unde credeți dumneavoastră că vă aflați aici, domnule comisar? strigă locotenentul. Vă închipuiți că vă merge! Ce-ați zis: pe tânărul ăsta îl întorc cum vreau. Nu-i destul că ați luptat împotriva mișcării muncitorești, că ați strecurat agentură în rândul comuniștilor, ce v-ați mai gândit: „Ia să obțin eu și o decorație de la noul guvern... Și gata, am luptat împotriva nemților, am luptat împotriva fascismului, sunt un patriot...”

Locotenentul se ridică nervos de la birou, făcând câțiva pași prin încăpere, apoi se apleacă la urechea comisarului:

— Nu-ți merge, domnule comisar, nu-ți merge... Revizuiește-ți poziția față de anchetă, că altfel te țin în arest până la calendele grecești. Fii om serios, ai fost ditai comisarul, nu-mi vinde mie gogoși...

— Domnule anchetator, eu nu voi declara altceva decât adevărul, nu pot să mărturisesc altceva, nu am cum să inventez.

— Adică?

— Serviciul din care am făcut parte a luptat împotriva serviciului de spionaj hitlerist.

— Și ce ați realizat, domnule comisar, purtând această dispută, „luptă”, cum îi ziceți dumneavoastră? Cu ce i-ați deranjat pe germani, domnule comisar? N-am auzit nimic, n-a văzut nimeni cel puțin un ofițer german cu

vreun ochi umflat care să se tânguie că pocinogul se datorește încleștării cu serviciul secret. V-ascult, domnule comisar!

Comisarul Panaitescu coborâse privirea pentru prima oară de la începerea anchetei. I se părea aproape imposibil să găsească argumente pentru a-l convinge pe acest tânăr dezlănțuit.

— Spuneți, domnule comisar, vă permit să prezentați argumente în fața anchetei, chiar dacă ne-am depărtat de conținutul ei propriu-zis. Ce lovituri ați dat fasciștilor, spuneți să nu facem cumva o greșeală istorică. Poate dumneavoastră, poate serviciul secret din care ați făcut parte a scos țara din război, spuneți, domnule comisar...

— Domnule anchetator, una dintre sarcinile noastre principale era aceea de a urmări activitatea spionilor germani și de a informa autoritățile despre acțiunile lor, despre intențiile lor; ce planuri aveau, cine erau cei care îi ajutau...

— Asta înseamnă că ați luptat cu fascismul, domnule comisar? Când ei intrau într-o casă de randes-vous, și-și petreceau timpul cu o femeie, intrați și dumneavoastră și stăteați cu două; beau ei șampanie, beați și dumneavoastră, desigur ca să le urmăriți activitatea! Înseamnă că ați luptat cu fascismul? De ce încercați să induceți în eroare ancheta? Vă dau la

dispoziție trei minute pentru a vă reorândui gândurile. Întrebarea la care trebuie să-mi răspundeți este dacă ați luptat sau nu împotriva mișcării muncitorești, a comuniștilor?

Locotenentul Georgescu se apropie de fereastră și-și lăsă privirea să se răcorească cu razele roșiatice ce se strecurau printre frunzele aurii ale toamnei. Era decis să lupte până la epuizare cu acest comisar abil. „Lasă, domnule, că te învăț eu minte, își zise el, după câteva minute de relaxare. Ce ți-ai zis dumneata: ce știe tânărul ăsta despre modul de desfășurare al unei anchete! Ei bine, ai dreptate n-oi fi știind cât dumneata, comisare, dar logic știu să fiu...” Cu pas liniștit locotenentul se întoarse la biroul său.

— V-ascult, dați-i drumul...

Comisarul Nae Panaitescu scoase o țigară, o aprinse și privind spre un colț al biroului își începu mărturisirea.

— Trebuia să stabilesc activitatea de culegere de informații a spionilor germani, trebuia să descopăr legăturile lor din România. În acest anturaj l-am găsit pe Ilarion Șendrea, care mai târziu a aderat la activitatea comunistă și a făcut parte din grupul care se întâlnea în casa pictorului Iovanovici. Am aflat date despre comuniștii care activau ilegal la locuința pictorului, datorită participării lui Ilarion Șendrea la acele

reuniuni. Dar el n-a fost trimis de mine cu o instruire specială.

— Date pe care le-ați comunicat Siguranței.

— Pe care le-am comunicat Siguranței. Date care, după cum am aflat ulterior, au dezinformat organele Siguranței.

— Dar dumneavoastră nu aveați de unde să cunoașteți, atunci, că informațiile nu erau reale, după cum nici Ilarion Șendrea n-a știut asta. Cu totul altceva ar fi fost dacă dumneavoastră, cu toate că aveați informații despre comuniști, nu le-ați fi predat Siguranței.

— Domnule anchetator, am avut și asemenea informații... dar nu știu cum aș putea să dovedesc acest fapt...

— Vă rog să stingeți țigara, îi comandă locotenentul. Vă atenționez încă o dată că vreți să induceți în eroare ancheta.

Comisarul se execută cu mișcări liniștite.

— Scuzați-mă, am avut impresia că port o discuție cu un coleg mai tânăr, de care mă despart numai convingerile politice. Un om de la care am ce învăța și care are ce învăța...

— Noi doi colegi? Cum vă permiteți? De-acum înainte veți răspunde numai la întrebări. Câți agenți ați recrutat din cadrul mișcării muncitorești?

— Niciunul.

— Vă atenționez că nu sunteți sincer cu ancheta și vă cer să răspundeți încă o dată la întrebare, domnule „coleg”. Câți?

— Niciunul, domnule anchetator...

*

Colonelul apăsă pe butonul soneriei de câteva ori. Așteptă. Ce-ar putea face fostul comisar Panaitescu la ora asta? se întrebă el când ușa se deschise fără vreo urmă de control prin vizor și fără obișnuita întrebare: „cine-i?” Apăru Nae Panaitescu, pe care colonelul îl recunoscu imediat. Trăsăturile-i erau neschimbate. Aceeași privite vie, aceeași frunte inteligentă. Fostul comisar, puțin îmbătrânit, era îmbrăcat într-un halat de casă, cam uzat, iar părul neorânduit arăta limpede că nu aștepta vizitatori.

— Bună ziua, sunt colonelul Iancu Georgescu, vă mai amintiți de mine?

— Da, da... Bună ziua... Poftiți, vă rog...

Și fostul comisar deschise larg ușa, invitându-și musafirul neașteptat. Pătrunseră într-o cameră ce părea să fie o încăpere de lucru, după hârtiile care se găseau împrăștiate pe un birou, dar în același timp și un loc de primire, având în vedere existența celor două fotolii, alături de care se aflau două măsuțe joase.

— Vă ascult, îi zise Nae Panaitescu, așezându-se.

Colonelul rămăsese în picioare cu pachețelul în care avea cafea și tutun de pipă.

— Vă rog să luați loc, îl îmbie fostul comisar. Presupun că nu vă grăbiți.

— De fel, răspunse colonelul, care nu știa cum să ofere mica sa atenție.

— Nu luați drept impolitețe faptul de a mă fi așezat primul... Nu mă simt prea bine...

— Am adus ceva pentru dumneavoastră, îi zise ofițerul întinzându-i pachețelul.

— Nu trebuia să vă deranjați... Nu era cazul...

Urmară câteva momente de liniște. Cei doi se gândeau desigur la aceleași evenimente petrecute cu ani în urmă.

— Locuiți confortabil, alungă colonelul tăcerea, în timp ce revedea figura fostului comisar de atunci, preocupată, frământată...

Da, aceeași frământare interioară pe care o avea și acum, când se aflau, după atâția ani, din nou, față în față.

— Este o casă bună, răspunse Nae Panaitescu, afișând un zâmbet amar. Nu vă spun de necazurile pe care le-am întâmpinat pentru păstrarea ei.

— După câte îmi dau seama lucrați... lucrați serios, continuă colonelul, încercând să atenueze șocul revederii.

— Îmi scriu memoriile, răspunse sec comisarul.

Colonelul îl privi cu un aer interesat. „Mi-ar fi trebuit mai mult timp atunci, își zise el, mi-ar fi trebuit și mai multă experiență...”

— Lucruri noi, pe care nu le-am declarat în timpul anchetei.

— Interesant. Și de ce o faceți tocmai acum?

— Este vorba de o anumită dispoziție sufletească. Nu numai a mea, ci în general, referindu-ne. Oricum, nu vă pot reproșa nimic.

Colonelul simți că puntea dintre el și fostul comisar se formase. I se păru neindicat să se piardă în amănunte. Avea de clarificat urgent o singură chestiune. Îl poate sau nu lămuri cu ceva privind cazul Cristian Ghinea și fata pictorului Iovanovici?

— Probabil că așteptați să vă spun care este scopul vizitei mele, zise ofițerul.

— Nu neapărat, tovarășe colonel. Orice om procedează bine atunci când deduce singur, nu așteptând să i se spună direct. Eu așa sunt obișnuit.

— În cazul meu sunt presat de timp, domnule Panaitescu, și vin la dumneavoastră pentru a-mi da o mână de ajutor. Sunt niște fire care conduc undeva în trecut, spre alte timpuri, spre alți oameni.

— Întotdeauna un fir începe undeva. Iar dacă se rupe, pe alocuri, nu trebuie neapărat reproșat părții de

început.

Colonelul Georgescu îl privi surprins. „Pare că știe despre ce este vorba”, își zise el și abia atunci își dădu seama cât de mult îmbătrânise.

— În două situații, continuă ofițerul, un cetățean străin a încercat să compromită un inginer și o pictoriță, folosindu-se de niște materiale vechi, dintr-o arhivă... V-ar putea spune ceva lucrul ăsta?

— Și a reușit?

— Din fericire, nu. Convingerea mea intimă este că acele materiale erau false.

— Atunci, reluă ideea fostul comisar, putem spune că cei care au falsificat materialele au procedat foarte bine.

— De ce?

— Pentru că, în brice situație s-ar folosi materialele falsificate, în scopul compromiterii cuiva, nu ar avea succes. Falsul conceptual al acelor materiale va produce o contradicție evidentă, care în mod obligatoriu se va termina prin demascarea spionului.

— Să înțeleg prin răspunsul dumneavoastră că știți despre ce este vorba? întrebă ofițerul privindu-l fix.

— Mi se pare că firul acela, în partea lui de început, nu a fost lucrat rău, evită răspunsul fostul comisar.

— Dar imaginați-vă, domnule Panaitescu, că sunt și oameni care nu reușesc întotdeauna să desprindă adevărul de neadevăr, mai ales că este vorba de o altă

generație. Spune-i unui tânăr, acum, în zilele noastre, că bunicul său, erou în timpul războiului, n-a fost așa cum știa el de la rudele sale, așa cum scriau ziarele... Spune-i că militarul acela mândru, pe care el îl admiră în fotografiile albumului de familie, nu avea de ce să arate atâta tărie și încredere, pentru că el fusese de fapt un agent al unui serviciu de spionaj. Că informațiile date de el au ucis compatrioți de-ai săi, au dat peste cap planuri, bătălii... singurul neatins fiind el, acest bunic, decorat și încărcat de merite și onoruri...

— Credeți dumneavoastră că o vorbă aruncată la întâmplare poate ponegri munca de-o viață a unui om?

— În mod normal, n-ar trebui să se întâmple. Tânărul în cauză îl va alunga, îl va disprețui pe denigrator. Dar cugetul lui, neajutat cu argumente logice, ar fi zdruncinat și poate în momentele lui de singurătate, s-ar putea întreba dacă nu există ceva adevăr în vorbele auzite? La asta v-ați gândit, domnule Panaitescu?

Fostul comisar se simți din nou depășit. De câte ori îl întâlnise pe acest Iancu Georgescu se întâmplase ca ceva să nu fie în ordine.

— De fapt, ce doriți de la mine? întrebă el, uitând de motivația pe care o prezentase colonelului, când acesta intenționase să i se adreseze direct.

— Doresc să-mi spuneți dacă aveți cunoștință că în timpul războiului cineva s-a preocupat de falsificarea

unor documente. Cine a făcut-o și de ce? Care sunt oamenii, „eroii” acelor hârtii false, de ce aceia și nu alții?

Colonelul Georgescu se înfierbântase. Vorbise pe un ton tăios. Își dădu seama că nu-și stăpânise indignarea și un moment regretă că nu luase în această vizită pe unul dintre colegii săi. Întotdeauna se controla mult mai ușor când era însoțit de tinerii săi colaboratori. Era doar exemplu...

— Se pare că vă frământă foarte tare această „arhivă falsă”, medită Nae Panaitescu. Se pare că nu este vorba doar de teorie...

— Când un tânăr vrea să te întâlnească după miezul nopții, de teamă să nu fie văzut, când un slujitor al culturii își părăsește preocupările, desigur...

— Chiar așa, tovarășe colonel, „un slujitor al culturii”? E o pictoriță de duzină, chicoti fostul comisar... I-am văzut și eu câteva tablouri.

Colonelul Georgescu încremeni de uimire. Se afla deci pe o pistă bună. Nae Panaitescu cunoștea amănunte despre materialele compromițătoare pe care Léon Blok le folosise. Se uită încă o dată în ochii comisarului. I se păru că observă o licărire ciudată, mefistofelică.

„Da, părea să spună privirea lui, eu, Nae Panaitescu din serviciul secret eu v-am făcut-o.

— Cum să vă explic, continuă Nae Panaitescu, trebuia luată o hotărâre. Era la începutul lui august

patru'ș'patru. Trăiam momentele acelea de incertitudine. Acum, după cele ce veți auzi, am convingerea că mă veți crede că nu m-am ocupat de mișcarea muncitorească. Din ceea ce am să vă povestesc, vă veți convinge că și atunci, în timpul anchetei, v-am declarat adevărul... Așadar, în haosul de care vă vorbeam, mi-a fost dat să ara o reușită adevărată. Unul dintre ofițerii germani de informații m-a întâlnit la o recepție și mi-a spus că vrea să aranjeze cu mine o afacere. O afacere serioasă. Ne-am întâlnit a doua zi într-o cafenea periferică. Dorea un pașaport românesc pe numele lui, un pașaport fără urme de fals, care să-i permită să părăsească țara și să se îndrepte spre Africa de nord. În schimbul acestui ajutor, la rândul său, era dispus să facă orice i-aș fi cerut eu, realizabil pentru el... Foarte clar ceea ce îmi propunea, foarte verosimil pentru situația în care ne aflam.

Nae Panaitescu luă de pe masa de lucru un dosar cu hârtii, apoi cu mișcări liniștite își așeză ochelarii. Urmări printre hârtiile sale, găsi ce căutase, aprinse veioza de pe birou și îndreptă deasupra fotoliului conul de lumină.

„Chiar are de gând să-mi citească din memoriile sale, își zise Iancu Georgescu. Omul ăsta nu-și dă seama că eu sunt în criză de timp?" Își potoli însă enervarea. N-avea de ales. Nae Panaitescu era singurul care putea să

lămurească cele petrecute…

— „L-am întâlnit pe Erich Klaus, a doua zi”, citi fostul comisar, urmărindu-l pe deasupra ochelarilor pe colonelul Georgescu. Citea cu glasul omului care își etala o creație artistică. Era atent la intonație, îl interesa felul în care se exprimase. Faptele nu-l mai puteau atinge. Se simțea însă obligat moral, trebuia să lămurească tot ce era încurcat. De aceea, lucra de câteva luni la aceste memorii și încercă să selecționeze acum ce l-ar putea interesa pe colonel.

— „Erich arăta slăbit, mirosea a coniac și apă de colonie, iar degetele îi erau îngălbenite de nicotină. Nervozitatea lui vădită mă făcea să fiu sigur de mine, eram convins că pentru pașaportul pe care-l voia aveam să obțin de la el orice… Orice informație pe care el o cunoaște…

„V-aștept de mai bine de-un sfert de oră, mi se adresă el schițând un salut vag.

„Îmi pare rău, Erich, dar trebuie să-ți mărturisesc că ceea ce dorești nu este deloc simplu, i-am răspuns liniștit, ca un om care se hotărăște greu, pentru a-l determina să supraaprecieze ceea ce-mi cerea. De fapt, luasem o hotărâre.

„V-am promis că la rândul meu vă ajut, fac orice. Dar mai repede, domnule Panaitescu. Timpul lucrează în defavoarea mea și a dumitale”.

„De unde știi că lucrează și în defavoarea mea? Erich se uită la mine cu un aer ușor batjocoritor.

„Domnule Panaitescu, dacă nu eram convins de acest lucru nu m-aș fi adresat dumneavoastră niciodată. Eu, Erich Klaus, îmi dau seama că suntem în fața unui pericol iminent. Lucrez într-un serviciu de informații, domnule... Nu simt, ci știu că corabia se scufundă. Și de aceea vreau să părăsesc scena înainte de lăsarea cortinei. Atunci, nimeni nu va mai putea să facă ceva. În ce vă privește, vă dau șansa de a vă asigura cu materiale, cu informații care să vă răscumpere după război... Tunurile vor amuți, domnule Panaitescu, dar va urma o vreme când se vor pune întrebări... Dintre cele mai indiscrete, domnule Panaitescu...

Îl lăsam să vorbească, spunea lucruri care mă interesau în mod direct și, de ce să nu fiu sincer, înclinam, să cred că are dreptate...”

Nae Panaitescu făcu o scurtă pauză. Îl privi în treacăt pe colonel, își drese glasul, apoi continuă:

— „în ceea ce te privește, Erich Klaus, s-ar putea să ai dreptate. Se apropie sfârșitul și, într-adevăr, va urma o perioadă a întrebărilor. Numai că ție îți va pune întrebări un polonez ori un iugoslav, un german de-al tău sau un român, dar cu mine va discuta unul de-aici... Numai un român are dreptul să mă ancheteze. Ce întrebări îmi poate pune un asemenea om, la care să nu

pot răspunde?”

— „Chiar dacă anchetatorul va fi comunist?” mă întrebă el cu un zâmbet transformat în rânjet.

— „Da, la un astfel de om mă gândeam...”

— „Vă va imputa că ați luptat împotriva lor...”

— „Va spune un adevăr, Erich, pe care nu am să-l contest.”

Nae Panaitescu se opri din nou, uitându-se la colonelul Georgescu. Privirile lor se intersectară. Fostul comisar zâmbi ușor jenat. În anchetă nu recunoscuse că acționase împotriva mișcării muncitorești. Argumentase că vremea de atunci îl făcuse un funcționar care muncea pentru câștigarea existenței. Atât.

„Am amânat discuția cu Erich Klaus pentru după-amiaza aceleiași, zile. Acesta era intrigat de nehotărârea mea.

„Domnule comisar, îmi închipui că o asemenea șansă nu ați avut niciodată până acum. Prin mine puteți obține aproape toate informațiile pe care le deținem despre țara dumneavoastră. Fac parte dintr-un serviciu care adună informații secrete, domnule, comisar... Ultrasecrete, dacă doriți, continua el să mă convingă, subliniind până aproape de ridicol lucruri pe care le știam foarte bine.

„Dar în schimb, vrei un pașaport cu nume românesc,

Erich, asta-i durerea... Un nume românesc. Te fac român, Erich. Te numesc Ion sau Gheorghe.”

— „Foarte bine, foarte bine...”

— „Nu este bine de loc, pentru că tu ești de fapt Erich și sunt convins că vei rămâne așa.”

— „Dar voi pleca în străinătate, domnule Panaitescu, nu vă pot încurca cu nimic.”

— „Dar te-ai putea întoarce. Peste un an, peste doi, peste zece...”

— „Cât de îngrijorat sunteți de ce va fi peste zece ani, domnule Panaitescu?! mai că-mi vine să închei discuția”.

— Este vorba de meserie, Erich, sunt un profesionist, nu?”

Erich Klaus se temperă. Încetase să mă privească zeflemitor.

— „Ce-i de făcut, domnule comisar?” mă întrebă el de parcă eram prieteni de ani de zile.

Aceasta era întrebarea pe care voiam să mi-o pună. Aici era punctul pe care voiam să-l ating. Și-l atinsesem.

I-am promis că îl voi trece peste graniță fără să fie nevoie de vreun pașaport fals. I-am promis chiar că îl voi transporta cu un avion românesc, care făcea o cursă spre nordul Africii, fără ca nimeni să-l întrebe cine este și unde vrea să ajungă. După aterizare, urma să se descurce...

Până la plecarea avionului mai erau două zile. În aceste 48 de ore Erich urma să fie la dispoziția mea.”

Nae Panaitescu se întrerupse. Privi din nou pe deasupra ochelarilor spre colonelul Georgescu. Nu remarcă nicio expresie pe chipul acestuia, decât concentrarea cu care îl urmărea.

„I-am cerut lui Erich Klaus să-mi aducă dosarele agenților săi și ale colegilor. Erich s-a executat prompt. Vigilența în tabăra germană nu mai era aceeași în acele momente.

Am intrat în posesia unor materiale deosebite, pe care le-am fotografiat cuvânt cu cuvânt, literă cu literă. După fotocopierea primului dosar, mi-am dat seama că nu era suficient. Materialele respective nu trebuiau fotografiate, ci trebuiau reținute. În locul lor trebuiau restituite alte materiale, frumos prelucrate, cu date flagrant neadevărate... Eram presat de timp, aveam la dispoziție numai 48 de ore... Numai patruzeci și opt de ore, repetă deodată, Nae Panaitescu, privindu-l drept pe colonelul Georgescu.

„Și-atunci, am strâns la mine acasă un grup format din doi rezerviști care știau foarte bine limba germană și doi scriitori ale căror nume nu le voi dezvălui niciodată. Las ca întreaga răspundere să-mi revină, cei ce vor aprecia acțiunea mea s-o considere bună sau rea, fără ca în discuție să intre cei patru colaboratori ai mei

care au fost simpli executanți. Am cerut rezerviștilor să prelucreze referatele și rapoartele existente în limba germană, iar celor doi scriitori să întocmească note cu informații despre persoane, evenimente, fapte... O singură condiție trebuiau să respecte: tot ce notau acolo să fie eronat. Să nu existe nicio fărâmă de adevăr în tot materialul întocmit de ei. Ideea i-a fascinat pur și simplu pe cei doi scriitori, care au lucrat până. În ultimele momente cu un patos nemaipomenit. S-au băut zeci de cafele, s-a fumat în același ritm.

Din când în când auzeam pe câte unul, dintre ei rostind cu năduf: „Ia, să-l fac eu pe domnul colonel Tache Iordănescu agent german”. Și meditând la ce anume avea să scrie continua monologul: „Ia, nea Tache, ia spune matale cum ai dat informații spionilor nemți?”

Nimic nu era adevărat în ceea ce afirmase colaboratorul meu. Îl cunoșteam foarte bine pe Tache Iordănescu.

Colonelul nu voia să audă de ei. Prietenii săi îl sfătuiau adeseori, cel puțin la suprafață să pareze, să-și ascundă antipatia.”

Nae Panaitescu își întrerupse lectura. Așeză manuscrisul pe masa de lucru, lângă el ochelarii, și se adresă colonelului:

— Așa s-a întâmplat. Ce ziceți?

— Nu înțeleg, de ce ați folosit totuși nume reale. Era foarte bine ca persoanele care apăreau în materialele prelucrate de dumneavoastră să fie fictive.

— O parte din ele au fost fictive, dar în bună măsură am folosit nume reale, iar datele care se referă la acele persoane sunt pur și simplu închipuiri.

— De ce?

— Aici am avut o mică divergență cu cei doi scriitori. După vreo opt ore de muncă, mi-au cerut permisiunea să folosească nume reale.

Nae Panaitescu își reașează ochelarii cu mișcări încetinite, continuând lecturarea manuscrisului.

„Domnule comisar, mi s-a adresat cel mai tânăr, această activitate nu mai are nicio chemare pentru mine dacă nu folosesc și numele reale al unor cunoștințe pe care le „iubesc” foarte mult, a unor femei „serioase „care mi-au întors spatele când eram mai îndrăgostit... Nu, în condițiile unei ficțiuni totale nu mai pot lucra...”

„Este altceva, intervenise în sprijinul său cel de-al doilea scriitor, dacă-l fac agent al nemților pe proprietarul meu, care îi înjură de când au intrat în țară... Am în vedere că domnul proprietar trage o înjurătură nemților, și una chiriașului. Și-atunci pot să nu-l fac agent german? Nu pot, domnule comisar.”

— ...Și s-au apucat de treabă, conchise bătrânul Panaitescu întrerupându-se.

— Dar pe pictorul Iovanovici, cine l-a „prelucrat”? întrebă colonelul.

Nae Panaitescu se ridică cu greutate și zise:

— Să facem o pauză. Am obosit puțin. Pregătim o cafea și-apoi continuăm.

Colonelul Iancu Georgescu își aprinse din nou o țigară. Pauza propusă de Nae Panaitescu nu i se păru de bun augur. Nu era exclus ca în acest timp fostul comisar să se răzgândească. Și în tot acest timp, Léon Blok își poate pregăti viitoarea acțiune. Dar nu avea altceva de făcut. De la Nae Panaitescu obținuse adevărata dezlegare a cazurilor sale. Inginerul Cristian Ghinea și pictorița Iovanovici erau în afara oricărei amenințări. Iar pentru el, colonelul Iancu Georgescu, faptele prezentate de fostul comisar erau o nouă confirmare că nu greșise crezând în oameni, că experiența lui, de-o viață, nu însemna doar un turn de hârtie.

— Vedeți dumneavoastră i se adresă Nae Panaitescu, aducând ceștile cu cafea, pentru mine, în momentul acela, de mare grabă, de alertă, situația politică, dacă vrei, nu mă îndemna să gândesc la urmașii celor ale căror biografii le falsificam.

— Bine, dar voi, oamenii acelei vremi, vorbeați de viitorul țării, îl întrerupse colonelul.

Tăcură. Gustară din cafeaua fierbinte.

— În ce mă privește, continuă Nae Panaitescu, voiam să fac o farsă serviciilor de spionaj. Voiam să le dau. O lovitură. Voiam să-mi bat joc de ele, în speranța că mai târziu se vor face de râs folosind datele prelucrate de mine. Dar nu mi-am închipuit că vor acționa atât de târziu și nu pe tinerii de astăzi mi-i imaginam eroii acestor întâmplări.

— Să revenim la pictorul Iovanovici, interveni din nou colonelul.

Fostul comisar sorbi din ceașca cu cafea, o așeză tacticos pe farfurioară și, după ce luă din nou caietul cu memorii, îi spuse colonelului:

— Eu am prelucrat biografia pictorului Virgil Iovanovici. De el m-am ocupat personal, aveam motivele mele.

— Care anume? întrebă colonelul șters, pentru a nu produce vreo tulburare în relatările lui Nae Panaitescu.

— Pictorul Virgil Iovanovici m-a făcut ca o singură dată în viață să-mi uit îndatoririle slujbei, să nu-mi fac meseria.

Nae Panaitescu își deschise notesul, căută în liniște, apoi, urmărindu-l pe sub ochelari pe musafirul său, își reluă lectura:

„M-am prezentat în casa pictorului Virgil Iovanovici, sub pretextul că doresc să iau lecții de pictură. Era într-o dimineață însorită, aleasă special pentru a-l găsi pe

maestru în bună dispoziție. M-a întâmpinat o ființă plăcută, atrăgătoare prin felul de a fi, prin modul de a vorbi și a se mișca. „Dacă îndrăgiți pictura, mi-a spus el, nu are niciun rost să vă întreb cine sunteți și unde lucrați. Important este s-o iubiți cu adevărat”.

Au fost singurele lui cuvinte care mă priveau în mod direct. Toate pregătirile mele pentru a-i răspunde la întrebări dintre cele mai variate s-au dovedit a fi de prisos. Pictura însemnase în anii tinereții o pasiune destul de puternică, care mă ajuta acum să continui lecțiile cu un pictor de talia lui Virgil Iovanovici. Desigur, preferam ca el să întrebe despre mine, despre situația mea, iar eu să-i răspund cu dezinvoltură și bine argumentat. Avea mare importanță pentru mine, pentru moralul meu, să pot remarca pe chipul celui care mi-ar fi pus întrebările, că răspunsurile mele l-au convins. Dar Virgil Iovanovici se mulțumise să știe dacă iubesc sau nu pictura. Altceva, nimic. Stabilisem să vin la el de trei ori pe săptămână, în timpul prânzului.

Lecțiile mele de pictură îmi erau necesare pentru cunoașterea personalității pictorului. Aveam de gând ca în baza informațiilor despre activitatea sa comunistă să-l conving să accepte să-mi dea informații. Și-apoi în atelierul pictorului Iovanovici venea lume bună.

Trecuseră două săptămâni, avusesem șase întâlniri în atelierul pictorului și lucrurile păreau că merg normal.

Și într-adevăr, mergeau normal pentru el, dar nu și pentru mine... Pe măsură ce remarcam pe fața lui liniștea, stăpânirea de sine, degajarea de lume pot spune, eu deveneam mai nervos, mai iritat. Să primești un om în casa ta și să nu te intereseze chiar nimic despre el, despre viața lui, mi se părea ciudat. Mi se părea anormal ca la despărțire, măcar o dată, maestrul să nu fi fost curios să știe cum îmi voi petrece după-amiaza. Cel puțin să mă fi întrebat dacă sunt sau nu căsătorit, dacă am sau nu copii...

Aveam în față un om dificil, un caz greu, care mă determina să amin încercarea de a-l recruta. Tăcerea lui mă îndemna să meditez bine, să nu fiu pus într-o situație penibilă Desigur, starea asta de lucruri nu putea merge la infinit. Presimțeam că se va întâmpla ceva.

Era. Într-o dimineață splendidă de toamnă. Pășeam fără grabă de-a lungul unei alei împânzite cu frunzele arse de lumina verii care acum foșneau la trecerea pașilor mei. Aveam cea de-a șaptea întâlnire cu Virgil Iovanovici. L-am găsit lucrând afară, cu șevaletul așezat pe terasă, schițând câteva contururi în acel decor de toamnă minunată. M-am apropiat de el și l-am salutat!

— Bună ziua, maestre.

— Bună ziua, domnule Nae Panaitescu, îmi răspunse el pronunțându-mi numele real, spre marea mea uimire.

Așa cum lucram noi în vremea aceea, rar se întâmpla să folosim numele adevărate. Da, ceea ce presimțisem că se va întâmpla, iată că se produsese. Ce șanse mai aveam de-acum înainte de a-l face să lucreze pentru mine, cum ar fi trebuit să procedez pentru a ieși din impasul în care mă găseam?!

— Ei, ce-ai rămas așa? mă întrebă el. Adu-ți materialul de lucru, este păcat să pierdem frumusețea acestor culori.

M-am așezat lângă el, fără niciun comentariu. Mă simțeam net depășit de omul acesta, și-mi reproșam neinspirata alegere pe care o făcusem oferindu-i, de la început, lui rolul de profesor, iar mie pe cel de elev.

Lucram amândoi în liniște, pe terasa scăldată de soarele lipsit de puterea căldurii, luminos ca o uriașă lampă electrică așezată deasupra peisajului de toamnă, deasupra orașului, a caselor, deasupra mea și a acestui pictor ce aparținea mișcării comuniste și pe care eu, comisarul Nae Panaitescu, eram convins că nu voi mai reuși să-l corup vreodată.

— Maestre, l-am întrerupt eu, hotărât să uit că sunt în executarea unei misiuni, să abandonez tot ceea ce-mi propusesem, crezi că aș putea folosi mai mult roșu la redarea acestui peisaj de toamnă? întotdeauna am văzut toamna tristă, plânsă, ca o pasăre rănită...

Virgil Iovanovici mi-a răspuns, continuând să

lucreze:

— Desigur, redă peisajul așa cum îl vezi tu, așa cum harul te îndeamnă, dar nu uita niciodată că toamna este un anotimp al oamenilor, și nu numai al tău, cel ce-a zugrăvit-o, după cum viața noastră este o părticică din viața unei mulțimi, a unui popor.

Acesta era Virgil Iovanovici, omul despre care știam că participă la mișcarea comunistă, deoarece zile și mai ales seri de-a rândul îl supravegheasem, aflând mai mult decât se cunoștea la Siguranță. Încercam să lucrez neștiind ce trebuie să fac. Să renunț la lecțiile mele cu maestrul, care nu mai aveau niciun sens profesional? Să-l denunț pe Virgil Iovanovici? Țin oare la el în asemenea măsură încât, invocând și situația incertă a războiului, să mă prefac că nu văd? Că nu știu nimic în plus decât informațiile date Siguranței până atunci?

Acestea erau întrebările care mi se învârteau în cap, care îmi creau senzația că sunt amețit, cu toate că ziua era minunată, culorile naturii înconjurătoare o adevărată splendoare. Dar lucrurile s-au limpezit la fel de brusc. Cu aceeași voce liniștită, maestrul mi s-a adresat continuându-și lucrul:

— Aș fi acceptat să lucrăm ca acum până la sfârșitul războiului, Nae Panaitescu. Nu mă deranja lucrul ăsta. Mă consider un om integru și sunt convins că te afli aici nu pentru a face noi pași în pictură, ci din considerente

ce țin de profesiunea dumitale... Te interesează...

Pictorul făcu o scurtă pauză pentru a prinde mai bine cu penelul o anume trăsătură, apoi continuă:

— M-am gândit, însă, pentru că tot ești aici, să-ți relatez o întâmplare, care ține mai mult de profilul activității dumitale decât de-al meu.

Atunci mi-am dat seama că avea un motiv serios care îl determinase să nu mai ascundă faptul că știe cine sunt și care este adevărații mea profesiune.

— Lucrez de mai mult timp la un nud. Este al doamnei Eleonora Brașoveanu, cred că o cunoașteți.

— Soția moșierului Leonid Brașoveanu? I-am întrebat eu părăsind șevaletul și apropiindu-mă de al lui.

— Exact. Cea de-a doua soție a lui Leonid Brașoveanu, preciză pictorul, continuând să lucreze.

Ochii lui priveau nemișcați pe deasupra șevaletului, iar mâna se mișca după cum retina maestrului era impresionată de culorile pe care ziua aceea i le dăruise. Nici acum, când scriu aceste rânduri, nu-mi explic cum reușea Virgil Iovanovici să discute cu mine, în timp ce întreaga atenție îi părea concentrată asupra culorilor, asupra luminii. Așa cum îl priveam, dintr-o parte, aveam impresia că imaginile culese de ochii săi porneau de-a lungul gâtului său puternic, se prelingeau prin brațul drept și-apoi prin degetele mâinii până în vârful penelului.

— M-am gândit, continuă Virgil Iovanovici, să asculți numai discuția pe care o port cu Eleonora Brașoveanu. Vei câștiga mult pentru profesiunea dumitale.

— La ce oră vine modelul dumneavoastră, maestre? I-am întrebat eu, trecând peste ultimele sale cuvinte.

— După-amiază la orele trei. Ai putea să stai după draperia din fundul încăperii, de unde ne poți auzi în voie. Rămâne stabilit?

— Desigur!

Nae Panaitescu se opri din lectură. Își așeză caietul cu însemnări deoparte și-și îndreptă privirea spre colonelul Georgescu:

— Sper că nu v-am plictisit.

— Mărturisesc că nu, răspunse ofițerul, aprinzându-și o țigară. Într-adevăr, ați reușit să-mi prezentați atmosfera în care l-ați supravegheat pe Virgil Iovanovici. Aștept cu interes să aflu ce s-a petrecut în continuare.

Nae Panaitescu sorbi fără grabă ultimele picături de cafea și, cu aceleași mișcări molcome, își așeză ochelarii, ridică caietul cu însemnări și regăsi cu ușurință fraza unde-și întrerupsese lectura.

„Mă instalasem comod după draperia pe care mi-o indicase maestrul, așteptând sosirea Eleonorei Brașoveanu.

Eleonora Brașoveanu intrase în atelierul pictorului ca

o furtună de primăvară.

— Te rog să mă ierți, domnule Iovanovici, pentru mica mea întârziere, dar am avut câțiva musafiri de care am scăpat cu multă greutate. Voi fi gata în câteva minute. Suntem singuri?

Fără să aștepte răspunsul pictorului, continuă discuția la fel de grăbită, extrem de agitată.

— Este o zi superbă astăzi, nu-i așa, domnule Iovanovici? Aaa, dar mi se pare puțin cam frig în atelierul dumitale. Stai chiar așa de prost cu lemnele? Spune, domnule, ce naiba? Sunt gata să-ți dau un nou avans, numai să iasă o lucrare ca lumea.

— Nu este chiar așa de frig, doamnă Brașoveanu, cum vi se pare dumneavoastră, ați venit probabil prea repede, răspunse pictorul, liniștind-o. Sau poate locuința dumneavoastră este mai călduroasă. Vă asigur că este temperatura optimă pentru pozat.

Auzindu-i, mi se păreau atât de aproape, încât fără să-mi dau seama m-am trezit ținându-mi respirația. Pictorul Iovanovici trase câteva draperii și zgomotul lor îmi dădu posibilitatea să mă mișc din locul unde stătusem până atunci. O șuviță puternică de lumină îmi descoperi o parte rărită a pânzei după care eram ascuns și prin care am încercat să deslușesc silueta Eleonorei Brașoveanu, Voalat de firele rare ale țesăturii am observat cu greutate centrul atelierului, pe pictor,

așteptând în fața șevaletului, iar pe un mic podium, la câțiva pași în fața lui, trupul alb al doamnei Eleonora Brașoveanu. Purta în jurul coapselor o pânză diafană de culoare bleu, stătea întinsă pe podium cu capul susținut în mâna dreaptă. Părul despletit îi acoperea umerii, atingându-i cu vârfurile sinii. Desigur, Eleonora nu se afla la prima întâlnire de acest gen cu Virgil Iovanovici; atmosfera ce plutea în atelier era asemănător aceleia creată între bolnav și medic ori între enoriaș ș. I duhovnic.

— Credeți că va fi gata tabloul în două săptămâni? întrebă Eleonora.

— Dacă este grabă, ne vom strădui, îi răspunse pictorul.

— Sunteți nemaipomenit, domnule Iovanovici. Astăzi, când fiecare ne facem calcule cum este mai bine să procedăm, pe ce căi să apucăm, când anume ar fi momentul potrivit, dumneata te întrebi dacă este sau nu grabă. Când fiecare încearcă să-și găsească în străinătate un culcuș...

— Care fiecare, doamnă Brașoveanu, la cine anume vă referiți? o întrerupse pictorul cu o ușoară iritare în glas.

— La lumea bună, domnule Iovanovici, la cine aș putea să mă refer?

— Ei, lăsați doamnă, o ponderă pictorul, vă referiți la

un grup din lume, e cu totul altceva. Eu, bunăoară, nu fac parte din acest grup și nu am pe nimeni în străinătate.

— Nu pot să vă cred, răspunse Eleonora. Ați cunoscut atâția pictori străini, atâția oameni de artă, nu-i așa? Cu talentul dumneavoastră oriunde vă puteți reface poziția, pe care aici o veți pierde.

— Dar de ce s-o pierd? Ce, aici va fi sfârșitul lumii?

Eleonora Brașoveanu nu răspunse. Urmară câteva clipe de tăcere, după care ea întrebă ușor îngrijorată:

— Nu credeți că această discuție contradictorie ar putea să dăuneze calității lucrării? Vă rog să aveți grijă...

— Nu doamnă, definitivez ultimele arcuiri ale trupului dumneavoastră, care nu au nimic cu încrețirea frunții. Așa cum v-am spus, de la prima noastră ședință, aveți un trup de zeiță. Mă întrebam, pentru că vă asigur că va fi un tablou reușit, dacă munca mea nu este în zadar. Am în vedere că dumneavoastră, familia dumneavoastră, intenționează să părăsească țara.

— Ooo, vă rog, domnule Iovanovici, dați-vă toată silința. În primul rând, că tabloul va fi văzut în cercul nostru de prieteni, și în al doilea, că nu-l voi lăsa în țară.

— Mă flatați, o întrerupse pictorul. Să cred că veți lăsa în țară celelalte pânze din galeria dumneavoastră, pentru a lua lucrarea lui Iovanovici?... Va fi o lucrare bună pentru că am avut un model deosebit, asta-i

altceva, dar nu vă văd renunțând la pânzele lui Grigorescu ori ale lui Cezanne...

— Dar nu renunț la nimic, domnule Iovanovici. De ce-aș face-o? Luăm totul, absolut totul.

— Și unde le veți duce doamnă, unde?

— Dincolo, maestre dragă. Știi dumneata prea bine unde. Ți se pare ceva curios? Așa procedează toată lumea, sau tot „grupul”, cum îi spui dumneata...

— Ei, nu chiar toți...

— Toți cei care sunt cu picioarele pe pământ. Iar a pleca dincolo cu mâna goală, ar fi o nerozie. Familia generalului Pungescu și-a expediat colecția de timbre, și știi ce piese avea. Numai pe capetele de bour poate trăi liniștit până la moarte. Și mai rămâne ceva și copiilor, să le facă parastase și veșnică pomenire.

— Ce pomenire poate să fie aceea, doamnă, în alte locuri, în altă limbă?!

— Mie, maestre dragă, după ce-oi muri, îmi este indiferent dacă la parastas îmi cântă un popă ortodox, catolic sau unul anglican. După cum, poate să nu-mi mai cânte, sau să nu mă jelească nimeni. Aici, pe lumea asta, aici este traiul, domnule Iovanovici, ascultați-mă pe mine. Dincolo este numai suspinul. Aici, dacă vreau o rochie mi-o cumpăr, o am și produc invidie până la sughiț coconetului din saloane. Vreau bijuterii, le cumpăr și le port. Dacă doresc, le prind pe toate: în

urechi, pe piept, pe degete, pe nas, peste tot. Vreau să pozez unui pictor, o fac cum vreau eu: cap, bust, nud, treaba mea. Doar n-ai vrea dumneata acum, după atâția ani, să mă obișnuiesc cu ideile comuniste pe care le aud din ce în ce mai frecvent: toți la muncă, scularea de dimineață, cu noaptea în cap, stai la rând ca și ceilalți, primești leafă ca și ceilalți... Nu pot, domnule Iovanovici, eu am fost crescută altfel... Am tabieturile mele și te asigur că lumea de-apoi nu mă va găsi cu poftele ne-mplinite.

— Nu vă temeți de chinurile iadului?

— Nu mă tem. Dimpotrivă, voi fi fericită dacă atunci când voi trece apele morții, bătrânul luntraș își va spune scărpinându-și nehotărât barba: „Pe line unde să te duc, păcătoaso?!"

Amândoi începură să râdă. Pragmatismul Eleonorei Brașoveanu îl amuzase pe Virgil Iovanovici. Pictorul continuă să lucreze în liniște. Eleonora Brașoveanu tăcuse deodată. Medita, ori nu se gândea la nimic. Cine știe? În atelier lumina scăzuse.

— Vă rog să dați deoparte eșarfa, îi ceru pictorul.

Eleonora Brașoveanu se dezveli ridicând țesătura subțire colorată pe care o aruncă în lături cu o mișcare sfidătoare a mâinii.

Ultimele minute de lucru se scurseră în liniște. Maestrul îi mulțumi simandicoasei sale cliente și

stabiliră următoarea întâlnire. După ce studie lucrarea pictorului, mulțumită, Eleonora Brașoveanu deveni din nou comunicativă, bine dispusă. Pictorul o conduse până la ieșire, apoi strângându-și pensulele mi se adresă cu voce egală:

— Ei, ce zici? Ți-a plăcut Eleonora Brașoveanu?

— Mărturisesc că da, i-am răspuns pictorului zâmbind.

Dar el a continuat cu aceeași seriozitate cu care îmi pusese întrebarea:

— Și nu sunt singurii care vor scoate tot ce au mai valoros din țară. Te întreb, domnule Panaitescu, ca cetățean, făcând abstracție de funcția dumitale, de îndatoririle dumitale; valorile de artă, aceste bunuri inestimabile aparțin numai generalului Pungescu, Brașovenilor sau mai știu eu cărora din ei? Nu credeți că micșorăm zestrea țării, dându-le voie să facă ce vor? Aflați, domnule Panaitescu, că un artist adevărat nu simte nicio plăcere când își vinde lucrările. Adevărata satisfacție a artistului este atunci când rodul muncii sale, strâns la un loc, este oferit ochilor națiunii pentru a se înfrupta din harul său și a gusta bucuria rămasă acolo unde el, artistul, a investit muncă și suflet. Acesta este idealul care, din păcate, nu corespunde astăzi cu realitatea".

Fostul comisar Nae Panaitescu își închise caietul cu

memorii. Lăsă ochelarii deoparte, apoi se adresă colonelului:

— Asta a fost. Nu numai că nu am reușit să-l recrutez pe Virgil Iovanovici, ci el a fost acela care m-a pus la treabă. Nu m-am împăcat niciodată cu cele petrecute. V-aș ruga să analizați ceea ce v-am povestit și prin poziția mea de ofițer al serviciului în care știți foarte bine că am activat.

— Să înțeleg că această nereușită v-a determinat să introduceți printre acele dosare notații gratuite despre pictorul Iovanovici?

— Da, tovarășe colonel, puteți spune chiar dintr-o anume răzbunare. A fost singurul caz când nu mi-am făcut datoria, când n-am raportat tot ce cunoșteam despre activitatea ce se desfășura în casa unui om aflat în atenția mea.

Colonelul Iancu Georgescu se ridică de la locul lui. Își luă rămas bun de la Nae Panaitescu și se îndreptă spre ieșire.

— Vedeți, îi spuse fostul comisar conducându-l spre ușă, după ce am terminat de prelucrat întreaga arhivă, când dosarele la care muncisem atâta erau gata de plecare, eu, Nae Panaitescu, mi-am zis: „Cărați, domnilor, aceste hârtii false, faceți ce vreți cu ele, că nu vă mai potoliți odată. Duceți-vă dracului!...”

Colonelul Georgescu zâmbi. Înțelesese foarte bine

comportarea de-atunci a lui Nae Panaitescu.

— Cred că am să mai trec pe la dumneavoastră, îi spuse el. Nu știu dacă are să vă displacă sau nu, dar va trebui să refacem cât mai mult posibil din falsurile întocmite de dumneavoastră.

— Dar pentru asta trebuie să refacem echipa. Am lucrat atunci fiecare cu partea noastră, vor trebui convocați cei doi scriitori.

— Bineînțeles, răspunse ofițerul, dând să plece.

— O singură chestiune aș vrea să vă mai spun tovarășe colonel. Este de fapt o rugăminte. Țin mult să vă gândiți la împrejurările când s-au petrecut aceste fapte. N-am vrut să vă creez probleme, și nu îmi este indiferent dacă despărțindu-vă de mine, îmi veți purta sau nu un gând bun...

*

Colonelul Iancu Georgescu îl găsi pe Léon Blok în camera sa, așteptându-l cu câteva hârtii scrise de mână. După ore de zbucium și nesomn, Blok se hotărâse să îndeplinească ce îi ceruse ofițerul. Pe măsură ce se apropia întrevederea cu colonelul, încerca să se concentreze mai mult, căutând să reproducă totul cât mai amănunțit.

„Recunoaște tot, Léon, îl împingea gândul acela necruțător, tot. Aici ești un spion descoperit, colonelul ăsta ți-a lipit pe frunte stigmatul demascării tale. Să scrii

tot...”

„De ce nu mă arestează, dacă m-a descoperit? De ce nu mă duce în fața tribunalului, dacă are probe?”

„Pentru că nu urmărește așa ceva. Îți va spune că ți-ai pierdut timpul, o să-ți dea un picior undeva, scuză-mă, Léon, de nu-ți va arde să mai treci pe aici niciodată și nici să-i mai racolezi oamenii. Dar, ca să scapi numai cu atât, trebuie să scrii tot. Scrie, Léon, scrie!”

— Ei bine, ia să vedem ce-ați notat aici, domnule Blok, începu discuția colonelul așezându-se pe unul din cele două fotolii din cameră.

Ofițerul parcurse liniștit, cu atenție, întreaga declarație. Corespundea întocmai cu datele pe care le deținea. Clarifica și faptul că în cutia de scrisori a pictoriței, Cristian Ghinea era acela care trebuia să pună informațiile. Vizitele spionului la locuința lui Bibi Ghinea urmau să înceteze pentru totdeauna, ca și orice altă întâlnire de-a lui cu nepotul acesteia în țară. Prudența caracteristică a acestor tenebroase ocupații.

— Spuneți-mi, i se adresă ofițerul după ce termină lectura declarației, asupra căror persoane urma să acționați?

— Să notez și asta? întrebă Blok cu voce sugrumată.

— Da, este în avantajul dumitale să fii cât mai sincer.

— Vă pot da numai numele, este vorba de un bărbat și o femeie. N-am făcut nimic încă și nici nu eram

hotărât cum să acționez.

Léon Blok își completă declarația cu cele două nume și așteptă nerăbdător.

— Domnule Blok, vă recomand să nu mai folosiți asemenea practici, cel puțin în ceea ce privește cetățenii români. Materialele pe care le dețineți sunt falsuri și le vom lua ca atare. Adevărul îl știm noi mai bine, iar necazurile pe care ni le faceți se pot transforma într-un bumerang a cărui lovitură, dacă de data asta nu v-a fost fatală, a doua oară însă... Peste o oră aveți avion. Să mergem, domnule Blok. Să ne grăbim chiar!

Léon Blok coborî din lift alături de colonel. Holul hotelului era aproape gol. Un singur funcționar se afla la recepție, preocupat cu unele însemnări ce-l captivaseră cu totul. Ofițerul rămase puțin în spatele lui Blok și chiar în momentul acela recepționerul anunță cu glas tare:

— Serviciu, camera 111, domnul Archibald Fourie și doamna Ana-Maria Strauss... Serviciu...

Léon Blok realiză destul de greu conținutul acestui mesaj. Se apropiase de mijlocul holului când reluarea acelei comunicări îl făcu să se oprească. Îl căută din ochi pe ofițer. Nu reușea să-l vadă, cu toate că Iancu Georgescu se afla la câțiva pași numai. Rămăsese încremenit, fascinat de glasul omului de la recepție care reluă pentru a treia oară:

— Serviciu urgent la camera 111, domnul Archibald Fourie și soția părăsesc hotelul...

Cu umerii căzuți, Léon Blok se lipi de unul dintre stâlpii ce sprijineau imensul hol. Răceala marmurei îl readuse la realitate. Își scutură capul și se îndreptă spre funcționarul recepției. Achită costul hotelului, predă cheia și în clipa când se întorcea, ușa liftului se deschise, iar în cadrul luminat al cabinei apăru o femeie blondă ce râdea arătându-și superba dantură. Léon Blok o recunoscu. Era Grette, era Ana-Maria, neschimbată, așa cum o știa el în urmă cu atâția ani.

Holul se lumină puternic, sau așa i se păruse lui Léon Blok, privind făptura aceea ce venea din umbra anilor... O făptură care se păstra, în pofida vremii, sau chiar ar fi putut spune că întinerise. Dar nu era posibil să vadă așa ceva.

Soarta îl pedepsea crunt. Sau dimpotrivă, îi oferea o explicație, îi arăta dezlegarea. Grette nu mai exista aievea, ci numai undeva în lumea spiritelor și a imaginației sale bolnave. „Nu, zău că sunt de-a binelea zdruncinat!” Toată tevatura cu materialele cu care el sperase ani de-a rândul să-și refacă situația, arhiva aceea pentru care locotenentul Fritz Maister nu putuse avea un prânz tihnit ia pensiunea doamnei Yvonne Hillard, îl zdruncinase. Nu, nu-mi este bine, își repetă Léon, în timp ce Grette se apropia de ușă la brațul unui

bărbat înalt și slăbănog, care nu putea să fie altul decât Archibald. Da, adevăratul Archibald pe care el îl instruise un timp în școala de spionaj de la Nitz. Léon simți că nu se mai poate stăpâni. Un râs isteric îl cuprinse. Cei doi erau foarte aproape de el. Grette numai ochi pentru acest Archibald, slăbănog și înalt, insensibil la grațiile soției sale. „Ha, ha, izbucni Léon Blok, ha, ha, continuă, apropiindu-se de tânăra pereche, dar în clipa aceea portarul, ducându-și mâna la strălucitorul său chipiu i se adresă familiar, dar pe un ton evident respectuos tânărului soț:

— Aveți o soție atrăgătoare, *monsieur* Archibald.

Afirmația aceasta îl încremeni iarăși pe Léon Blok. Nu mai înțelegea nimic din ceea ce se întâmplă. Mai spusese cineva vorbele astea despre Grette și parcă tot lui Archibald i le adresase. Da, tot lui Archibald, numai lui i se putuseră adresa.

— O, da! răspunse tânărul strângând mâna prietenește portarului, dar nu mă întrebați cât mă costă?

Tânăra pereche ieși pe ușa larg deschisă, iar prin fața lui Léon apăru, pentru o fracțiune de secundă, figura lui Archibald, nemișcată, gânditoare și a frumoasei Grette, întoarsă spre el...

Imagini dintre cele mai ciudate i se perindau prin fața ochilor. Își reveni puțin în momentul în care vocea unui bărbat i se adresă amabil:

— Doriți un taxi?

Fără să spună vreun cuvânt, Blok se așeză pe bancheta din spatele mașinii, rămânând înțepenit într-o poziție incomodă până când, din dreapta, începură să se vadă clădirile aeroportului. Atunci deveni deodată binedispus; din când în când râdea în hohote. Înainte de a intra în aerogară, privind pe deasupra șoferului nedumerit de comportarea ciudatului său client, se adresă cu voce puternică unui personaj imaginar:

— Mai sunt arhive false... Hă, ha, mai sunt două autocamioane cu materiale false. Și nu sunt singurul care n-am știut asta... Ha, ha...

*

În aceeași seară, colonelul Iancu Georgescu primi două telefoane. Unul dintre ele era din partea Anei Ivașcu.

— Cum s-a comportat debutanta, tovarășe colonel?

— Admirabil, Ana-Maria, admirabil. Ar fi păcat ca fiica dumneavoastră să nu urmeze institutul de teatru, răspunse colonelul cu sinceritate. De altfel, i-am spus-o personal.

— Dar unde ați găsit partenerul? Ioana era pur și simplu entuziasmată. Reîntoarsă acasă nu se putea dezlipi de fotografiile tatălui ei din tinerețe. „Avea un fizic aidoma celui din fotografie, era tata cu adevărat când era tânăr.” Cine era tânărul, tovarășe colonel? O

rudă de-a dumneavoastră?

Ofițerul ezită câteva momente, apoi răspunse:

— N-a fost o greutate pentru noi să găsim un tânăr care să semene cu Andrei Ivașcu.

— Sau cu dumneavoastră, continuă Ana-Maria.

— Da! Sau cu mine. Suntem oameni obișnuiți, Ana-Maria. Felicitări încă o dată pentru comportarea Ioanei! Bună seara!...

Cel de-al doilea telefon era din partea lui Nae Panaitescu.

— Tovarășul colonel Georgescu? întrebă bătrânul cu vocea tremurândă. Nae Panaitescu vă deranjează. Voiam să vă spun că sunt deja în legătură cu unul dintre scriitorii de care v-am vorbit. Cel de-al doilea nu mai trăiește... Vă așteptăm oricând veți crede că ne putem apuca de treabă... Știți, pe amândoi ne frământă gândul acela bun, la care m-am referit...

— Nu vă faceți griji, domnule Panaitescu. Vă port cu adevărat un gând bun. Bună seara. Pe curând!...

Ofițerul închise telefonul cu o mișcare obosită. „Vă port un gând bun, domnule Nae Panaitescu, mai ales după această zi, obositoare dar plăcută. Un gând bun, dar nu același pe care-l port bărbatului înalt, slab, ce apărea când îl așteptam mai puțin.

„Știți, am trecut pe la dumneavoastră să vă reamintim că unul dintre noi nu mai face spionaj.”

„Care dintre dumneavoastră?” îl întreba amuzat.

El întorcea capul către soția lui, se priveau cu subînțeles, apoi, ea ridica școlărește două degete, spunând cu gravitate:

„Eu, Grette nu mai face spionaj...”

Redactor: maior ION ARAMĂ
Tehnoredactor: GH. CUCOȘ

Bun de tipar 26.12.1979. Apărut 1980.
Coli de tipar 8,3. B 197.

Comanda nr. 90 576
Combinatul poligrafic „Casa Scânteii”
București – Piața Scânteii nr. 1
Republica Socialistă România

Lei 4,25

COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFIN

COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFIN

– Tovarășe colonel, în urmă cu două săptămîni am făcut o deplasare în străinătate. Nu am fost singur, am fost împreună cu un coleg. La un moment dat, am remarcat faptul că prietenul meu, pentru că de fapt sîntem prieteni, încerca să se despartă de mine. Căuta, pur și simplu, să fie o după-amiază singur. Normal, m-am alarmat. Nu înțelegeam ce se întîmplă cu el, nu înțelegeam ce planuri are. Dacă ne-am fi aflat în țară l-aș fi întrebat direct, dar în străinătate era cu totul altceva...